

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut mezinárodních studií

Martin Synkule

Britská národní strana v evropském kontextu

Diplomová práce

Praha 2010

Autor práce: **Martin Synkule**

Vedoucí práce: **Prof. PhDr. Lenka ROVNÁ, CSc.**

Oponent práce:

Datum obhajoby: **2010**

Hodnocení:

Bibliografický záznam

SYNKULE, Martin. *Britská národní strana v evropském kontextu*. Praha: Karlova univerzita, Fakulta sociálních věd, Institut mezinárodních studií, 2010. 97 s. Vedoucí diplomové práce Prof. PhDr. Lenka ROVNÁ, CSc.

Anotace

Diplomová práce s názvem „Britská národní strana v evropském kontextu“ rozebírá motivy, průběh a výsledky procesu modernizace Britské národní strany v politickém systému Velké Británie. Primárně sleduje programový vývoj od jejího vzniku v osmdesátých letech až do prvního desetiletí dvacátého prvního století a dává ho do souvislostí se socio-politickými změnami.

Diplomová práce je rozdělena na čtyři části, přičemž prvních z nich uvádí historickou perspektivu radikální pravice v Británii a seznamuje čtenáře s přetrvávajícími a neměnnými ideovými zdroji (antisemitismus, teorie spiknutí, ekonomický nacionalismus). Druhá část popisuje kořeny, z kterých Britská národní strana vzešla a její vývoj během osmdesátých a devadesátých let minulého století. Z hlediska zaměření práce je nejdůležitější třetí část, která se zaměřuje na zahájení procesu profesionalizace a modernizace strany a detailněji se věnuje prvním ziskům strany na lokální úrovni a účasti ve všeobecných a evropských volbách. Součástí je rozbor opatření a nástrojů, které strana přijala a popis cílových skupin a potenciálních voličů. Poslední oddíl diplomové práce je vyhrazen období od roku 2005 do průlomu v podobě zisku křesla do Shromáždění velkého Londýna v roce 2008 a dvou mandátů do evropského parlamentu o rok později.

Annotation

Diploma thesis „The British National Party within European context” deals with motives, progress and results of process of modernization of the British National Party in political system of Great Britain in recent years. The thesis focuses primarily on party’s development from her foundation in 1980s to the first decade of the 21st century and relates it to social-political changes taking place in the mentioned period.

Diploma thesis is divided into four parts, whereas the first one introduces the historical perspective of radical right in Britain and describes persisting and constant ideology of anti-semitism, conspiracy theories and economic nationalism as it

periodically appeared on the scene throughout the 20th century. The second part is devoted to personal roots and growth of the British National Party during 1980s and 1990s. The most important section in terms of the scope of the thesis is the third part that focuses on initiation of the process of professionalization and modernization of the party itself and explores in detail first election achievements on local and European levels. Much attention is also paid to the description of potential target groups, tools of political marketing and measures taken. The last part is dedicated to the period starting in 2005 and concluded with achievements both in the elections to the Greater London Assembly in 2008 and European parliament in 2009 respectively.

Klíčová slova

Britská národní strana, Nick Griffin, Přistěhovalectví, Národní fronta, John Tyndall, Evropské volby, Radikální pravice

Keywords

British National party, Nick Griffin, Immigration, National Front, John Tyndall, European elections, Radical right

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracoval samostatně a použil jen uvedené prameny a literaturu.
2. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna veřejnosti pro účely výzkumu a studia.

V Praze dne 21. května 2010

Martin Synkule

Poděkování

Na tomto místě bych rád poděkoval Mgr. Janu Váškovi za cenné rady a postřehy, které mi poskytl během psaní diplomové práce.

ÚVOD	8
1. TEORETICKO-POLITOLOGICKÉ UKOTVENÍ BRITSKÉ NÁRODNÍ STRANY	12
1.1 IDEOVÉ ZALOŽENÍ BNP.....	14
1.2 HISTORICKÁ PERSPEKTIVA RADIKÁLNÍ PRAVICE V BRITÁNII.....	15
1.3 KONSPIRAČNÍ TEORIE A HLEDÁNÍ VEŘEJNÉHO NEPŘÍTELE.....	17
2. INSTITUCIONÁLNÍ A PERSONÁLNÍ KOŘENY BNP	19
2.1 SPOLEČENSKÉ NAPĚTÍ V ŠEDESÁTÝCH LETECH A REAKCE VLÁDY.....	21
2.2 NÁRODNÍ FRONTA A VZNIK BNP.....	23
2.3 VZNIK NÁRODNÍ FRONTY.....	24
2.3.1 <i>Volební výsledky NF</i>	26
2.4 VZNIK BNP.....	29
2.4.1 <i>Vývoj v osmdesátých letech</i>	30
2.4.2 <i>Vývoj v devadesátých letech</i>	33
2.4.3 <i>Změna kurzu</i>	35
3. POSUN BNP K MODERNIZACI (1999 – 2005)	37
3.1 KDO JE NICK GRIFFIN?.....	37
3.2 PO ZVOLENÍ.....	41
3.3 NÁSTROJE POLITICKÉHO MARKETINGU.....	43
3.4 ORGANIZAČNÍ REFORMA A CÍLOVÉ SKUPINY.....	46
3.5 REFLEXE TAKTIKY BNP A VYBRANÝCH VOLEBNÍCH ÚSPĚCHŮ.....	47
3.5.1 <i>Následky léta nepokojů</i>	49
3.5.2 <i>Vstříc úspěchu v Burnley</i>	51
3.6 2004 – SÉRIE VOLEB A PROZŘENÍ.....	54
3.6.1 <i>Tvrký dopad</i>	56
3.7 VŠEOBECNÉ VOLBY 2005 A PŘESTAVBA BRITSKÉ DEMOKRACIE.....	58
4. VÝVOJ 2006 – 2009	61
4.1 SOCIÁLNÍ A POLITICKÝ KONTEXT.....	63
4.2 2007 - 2009 – A CO DÁL?.....	65
4.3 HROZBA ROPNÉ KRIZE.....	66
4.4 ZPÁTKY NA ZEM.....	67
4.5 SMĚR LONDÝN A EVROPA 2008 - 2009.....	70
4.6 EVROPSKÉ VOLBY 2009.....	72
4.6.1 <i>Se štěstím do Evropy</i>	74
ZÁVĚR	76
RESUMÉ	81
SEZNAM ZKRATEK	82
POUŽITÁ LITERATURA	83
PRIMÁRNÍ:.....	83
SEKUNDÁRNÍ:.....	85
SEZNAM PŘÍLOH	96
PŘÍLOHY	97

Úvod

Diplomová práce s názvem Britská národní strana v evropském kontextu se zabývá pozadím vzniku, vývojem a procesem transformace Britské národní strany (dále BNP) z okrajové politické síly do subjektu, který na sebe v posledních několika letech upoutal pozornost médií a veřejnosti korunovanou bezprecedentními úspěchy ve volbách na místní a evropské úrovni. BNP v současné podobě představuje fenomén, který vychází z idejí extrémistických hnutí zakládaných v Británii v padesátých a šedesátých letech v reakci na společenské změny související s rostoucím přistěhovalectvím z oblastí Karibiku, Indie a zemí Commonwealthu. Při bližším pohledu je ovšem zřejmé, že tato hnutí v jistých ohledech (např. ochrana britského trhu) navazovala na tradici radikálních konzervativců seskupených kolem Josepha Chamberlaina na přelomu dvacátého století a ideologická soudržnost je v základních obrysech jedním z prvků, které charakterizují příčiny vzniku a vývoje BNP.

Samotné téma s časovou periodizací předkládané v práci není v českém prostředí v současné době dostatečně zpracované, neboť BNP v konkurenci s dominantními politickými stranami v Británii dosud stála mimo hlavní pozornost laické i odborné veřejnosti. Základní časové rozpětí práce je ohraničeno dvěma milníky. Prvním je vstup zakladatele BNP Johna Tyndalla do „politiky“ koncem padesátých let dvacátého století a druhým je získání dvou mandátů ve volbách do evropského parlamentu v roce 2009. Vymezenému půl století se věnuji s menší či větší intenzitou, zejména s ohledem na nutný popis přelomových událostí, kontextu doby a konkrétních příkladů potvrzujících moji hypotézu. V souvislosti s nárůstem popularity jsou aktivity BNP nadále nepřehlédnutelné, a právě proto slouží tento text mimo jiné také jako příspěvek k objasnění ideologických i personálních základů BNP.

Hlavním cílem a smyslem práce není postihnout výše zmíněnou ideologickou návaznost, ale na příkladu Britské národní strany popsat personální, programové a systémové změny, ke kterým postupně od roku 1982 došlo a k jakým výsledkům vedly. Na rozboru aktivit, dostupných programových dokumentů, osob stojících na vrcholu stranické hierarchie a sociálního kontextu jednotlivých období se snažím dokázat, proč k těmto změnám došlo a za jakých okolností probíhaly. Konečným záměrem je potvrdit hypotézu, že vzestup BNP není způsoben reakcí voličů na zhoršenou hospodářskou a společenskou situaci, ale že je důsledkem modernizačního procesu uvnitř strany samotné. Za důležitý mezník začátku tohoto procesu považuji

změnu ve vedení a nástup nynějšího předsedy Nicka Griffina do čela strany, který přijetím řady opatření a nástrojů politického marketingu dopomohl BNP k postupné legitimitě v britském politickém systému. Zároveň dokládám, že straně se i přes deklarovaný záměr prozatím nepodařilo úplně se distancovat od rozporuplné minulosti, která je částí (především té starší) členské základny upřednostňována. Dochází tak situaci, kdy se BNP sice snaží o profesionální vystupování a veřejnou prezentaci, ale tyto snahy jsou nicméně narušovány skandály a soudními stíháními jejích vysokých představitelů.

Předkládaný text je rozdělen na čtyři části, které na sebe chronologicky navazují. Časové rozdělení hlavních kapitol reflektuje důležité momenty vnitrostranického vývoje (např. změna na postu předsedy), či odráží politické okolnosti života v Británii (namátkou všeobecné volby). Zejména první kapitoly slouží jako exkurz do historie radikální pravice v Británii a vyzdvihují základní motivy, které se prolínají napříč tímto spektrem prakticky po celé dvacáté století.

Druhá část svým rozsahem zohledňuje události předcházející vzniku BNP, její vývoj a identifikuje důvody, které vedly k sesazení prvního předsedy Johna Tyndalla. Pokrývá období zhruba čtyřiceti let, které není v textu kvůli složitě a nepřehledné struktuře radikální scény podrobně rozepsáno. Význam spočívá především v zobrazení této sféry politiky jako přesně vymezeného prostoru, charakteristické úzkými personálními vazbami i s jejich negativními stránkami, které mnohdy rozhodovaly o vzniku či zániku politického hnutí či strany.

Z hlediska tématu práce je nejdůležitější třetí část, která se oproti předcházejícím kapitolám nevěnuje událostem v horizontu desetiletí, ale pokrývá úzce vymezený úsek začínající modernizací strany po roce 1999. V podkapitolách rozebírám význam a využití nástrojů politického marketingu, personální i organizační reformu a změnu taktiky, která spočívala v koncentraci dostupných prostředků a agitačních aktivit v deprivovaných lokalitách s rozpadající se lokální samosprávou a zvýšenou nezaměstnaností. Události prezentované v této části zobrazují „raketový vzestup“ BNP, kterému záhy došel dech. Jako poučení z těchto let vznikl u příležitosti všeobecných voleb v roce 2005 obsáhlý manifest, který svým záběrem představoval dosavadní ideologický vrchol.

Závěrečná pasáž ukončuje vývoj BNP v momentě, kdy strana dosáhla ziskem europoslaneckých mandátů bezprecedentního úspěchu. Evropské volby jsou důležitým mezníkem v historii strany, které ji do jisté míry staví na rozcestí vidiny dalších úspěchů

či postupného úpadku a zpronevěrou důvěry voličů. Právě z těchto důvodů jsem text v tomto momentě ukončil, ačkoliv některé události z podzimu 2009 a zimy 2010 (aféra pořadu BBC *Question time* nebo soudně pozastavený nábor nových členů) by si zasloužily podrobnější rozbor.

Velký důraz při psaní diplomové práce jsem kladl na výběr literatury a pramenů. V českém prostředí se tématu BNP a vývoji radikální pravice v Británii nikdo systematicky nevěnuje, a proto jsem veškeré zdroje čerpal především z cizojazyčných monografií a elektronických zdrojů. Z české provenience se tématu politického radikalismu věnuje Michal Mareš v knize *Pravicový extremismus a radikalismus v ČR* a z pohledu trestně-právního Jan Chmelík v publikaci *Extremismus a jeho právní a sociologické aspekty*.

Aktuální odborné debatě o teoretickém vývoji politického extremismu v poslední dekádě se věnuje hned několik zahraničních autorů. Na prvním místě je potřeba zmínit belgického politologa Casa Muddeho, jehož srovnávací studie *Populist radical right parties in Europe* vydaná v roce 2007 je stěžejním zdrojem pro teoretická a koncepční východiska představená v úvodních kapitolách mého textu. Dalším neméně důležitým zdrojem jsou texty britského politologa Rogera Eatwella, který s Muddem editoval sborník *Western Democracies and the New Extreme right Challenge*. Eatwell se věnuje proměnám britské extrémní pravice se zaměřením na BNP. Jeho závěry mi pomohly objasnit některá nepřehledná místa v historii strany a porovnat je s interpretací jiných autorů. Mezi další teoretiky, kteří přispívají k aktuální debatě o politickém radikalismu v (západní) Evropě, patří italský akademik Pietro Ignazi, z jehož publikace *Extreme Right Parties in Western Europe* jsem čerpal doplňující informace především k definicím „radikální pravice“ a „extremismu“ a jiným ekvivalentům.

Pro pochopení perspektivy propojení konzervativních politik Josepha Chamberlaina s meziválečným fašismem, Národní frontou a BNP jsem využil přehledové studie (Richard Thurlow: *Fascism in Britain: from Oswald Mosley's blackshirts to the National Front*) a monografie zkoumající tento fenomén z většího nadhledu (Alan Sykes: *The radical right in Britain: social imperialism to the BNP*). Sykesova publikace nevyniká rozsahem a detailním rozpracováním zejména aktuálních událostí, přesto mi pomohla ujasnit si některé spojovací prvky a nadčasová témata, která se u radikálně pravicových stran v Británii periodicky objevují. V této souvislosti nešlo pouze o antisemitismus, ale i o kulturní „obrodu“ a estetiku celkově jak naznačuje sborník *The Culture of Fascism: Visions of the Far Right in Britain*.

Z hlediska zaměření mé práce byla naprosto zásadní monografická literatura o BNP a případové studie zkoumající úspěch BNP v nižších patrech britské politiky. Vyčerpávající obraz současné BNP nabídl profesor na Univerzitě v Teeside Nigel Copsey v knize *Contemporary British Fascism: The British National Party and the Quest for Legitimacy*. Copsey pracuje s archivními stranickými dokumenty a aktuálními primárními zdroji (stranické noviny, časopisy) a nabízí nezabarvený pohled do útrob BNP. Jeho závěry jsem nicméně v některých momentech konfrontoval se studii dalšími autorů, kteří analyzovali určitý jev (nejčastěji agitační taktiku BNP, sociálně-politický kontext a důvody úspěchu) z mnohem bližšího pohledu, případně ho dávali do jiných souvislostí jako David Renton v *Examining the success of the British National Party, 1999-2003* nebo Stuart Wilks-Heeg v *Canary in a Coalmine? Explaining the Emergence of the British National Party in English Local Politics*. Zejména u volebních výsledků a počtu kandidátů se autoři často rozcházel. Proto jsem pro korekci a uvedení správných údajů využíval pravidelně zveřejňované oficiální volební studie vydávané House of Commons Library. Při dohledávání statistických údajů (nezaměstnanost, index chudoby atp.) jsem pracoval s nejaktuálnějšími daty zveřejňované příslušnými úřady.

V průběhu práce na textu jsem využíval internetových zdrojů pro ilustraci odrazu konkrétních událostí v médiích, ale také jako přístup k interním informacím z internetových diskusních fór, blogů a zapomenutých webových stránek, které měly nedocenitelný význam např. pro zmapování zahraničních aktivit pozdějšího předsedy BNP Nicka Griffina nebo vnitřní stranické opozice. K takovým informacím jsem pochopitelně přistupoval s odstupem a vždy je podroboval kritice, a kde to bylo možné, tak i srovnání s jiným zdrojem. Zvláště obezřetně jsem pracoval s časopisem levicové opozice *Searchlight*. Mnohdy jsem musel oddělovat nepodstatná a ideologicky zabarvená sdělení od skutečně důležitých a zajímavých fakt. Přesto pro mě byly zdroje *Searchlight* nepostradatelné, protože obsahovaly unikátní interní informace získané od spolupracovníků, kteří se v „přestrojení“ vydávají za řadové členy BNP. Uvedený postup praktikovali i britští novináři, kterým se podařilo o BNP natočit dva televizní dokumenty, na něž v textu několikrát odkazuji.

Obdobným způsobem jsem přistupoval k programovým dokumentům BNP a oficiálním materiálům. Kde to bylo možné, opatřil jsem si ke studiu původní materiály, jinak jsem vycházel z interpretací od jiných autorů. S nedostupností některých zásadních dokumentů jsem se setkal pouze při práci na období popisující Národní Frontu a vznik BNP, s nástupem informačních technologií a automatické

archivaci v internetovém prostoru problém (ne)dostupnosti hledaných věcí při pečlivém vyhledávání prakticky vymizel. Velmi jsem ocenil možnosti videokanálu *Youtube*, kde jsem dohledal raritní nahrávky volebního vysílání BNP k všeobecným a evropským volbám z devadesátých let a výše zmíněné televizní dokumenty.

Jsem přesvědčen o tom, že jsem vždy čerpal z nejlepších veřejně dostupných zdrojů. Nevystavěl jsem je na omezeném portfoliu, ale naopak jsem propojil mediální a elektronické databáze s tištěnými publikacemi. Tento postup mi umožnil ověřovat fakta a doplňovat je přesnějšími a výstižnějšími detaily.

Diplomová práce zahrnuje období téměř padesáti let vývoje jedné politické scény se zaměřením na BNP. Abych nezatěžoval čtenáře nedůležitými detaily, byl jsem nucen při zachování stěžejních myšlenek kapitol text místy zhustit. Věřím, že na pozornost náročnější pasáže nebudou překážkou k úspěšnému prostudování tak dynamického a zajímavého tématu jaké představuje Britská národní strana v současné britské a evropské politice.

1. Teoreticko-politologické ukotvení Britské národní strany

Britská národní strana je od založení v roce 1982 v politickém systému Velké Británie subjektem reprezentujícím ideje radikální pravice. Typologie radikální pravice nemá v současné politologii ustálenou formu a je v průběhu poslední dekády předmětem řady odborných debat (Mareš, 2003; Eatwell & Mudde, 2004; Copsey, 2008). Proto existuje nepřehledné množství označení, kterým politologové tuto širokou skupinu definují. Cas Mudde (Mudde, 2007, str. 12) uvádí až dvacet dva různých termínů, které jsou v aktuálním diskursu užívány; nejčastěji jde o variace fašismu, populismu a extremismu. Výraz radikální pravice je dnes souhrnným označením pro skupinu stran, která sdružuje tak rozdílné subjekty jako jsou Le Penova Národní Fronta (Front National – FN), Irská Republikánská Armáda (Irish Republican Army - IRA), Republikáni Miroslava Sládka nebo právě Britská národní strana. O užívání tohoto označení přesto panují neshody. Ignazi (2006) se dokonce uchyluje k termínu extrémní pravice, přičemž jako kritérium stanovil antisystémovost dané strany, jiní se ze sémantických důvodů přiklání k pojmu populistická radikální pravice (Mudde, 2007, str. 27).

Původně býval výraz radikální pravice označením pro hnutí McCarthyismu ve Spojených státech amerických (Ignazi, 2006), ačkoliv Mudde (2007) slovo „radikální“ dává do souvislosti se stoupenci Francouzské revoluce (tj. fakticky levicí). V průběhu druhé poloviny dvacátého století byl význam a podstata radikální pravice pozměněn, zvláště s nástupem tzv. Nové pravice. Označení „radikální“ získalo „revoluční“ nádech (bez nutnosti násilné změny) znamenající ideologický politický či socioekonomický posun. Vymezení hranice mezi radikalismem a extremismem je zjevné. Takovým „radikálním“ politikem byla například Margaret Thatcherová. Její postoj se v historických souvislostech dá sotva považovat za extrémní (Copsey, *Contemporary British Fascism. The British National Party and the Quest for Legitimacy. Second Edition*, 2008, str. 20). Radikální pravice je součástí demokratického rozvoje společnosti. Jediným pojítkem s extrémní formou je prosazování změny a opozice vůči statusu quo (Eatwell & Mudde, *Western Democracies and the New Extreme Right Challenge*, 2004).

Případné označení „extrémní“ nemá v případě BNP nic společného s násilím, ani s násilnou formou prosazování programových cílů. Podle obecné definice politického extremismu je BNP stranou pokoušející se prosadit své představy o fungování společnosti, které odporují obecným normám morálky, humanity a demokracie, ale způsobem, který ji umožňuje platný právní řád (Chmelík, 2001). BNP po celou dobu své existence balancuje na pomezí legality (antisemitismus, rasismus). Na druhou stranu vývoj poslední dekády a bezprecedentní úspěch u voličů potvrzují obrat k umírněnosti a akceptování podmínek v soutěži politických stran.

Za své soupeře BNP v britském politickém systému považuje mainstreamové strany – Labouristickou stranu, Konzervativní stranu a Liberální demokraty. Ve srovnání s hodnotami britské společnosti, specifickým politickým modelem a tradicemi jsou ideje BNP okrajové a nekonzistentní. V rámci dosavadní politické historie ve Velké Británii představují sice „extrémní“ alternativu k zaběhnutému společenskému a ekonomickému modelu, přesto nejsou a priori antidemokratické, tj. nepopírají základní princip svrchované moci lidu. Na základě posledního vývoje lze soudit, že BNP se posouvá směrem k modelu populistické radikální pravice, který není podle Muddeho pouze umírněnou verzí extrémní pravice, ale především „specifickou formou nativismu, autoritářství a populismu“ (Mudde, 2007, str. 26)

1.1 Ideové založení BNP

Stěžejním problémem všech zásadních statí je aplikace nejvýstižnějšího metodologického rámce pro určení základních znaků populistické radikálně-pravicové strany. Při komparaci subjektů napříč Evropou je proto příznačné, že takový teoretický rámec je dostatečně flexibilní, aby reflektoval pestrost evropského politického prostoru. Minimální a maximální definice radikální pravice, kdy se posuzuje, zda konkrétní strana naplňuje předem daná kritéria (například revisionismus, xenofobie nebo propagace silného státu), nelze v souvislosti s případovou studií BNP použít, protože je příliš obecná a vhodná spíše pro komparativní analýzu.

Místo použití všeobecné definice lze BNP konfrontovat se čtyřmi základními oblastmi, vůči kterým se od počátku existence vymezuje. V současném diskurzu (Hainsworth, 1992; Eatwell & Mudde, *Western Democracies and the New Extreme Right Challenge*, 2004; Ignazi, 2006) jsou uvedené znaky jakousi základní kostrou pro vymezení subjektu v pravicovém spektru politiky. První a nejdůležitější oblastí je nativismus, který je doprovázen zdůrazňováním nacionalismu.¹ Téma hrozby „islamizace“ Británie a odkazy na historické postavy anglických dějin jsou v případě BNP základním kamenem úspěchu u voličů v oblastech s větší kulturní diverzitou.

Neméně důležitým prvkem je vliv státu v hospodářských a sociálních otázkách. Historicky BNP vycházela z předválečných fašistických dogmat o korporativistickém uspořádání, v současnosti její pozice odpovídá spíše levicovému přesvědčení.² S výše uvedeným souvisí i posun z „extrémistické“ pozice do populistické roviny. Cílovou skupinou populistických stran jsou zejména dělnická třída, prvovoliči, nezaměstnaní či nespokojená mládež (Hainsworth, 1992). Díky akcentaci opomíjených témat (přistěhovalci, senioři) se BNP stala platformou pro protestní hlasy frustrovaných voličů. Výsledkem je nárůst popularity a úspěch ve volbách, který ji v očích nerozhodnutých voličů a veřejnosti legitimizuje.

Poslední oblastí je skrytý rasismus, xenofobie a antisemitismus. Tradičně byly všechny tři prvky v BNP přítomny a nemalá část politického poselství k voličům z nich

¹ Nativismus je ideologie, která je založená na přesvědčení, že stát by měl být obydlen pouze původními obyvateli. Nepůvodní elementy jsou považovány za hrozbu homogennímu národnímu státu (Mudde, 2007, str. 18)

² BNP například prosazuje omezení volného trhu v rámci EU (volný pohyb osob, případně restrikce pracovního trhu) nebo štědrou sociální politikou pro seniory. Otázkou zůstává, zda je to projev vycházející ze základního programového směřování, nebo ideologické ústupky (veřejně populární a přijatelné) cílené na získání určitých skupin voličů (v tomto případě nezaměstnaných a starších obyvatel).

vycházela. Zatímco antisemitismus byl s nástupem Nicka Griffina do předsednictví strany zavržen, rasismus a xenofobie přetrvávají.³ Nejsou přítomny v otevřené formě rasové nesnášenlivosti, ale zdůrazňují kulturní rozdíly etnických skupin žijících v Británii. Propagace takových názorů (a zvláště tam, kde působí politici zvolení za BNP) vede ke zvýšené xenofobii u veřejnosti a přenesení tématu na celostátní úroveň (Copsey, *Contemporary British Fascism. The British National Party and the Quest for Legitimacy*. Second Edition, 2008, str. 98).

Na základě výše uvedených skutečností lze nynější BNP považovat za stranu populistické radikální pravice, případně reprezentanta nacionálního populismu. Z pohledu socioekonomického je tradiční rozdělení BNP na pravici a levice zavádějící. Přijetí některých tradičních témat levice není záležitostí pouze okrajových stran, ale dochází k němu i ve vysoké politice (oscilace Konzervativní strany v posledním desetiletí). Je to potvrzení trendu, který smazává protikladné rozdíly levice a pravice. Oba pojmy jsou relativní, proto nemají absolutní platnost.

1.2 Historická perspektiva radikální pravice v Británii

Při pečlivějším pohledu na britskou radikální pravici je zřejmé, že její ideologie vychází z dlouholetého vývoje daného historickými okolnostmi. BNP je nositelkou odkazu neofašistických subjektů ze šedesátých a sedmdesátých let, které navazovaly na předválečný pokus Oswalda Mosleyho v podobě Britské unie fašistů (British Union of Fascists – BUF). Pro plné porozumění souvislostí je nutné vrátit se až na začátek dvacátého století, které bylo v Británii symbolizováno debatami o osudu Impéria a mocenském úpadku Británie v souvislosti s nástupem kontinentálních a zámořských mocností.

Jakýmsi spojujícím prvkem pravidelně se objevujícím v průběhu století je obraz silné a jednotné Británie, která zaujme vůdčí pozici na světové scéně. Stoupenci takového názoru využívali katastrofické projekce úpadku Britského impéria a země samotné, aby zapůsobili na vlasteneckou a patriotickou část voličů. Jedním z prostředků, jak zajistit přežití a jednotu národa, bylo vybudování soběstačného

³ Griffin po převzetí moci častokrát upozorňoval na význam „slušné“ mluvy a vyžadoval od členů BNP změnu slovníku (přinejmenším na veřejnosti).

ekonomického bloku. Motiv samostatnosti a ekonomické izolace Britského impéria od zbytku světa se na pravici objevil s nástupem politiků Josepha Chamberleina a Lorda Alfreda Milnera. Chamberlain se na začátku dvacátého století pokusil prosadit tarifní reformu. Cílem zavedení cel byla ochrana britského průmyslu a zajištění přežití Británie proti konkurenci levnějšího dovozu z kontinentální Evropy. Obětí rostoucí konkurence byla především dělnická třída, která musela pracovat v nepřijatelných podmínkách za minimální mzdu. Frustrace dělnické třídy vedla v devadesátých letech 19. století k sociálnímu napětí a nepokojům. Dalším důvodem pro implementaci protekcionistických nařízení byla hrozba sociálního rozkolu a vzrůstající vliv socialistického hnutí.

Tarifní reformisté chápali mezinárodní vztahy jako darwinisticko-sociální zápas o přežití, kdy vítězí ten nejsilnější. Sociálně vstřícná politika (minimální mzda, penzijní schéma) v kombinaci s vlastenectvím a národní soudržností byly základem pro ideologii sociálního imperialismu, později unionismu. Tarifní reforma měla být důležitým základem pro třídní a imperiální jednotu (Sykes, 2005, str. 18). Předpokladem pro rozsáhlejší změnu bylo větší zapojení státu do sociální sféry. Část radikální pravice proto vzhlížela k úspěšné politice Německa v této oblasti a požadovala zavedení obdobných opatření.

Podstata protekcionismu a sociálního imperialismu inspirovala Oswalda Mosleyho ve třicátých letech k socioekonomickým vizím a v určité programové formě Národní fronty přežila až do sedmdesátých let 20. století (Thurlow, 2006, str. 245). Ve skutečnosti lze její dopady pozorovat i dnes. Ochrannářské prvky jsou hlavním bodem ekonomických návrhů a kampaní BNP, kterým oslovuje potenciální voliče. Podstatou je ochrana domácího (tj. britského) průmyslu před neúměrným zahraničním dovozem a využití ostrovních výrobních kapacit pro hospodářský růst (The British National Party, 2010). Prvním spojujícím můstkem je odmítání politiky laissez faire a ochrana dělnické třídy. V případě BNP se projevuje zdůrazňováním negativních dopadů globalizace a kritice volného trhu v rámci Evropské unie.

1.3 Konspirační teorie a hledání veřejného nepřítele

Dalším společným jmenovatelem minulé i současné radikální pravice je identifikace veřejného nepřítele a příklon ke konspiračním teoriím, které zjednodušujícím způsobem vysvětlují komplikovaný hospodářský a politický vývoj. Konspirační teorie jsou populární v dobách ekonomického poklesu, během mezinárodních krizí a v neposlední řadě poskytují zájemcům klíč k dešifrování světové politiky. Velmi častým objektem pamfletů a podvrhnutých publikací byly pro svoji uzavřenost a společenskou nadřazenost Židé. V meziválečném období krajní pravice operovala s představou, že bolševický převrat v Rusku byl dílem německých Židů, kteří usilovali o opětovnou dominanci nad evropským kontinentem (Sykes, 2005, str. 42).

Britské Židy považovali za bolševické agenty, kteří údajně ovládali významná periodika tehdejší doby (např. Londýnské Times). Vlna konspiračních teorií odstartovala s vydáním tzv. Protokolů síónských mudrců. Ačkoliv bylo záhy prokázáno, že šlo o podvrh, pro radikální pravici to byly důkazy o plánované židovské dominanci nad celým světem. Antisemitská propaganda cílila na oblasti s početnou židovskou komunitou. Zasáhla Manchester, Leeds nebo londýnskou čtvrť East End. Například severozápad Anglie fašistické skupiny využívaly k protekcionistické propagandě a slibovali záchranu tisíce pracovních míst (Pugh, 2009).⁴

Agresivní antisemitismus radikální meziválečné pravice mimo jiné útočil na politické elity a poukazoval na jejich zkorumpovanost a povýšenost. V očích fanatiků byla vláda uzavřeným spolkem, který nezohledňoval veřejné mínění, ale usiloval o vlastní prospěch. Pod vlivem konspiračních pamfletů představitelé marginálních hnutí titulovali tehdejšího premiéra Nevilla Chamberlaina lhářem a zrádcem, parlament považovali za „vyděračské, zkorumpované a zmrzačené těleso“ a poslaneckou sněmovnu za „dům židovských bastardů“ (Thurlow, 2006, str. 55). Vymezení se vůči vládnoucím stranám bylo pro radikální pravici vždy důležitým tématem. Oswald Mosley je označoval jako „starý gang“ (old gang), přičemž BUF měla být tou stranou, která bude stát v čele systémové změny a nahradí staré struktury. Podobný výchozí motiv existuje dnes u BNP, která poukazuje na konspiraci politicky korektních elit, labouristů, Toryů a Liberálních demokratů (The British National Party, 2010). Tyto mainstreamové strany podle BNP nenabízejí možnost volby s ohledem na individuální

⁴ Oblast byla známá textilní produkcí, která trpěla v důsledku přesouvání výroby do Indie. Podobná, ne-li stejná agitace se objevuje u BNP o sedmdesát let později.

práva občanů. Odpovědí populistů je devoluce moci až na úroveň místních komunit, zrušení identifikačních průkazů nebo anti-diskriminačního zákona.⁵

Obraz veřejného nepřítele se po druhé světové válce začal postupně měnit. Zveřejnění hrůz holocaustu a vyhlazovací mašinérie nacistického Německa omezilo antisemitské útoky radikální pravice. Ačkoliv ty samy o sobě se sníženou intenzitou nepřestávaly až do padesátých let, pozornost radikalistů se zaměřila na rostoucí počet imigrantů z kolonií přicházejících do Británie. Antipatie vůči cizincům nebyla v britské politice ničím novým (Sykes, 2005, str. 31). Příliv imigrantů z východní Evropy na přelomu století například vyústil v přijetí Zákona o cizincích z roku 1905, který zavedl první restriktce a kontroly. V kontextu padesátých a šedesátých let byly obavy veřejnosti z přílivu imigrantů podloženy ekonomickými důvody a strachem o zaměstnání. Ve větších městech a průmyslových oblastech se začaly formovat přistěhovalecké čtvrtě, které jsou živnou půdou populistů do dnešní doby.

Programová nenávist k imigrantům a reakce na společenské změny stály v pozadí vzniku a existence všech významnějších subjektů působících na vnější hranici pravicové politiky v druhé polovině dvacátého století. Mosleyho Unionistické hnutí (Union Movement – UM) se výrazněji neprosadilo. Větší podporu získala Národní Fronta založená v roce 1967, z které se začátkem osmdesátých let oddělila Britská národní strana. Základem ideologické kontinuity a příkladem „rodinných“ poměrů na extrémní pravici je historie personálního propojení Národní Fronty a BNP. Nynější předseda BNP Nick Griffin byl v radikálním duchu vychováván svým otcem, díky kterému se ve dvanácti letech dostal k Mosleyho antisemitským spisům a později jako mladík vstoupil do Národní Fronty (Macklin, 2007, str. 76). Je proto pochopitelné, že boj proti imigraci je důležitou součástí agendy dnešní BNP. Oproti minulosti má ovšem přijatelnější a uhlazenější formu, kterou na základě zahraniční inspirace a vlastních zkušeností zkonstruoval právě Griffin. Tato nová forma je nazvána „profesionalizací“ strany a je jí v textu věnována samostatná kapitola.

Společné plochy UM a BNP lze taktéž identifikovat ve filozofických úvahách o záchraně britské a evropské identity. Mosley i zakladatel BNP John Tyndall považovali svoje hnutí za „modernizační“ nejenom v politické, ale taktéž v kulturní

⁵ Pointou je zrušení legislativních opatření, které podle BNP omezují práva jedince na svobodu projevu a volby. Zastřešujícím motivem je pak osvobození britského národa od mezinárodních lidsko-právních závazků. Skutečným motivem stojícím v pozadí není starost o upadající (nejstarší) demokracii, ale omezení legislativní ochrany národnostních menšin a zabránění imigraci.

rovině. Z Tyndallova pohledu modernizace znamenala návrat k „vysoké“ kultuře starých časů, zejména v oblasti umění, architektury a hudby. Umělci jako Richard Wagner, Edward Elgar, J. R. R. Tolkien nebo Charles Dickens byli uváděni jako reprezentanti „bílé rasy“ a kvality produkce v minulosti (Woodbridge, 2004, str. 141).

2. Institucionální a personální kořeny BNP

Založení BNP v dubnu 1982 bylo výsledkem personálních a ideologických rozepří britské extrémní pravice, které systematicky podkopávaly její snahy o větší zastoupení mezi veřejností. Zakladatelem a vůdčí postavou se stal John Tyndall, který byl v okrajových politických kruzích aktivní od konce padesátých let. Do ustavení BNP stihl vystřídat celkem osm uskupení, přičemž některé z nich hrály v jeho „kariéře“ podstatnější roli.

John Tyndall se narodil v červenci 1934 jako syn vrátného hostelu YMCA. Mládí prožil v Londýně, kde také zakončil školní docházku. Ve škole příliš nevynikal. Podstatný vliv na Tyndalla měli jeho rodiče. Od matky přijal základy britského patriotismu, zatímco od otce převzal unionistické názory. Po celou dobu netrpěl materiálním ani citovým nedostatkem, proto možná obvinění, že jeho politické názory by mohly být důsledkem jakéhokoliv strádání, by se nezakládala na pravdě (Copsey, *Contemporary British Fascism. The British National Party and the Quest for Legitimacy. Second Edition*, 2008, str. 7). Povinnou vojenskou službu absolvoval v Německé spolkové republice u Královského jízdního dělostřelectva s hodností svobodníka.

Do prvního kontaktu s extrémní pravicí se dostal prostřednictvím antisemitské Ligy imperiálních lojalistů (League of Empire Loyalists – LEL), kterou vedl předválečný mluvčí Britské unie fašistů A. K. Chesterton.⁶ Vzato ze širší perspektivy byla LEL odrazovým můstkem pro další aktivisty, s kterými Tyndall později spolupracoval.⁷ V LEL si vyzkoušel základy politické práce během kandidatury v doplňovacích volbách v roce 1957 (Telegraph, 2005).

⁶ Hlavní tezí LEL bylo, že za rozklad Britského impéria je odpovědné mezinárodní židovské spiknutí.

⁷ Za všechny je nutné jmenovat Johna Beana, Colina Jordana a Martina Webstera, kteří v šedesátých a sedmdesátých letech byli Tyndallovi velmi blízcí a podíleli se rozdílnou měrou na vývoji radikální pravicové scény.

Tyndallový názory, ovlivněné četbou Hitlerova *Mein kampf*, a kontakty s prominentními antisemity tehdejší doby, se začaly radikalizovat. Jeho prozatímním vrcholem byl rozkol s LEL a po kratší anabázi s hnutím Národní Labouristická strana (National Labour Party – NLP) spoluzaložil původní Britskou národní stranu v roce 1960.⁸ Pod vedením Johna Beana a částečně Colina Jordana se původní BNP profilovala jako nástupce nacionálního socialismu. Tyndall v jejím rámci vedl polovojenskou odnož nazvanou Spearhead, která svým stylem představovala elitní „bojůvku“ sdružující fanatické aktivisty strany. Součástí oficiální prezentace Spearhead byla jednotvárnost v oblékání (vysoké černé boty, šedivé košile, nášivky) a fyzický a ideologický výcvik.

Na začátku šedesátých let byla tehdejší BNP otevřeně rasistickým hnutím, které svým příklonem k neonacismu, antisemitismu a elitářství vzbudilo mezi lidmi pouze krátkodobé sympatie. Během místních voleb v londýnské čtvrti Southall v roce 1963 dva kandidáti BNP získali nezanedbatelnou podporu, o rok později John Bean ve všeobecných volbách skončil s devíti procenty.⁹

Základní ideologickou premisou z pohledu Tyndalla a Jordana bylo tvář v tvář vzrůstající imigraci zachování nordické rasy a osvobození Británie od židovské nadvlády (Thurlow, 2006, str. 234). Nesouhlas Beana s neonacistickým směřováním způsobil rozdělení BNP. Tyndall a Jordan v roce 1962 založili Národní socialistické hnutí (National Socialist Movement – NSM), které se své sympatie k Adolfu Hitlerovi a nacionálnímu socialismu ani nesnažilo veřejně skrývat. Tyndall byl v kontaktu se zahraničními neonacisty a v rámci možností si s nimi dopisoval. Pokusy o mezinárodní spolupráci vyústily v založení platformy s názvem Světová unie nacionálních socialistů (World Union of National Socialist – WUNS), které předsedal čerstvě zvolený „světový führer“ Colin Jordan. Nesnášenlivé veřejné projevy a protizákonné aktivity Spearhead (nyní součástí NSM) nakonec vedly k policejnímu stíhání obou prominentních aktivistů.

Důvodem pro oficiální rozchod Tyndalla a Jordana v roce 1964 byl především pokles popularity NSM u voličů a následný názorový rozkol. Zatímco Jordan se nadále vzhlížel v antisemitismu a nacistickém Německu, Tyndall došel postupně k přesvědčení, že neonacismus nemůže být základnou pro skutečně vlivné hnutí (Eatwell, The extreme

⁸ Původní BNP (v literatuře často zmiňována jako „old BNP“) není předmětem této případové studie. Její existence sice byla pro Tyndalla formujícím faktorem, avšak zdaleka ne úspěchem jako nová BNP založená v roce 1982.

⁹ První získal 27,5% všech odevzdaných hlasů, druhý 13,5% a dokonce skončil za kandidátem Konzervativní strany (Sykes, 2005, str. 101)

right in Britain: the long road to "modernization", 2004, str. 63). Neméně důležitou roli v rozchodu sehrály i osobní neshody.

Voliči neprojevovali zájem o obnovu Třetí říše, ani je příliš netrápilo údajné celosvětové židovské spiknutí. Mnohem důležitější byly otázky přistěhovalectví a jeho dopady na dosud homogenní britskou společnost. Na základě několika dílčích volebních úspěchů bylo evidentní, že radikální pravice začala profitovat na popularizaci společenských problémů, jejichž řešení mainstreamové strany odsouvaly do pozadí.

2.1 Společenské napětí v šedesátých letech a reakce vlády

Oficiální politika britské vlády nevedla k smysluplnému vyřešení dopadu imigrace, která se sama o sobě stala citlivým tématem v padesátých a zejména šedesátých letech. Konzervativní i Labouristická strana se především soustředily na budování státu blahobytu. Otevření otázky regulace přistěhovalectví by znamenalo střet, který si žádná ze stran nepřála vyvolat. Přesto se koncem padesátých let v Konzervativní straně vynořila nepočetná skupina, která na nutnost regulace přistěhovalectví poukazovala.¹⁰ V dobách relativně nízké nezaměstnanosti v padesátých letech byla námezdní pracovní síla vítaným prostředkem k udržení ekonomického růstu. Avšak s přelomem desetiletí a omezením pracovních nabídek se postavení přistěhovalců v britské společnosti zhoršilo.

Kromě negativního ekonomického dopadu se veřejné vnímání přistěhovalců přicházejících z oblasti Karibiku a Indie zaměřovalo také na zdůrazňování kulturních rozdílů, nemorálního sexuálního chování a zacházení s majetkem (např. pronajatým obytným domem). Prvním signálem zhoršující se situace byly nepokoje v Nottinghamu a v londýnské čtvrti Notting Hill v létě 1958. Tajné kabinetní memorandum z května 1961 nastiňovalo temnou budoucnost, pokud by se nepodařilo limitovat příliv cizinců a polemizovalo s řadou protiopatření – zavedení zdravotnických prohlídek, certifikáty o dostupnosti bydlení a o předem zajištěné práci od britského zaměstnavatele (British Cabinet, 1961, stránky 2-3).

V roce 1963 (tj. rok po zavedení zákona o imigrantech z Commonwealthu konzervativní vládou) v průzkumu 84 procent Britů dokonce vyjádřilo obavu, že do Británie bylo vpuštěno příliš mnoho přistěhovalců (Hartesveldt, 1983, str. 7).

¹⁰ Sir Cyril Osborne, Normal Pannel, Harold Gurden či Martin Lindsay.

V polovině šedesátých let se soužití s přistěhovalci stalo regulérním politickým tématem, které žádná ze stran nemohla ignorovat. Nová labouristická vláda vzešlá ze všeobecných voleb v roce 1964 se pokusila debatu posunout jiným směrem. V roce 1965 představila zákon o rase a vztazích (Race Relations Act), který na veřejnosti zakazoval rasovou diskriminaci, později (1968) rozšířenou na zaměstnání a poskytování bydlení.

Záhy se ovšem ukázalo, že labouristé žádné převratné řešení neměli v úmyslu. Od voleb v roce 1964 disponovali v parlamentu většinou pouhých čtyř poslanců, a proto nové měření sil bylo naplánováno na rok 1966. Pro zajištění větší podpory u voličů neváhali přistoupit k přísnějším přistěhovaleckým restrikcím, než konzervativci v předcházejících letech. Vládní bílá kniha ze září 1965 *Imigrace z Commonwealthu* (Immigration from the Commonwealth) nově snižovala kvótu na 8,5 tisíce cizinců, což mělo v exponovaných oblastech přesvědčit tradičně konzervativní voliče o akceschopnosti a legislativních úmyslech labouristů.¹¹

Návrh se setkal s pozitivní odezvou konzervativní opozice (která obratem podpořila již výše zmíněný zákon) a veřejnosti. Podle provedeného průzkumu téměř devět z deseti Britů s navrhovaným opatřením souhlasilo (Hansell, 2000, str. 151). Pouze někteří labourističtí poslanci a tradičně levicový tisk (*New Statesman* a *Tribune*) vyjádřily nesouhlas.

Podstatu problému – tj. nárůst xenofobie a rasismu – prosazené zákony a novelizace neřešily. Byly pouze dočasným kompromisem, který si nepřipouštěl vedlejší efekty, jako byla podpora rasistických subjektů veřejností. Ve skutečnosti žádné z vládních opatření v šedesátých letech (bez ohledu na vedoucí politickou stranu) nepřineslo reálné řešení rasových problémů (Hartesveldt, 1983, str. 10). Prostor se otevřel pro řadu okrajových hnutí a skupin, které získaly dojem, že aktivní opozice vůči přistěhovalcům nejenom že vyplní politické vakuum, ale může ve skutečnosti i vyhrát volby (Eatwell, *Why has the Extreme Right failed in Britain?*, 1992, str. 177).

¹¹ Těsná parlamentní většina byla dle labouristických elit důsledkem příliš liberální politiky v imigrantských čtvrtích, které ovládli konzervativci. Cílem labouristů byl získání těchto mandátů a zvětšení většiny v parlamentu (Thurlow, 2006, str. 235).

2.2 Národní fronta a vznik BNP

Po rozpuštění NSM nepřestal být Tyndall aktivní. Politické i společenské podmínky naopak přímo vybízely k větší angažovanosti a umožňovaly schopným jedincům vytěžit ze situace maximum. Spolu s dalším dlouholetým aktivistou Martinem Websterem (prvně se potkali při působení v Lize imperiálních lojalistů) založil Tyndall v roce 1964 Hnutí za mocnější Británii (Greater Britain Movement – GBM), které už odráželo jeho myšlenkový posun. Neonacistickou symboliku a rétoriku nahradily teze „o ochraně britské krve“ a příklon k britskému nacionalismu. Téma Tyndall konkrétněji rozpracoval v pamfletu *Šest principů britského nacionalismu* (Six principles of British nationalism), z jehož základních myšlenek fakticky čerpal během své další politické „kariéry“. V téže době Tyndall pro propagaci svých názorů založil časopis s neoriginálním názvem *Spearhead*, který vycházel až do jeho smrti v roce 2005.

Průřezovým motivem pamfletu byla samostatnost a sebevědomé vystupování Británie na světové scéně, což bylo podle Tyndalla znemožněno jejím statusem „druhořadé kolonie dolarového impéria“ [podřízenost vůči USA – pozn. autora] (Tyndall, 1970). Nástrojem pro nezávislou zahraniční a hospodářskou politiku mělo být zrovnoprávnění zemí Commonwealthu a vytvoření jednotného politického a ekonomicky soběstačného bloku suverénních států a bývalých kolonií.

Takto zformovaný blok mohl využívat výhod vnitřního trhu a těžit ze stejných výchozích podmínek, které měly dle Tyndalla Spojené státy americké nebo carské, respektive sovětské Rusko. V kontextu dekolonizační dekády se v pamfletu objevil motiv zachování britských hodnot, který odpovídal na úsilí liberálů a marxistů prosadit rasovou integraci vedoucí podle Tyndalla ke ztrátě národní identity (Tyndall, 1970). Z tohoto hlediska pamflet posuzoval i problémová teritoria tehdejší Rhodesie a Jižní Afriky.

Jakkoliv by se mohlo v polovině šedesátých let zdát, že takový politický program se setká s větší odezvou, opak byl pravdou. Za tři roky existence GBM počet aktivních členů pravděpodobně nepřesáhl číslo sto (Copsey, Contemporary British Fascism. The British National Party and the Quest for Legitimacy. Second Edition, 2008, str. 15), maximálně však sto třicet osm (Sykes, 2005, str. 101). Pokus o získání podstatnějšího vlivu na politickou scénu byl odsouzen k nezdaru. Příčinou neúspěchu byla především roztržitost a nekoncepční uvažování podobně zaměřených hnutí

a malých stran, které postrádaly jednotné a zastřešující vedení a navzájem si konkurovaly.

2.3 Vznik Národní fronty

Národní fronta (National Front – FN) vznikla v roce 1967 sloučením několika v té době skomírajících hnutí, z nichž některé měly za sebou dekádu nevýrazné existence. Jádrem NF tvořily Liga imperiálních lojalistů a původní Britská národní strana, ke kterým se o rok později přidala GBM a řada dalších odpadlíků, zpravidla dlouholetých aktivistů. Zformování NF lze v historii radikální pravice v Británii považovat za nejdůležitější událost od válečné internace Oswalda Mosleyho ve čtyřicátých letech (Thurlow, 2006, str. 248). Náhlý vzestup popularity byl v průběhu dvou desetiletí vystřídán relativním poklesem a úpadkem. Problémy provázely NF od začátku její existence, přesto tato strana patřila k nejvýraznějším a nejambicióznějším subjektům v okrajových sférách politiky od konce druhé světové války.

Od svých předchůdců se NF lišila v přístupu k veřejnosti, za hlavní politický a propagační nástroj nepovažovala násilí a cestu otevřené konfrontace, ačkoliv její manifestační shromáždění svou vizuální stránkou připomínala zašlou „slávu“ BUF. Cesta k úspěchu vedla skrz regulérní politickou soutěž a pravidelnou účast ve volbách. Strana v začátcích profitovala z rozporuplného vztahu části britské společnosti k přistěhovalcům a tradičně se touto problematikou zabývala v londýnských čtvrtích a posléze po celé Británii.

Úspěšný start Národní fronty a její postupné ospravedlnění ve společnosti bylo výsledkem několika důležitých předpokladů. Ve vysoké politice to bylo veřejné vystoupení člena stínového konzervativního kabinetu Enocha Powella v Birminghamu v dubnu 1968, který se vůči imigraci radikálně vymezil. Jeho postřehy o vzrůstajícím počtu přistěhovalců a dopadech integrace na Británii rozvířily debatu na toto téma v nejvyšších politických kruzích, především pak legitimizovaly do té doby okrajovou Národní frontu. Powellovy katastrofické fráze o „řece Tiberu plné krve“ a „národu, který si vrší vlastní pohřební hranici [přijímáním padesáti tisíc imigrantů ročně – pozn. autora]“ v Britech probouzely strach, který nahrával rasistickým a populistickým stranám (Telegraph.co.uk, 2007).

Enoch Powell svým projevem cílil mimo jiné na „bílou“ pracující třídu. Ta se v exponovaných oblastech průmyslových měst potýkala se ztrátou vlastní identity, z které pramenil rasismus vůči přistěhovalcům. Část pracujících se posléze formovala na obranu vlastního sociálního a ekonomického statusu, který ji zajišťovala politika konsenzu a státu blahobytu. V povědomí nižší třídy přetrvávalo přesvědčení o viktoriánské výjimečnosti „bílého“ muže a jeho kulturní a rasové nadřazenosti. Za rasistické argumenty pak mnohdy sloužily zmíněné zdůrazňování rozdílů společenských a kulturních návyků a poukazy na zneužívání sociálních výhod.

Z tohoto pohledu se bílá pracující třída stala obětí poválečných společenských a hospodářských změn, kdy byly tradičně anglo-saské ideje laissez faire nahrazeny řízeným státním kapitalismem. Podle Bonnetta tak přivykla na konzumní a pohodlný způsob života, dostupné bydlení a bezplatnou zdravotnickou péči (Bonnett, 1998, stránky 327-334). Z obavy o ztrátu (a zneužití) benevolentního systému imigranty stoupala podpora populistickým a radikálním stranám, které dokázaly pracující třídu oslovit a pracovat s ní. Přinejmenším v době, která postrádala výrazné národní vůdce.

Organizačně se NF rozrůstala úměrně se zvyšující se popularitou. Z původní londýnské oblasti pokrytí obsáhlo celé území Anglie, částečně Wales a Skotsko. V době svého vrcholu v roce 1974 měla přibližně čtrnáct tisíc členů, avšak o dva roky později pouze poloviční počet (Wilks-Heeg, 2009, str. 379).¹² Koncem sedmdesátých let se stranická struktura opírala o dvě stě třicet jedna buněk, s průměrným počtem zhruba čtyřiceti členů. Působnost se sice omezovala na větší regionální města, které ovšem s formujícími se přistěhovaleckými čtvrtěmi nabízely dostatek šancí pro agitaci. Manažerské a řídicí struktury NF do jisté míry kopírovaly schéma jiných mimoparlamentních subjektů, ovšem rozsahem svých aktivit a relativním úspěchem ve volbách je převyšovaly.

Navenek působila NF jako jednolitý celek, ale při bližším pohledu na povrch vystoupily nesrovnalosti a rozepře, které byly důsledkem soupeřících frakcí a ideologických koncepcí. Většina členů NF, natož voliči neměli přehled o tom, kdo přesně stojí v čele strany a jakou má minulost. Proto jejich podpora této straně automaticky nenaznačovala souhlas ani povědomí o skutečné programové podstatě Národní fronty (Taylor S. , 1979, str. 127).

¹² V literatuře se vyskytuje i údaj sedmnáct a půl tisíce členů (Eatwell, *The extreme right in Britain: the long road to "modernization"*, 2004 a Copsey, 2008, str. 18).

Průvodním jevem NF bylo soupeření názorových proudů a boj o moc ve stylu „všichni proti všem“. Prvním předsedou se stal již zmiňovaný A. K. Chesterton, který byl v roce 1972 po krátkém období bezvládní nahrazen Tyndallem. Tvrdé jádro seskupené okolo Tyndalla, Webstera a člena původní BNP Andrew Fountainea bylo jednou z těch nejvlivnějších frakcí, které stály v popředí strany po celá sedmdesátá léta. Svoji inklinaci k fašismu a neonacistickému antisemitismu se snažili skrývat a v projevech navenek ji zaobalovali do obecných proklamací o repatriaci přistěhovalců a degeneraci společnosti, která souvisela s příchodem „barevných“.

Druhým vlivným proudem byli sympatizanti z řad bývalých konzervativců, většinou členů tzv. Pondělního klubu (Monday club) a umírněnější nacionalisté, kteří nebyli vzájemně provázáni z minulosti a v hierarchii NF se postupně vypracovávali (na rozdíl od Tyndalla a ostatních). S příchodem ex-konzervativců strana sice získala kádry, které měli zkušenosti s profesionální politikou, pro její budoucnost to však mělo neblahé následky.

2.3.1 Volební výsledky NF

Měřeno počtem zvolených kandidátů nepředstavovaly volební výsledky NF v historickém srovnání výraznější úspěch a spíše poukazyvaly na dlouhodobé neduhy britské radikální pravice – rozštěpenost, okrajovost a ojedinelost (Wilks-Heeg, 2009, str. 379). Mnohem významnější byl v poválečném vývoji její prokazatelný úspěch u voličů zvláště během místních a všeobecných voleb, který kulminoval vítězstvím dvou kandidátů odštěpenecké frakce NF Národní strany (National Party – NP) v Blackburnu v roce 1976 a ziskem téměř 120 tisíc hlasů ve volbách do Shromáždění velkého Londýna o rok později.

Podporu NF přitom nelze považovat za stabilní. V sedmdesátých letech zaznamenala několik vrcholů, které nebyly ani tak výsledkem kvalitní politické kampaně, jako spíš odrazem přehnané medializace a společenského odporu k novým přistěhovaleckým vlnám z Ugandy a Malawi. Cílovou skupinou Národní fronty tak byli převážně neinteligentní, nevzdělaní jedinci, kteří snadno uvěřili tomu, že za úpadek Británie mohou přistěhovalci a jediným řešením byla jejich repatriace (Dorey, 2001, str. 143).

První úspěšnou vlašťovkou byl zisk šestnácti procent hlasů Martinem Websterem v doplňovacích volbách ve West Bromwichi v roce 1973. V tomto období NF zároveň zaznamenala nejvyšší nárůst členů v celé své historii. Proto určitým zklamáním byly výsledky dvojitých všeobecných voleb o rok později, které poskytly argumenty vnitřní opozici k odvolání Tyndallova vedení.¹³ Ex-konzervativci jako například John Kingsley Read a Roy Painter z umírněnějších pozic kritizovali Tyndallův antisemitismus a neonacistickou minulost, které NF mediálně škodily a byly snadno zneužitelné politickými protivníky.

Jako dalším negativum se ukázalo napojení na fotbalové chuligány a skinheady, kteří na veřejných shromážděních podněcovali k násilí a extremismu a odrazovali potenciální voliče. Mediální nálepka „násilníků“ byla v příkrém rozporu s přesvědčením Reada a Painterera, kteří sázeli na taktiku cíleného politického populismu jako efektivního nástroje pro získání podpory u voličů (Thurlow, 2006, str. 253). Jako další opoziční frakce uvnitř NF působila skupinka mladých radikálů, kteří upřednostňovali více levicové zaměření. Právě tato dvě opoziční uskupení způsobila rozdělení strany a přetahování na předsednickém postu, které vyvrcholilo degradací Tyndalla a nakonec i založením výše zmíněné Národní strany, která následně uspěla v místních volbách v Blackburnu.

Novým předsedou NF se na krátký čas stal John Kingsley Read, což se projevilo odklonem od skrytého neonacismu k demokratičtějšímu řízení strany (Thurlow, 2006, str. 254). I po takovém personálním zemětřesení se straně podařilo dosáhnout pozoruhodného výsledku v doplňovacích parlamentních volbách v Leicesteru v roce 1975, kde kandidát NF porazil konzervativce i liberály a získal dvacet tři procent odevzdaných hlasů. Podobný trend se potvrdil v místních volbách v dubnu 1976, kdy na rozdíl od NP nezískala NF žádné zastupitelské posty, ale podařilo se jí v několika oblastech znásobit počet odevzdaných hlasů a v dalších si podporu udržet. Byl to příslib do budoucna, který vyústil v optimistické prohlášení vedení o tom, že NF na pozici třetí nejsilnější strany v Británii nahradila liberály (Fielding, 1981, str. 27).

Další volební výsledky potvrzovaly rostoucí podporu, z níž největší publicity se dostalo volbám do Shromáždění velkého Londýna v roce 1977, kde NF získala 119 tisíc hlasů a porazila liberály v třiceti třech obvodech (Fielding, 1981, str. 29). V místních

¹³ V únoru 1974 NF nasadila 54 kandidátů s průměrem obdržených hlasů 3,3%, v říjnu 1974 pak 90 kandidátů, ale pouze s průměrným výsledkem 3,1% (Eatwell, Why has the Extreme Right failed in Britain?, 1992, str. 179).

volbách konaných ve stejném roce získala v celonárodním srovnání více než čtvrtmilionu hlasů (Dorey, 2001, str. 144). Národní fronta získávala hlasy zejména ve větších tradičně průmyslových městech (Blackburn, Leicester, Birmingham) a jejich okolí a v Londýně, kde existovaly čtvrti s dlouhodobou podporou extrémistů (např. East London). Jednou z příčin byl stabilní pokles průmyslové výroby, který přímo ovlivňoval míru nezaměstnanosti v daných regionech a imigranti, kteří na pracovním trhu konkurovali stálým obyvatelům. Výsledkem byl proces, kdy frustrovaná pracující třída, mládež a osoby s nízkou kvalifikací sympatizovali s myšlenkami NF, která slibovala repatriaci přistěhovalců a návrat k prosperitě.

Vedení strany v předtuše dalších úspěchů rozvíjelo vedlejší aktivity, jako bylo například založení organizace Mladá národní fronta (Young National Front – YNF) pro mládež ve věku čtrnáct až dvacet pět let. Pro financování běžného provozu strana využívala členských příspěvků a darů. Neměla přístup k obchodním kontaktům, ačkoliv ji byla na podzim 1977 údajně skupinou konzervativních průmyslníků nabídnuta nespécifikovaná finanční částka výměnou za stáhnutí kandidátů ve volebních obvodech, kde by mohli ohrozit Konzervativní stranu (Miles & Phizacklea, 1979, str. 126).

Zlomovým bodem, který by potvrdil či vyvrátil předchozí vývoj, byly všeobecné volby v květnu 1979. Národní fronta očekávala, že obdrží půl milionu hlasů, a proto do voleb nasadila rekordních 303 kandidátů. Okolnosti naznačovaly, že takový cíl nebyl nereálný. Například z předběžného průzkumu pořádaném Univerzitou v Essexu vyplynulo, že v systému poměrného zastoupení by NF při tehdejší míře podpory získala dvacet pět mandátů v House of Commons a osm procent respondentů dokonce potvrdilo záměr volit stranu v nadcházejících všeobecných volbách (Fielding, 1981, str. 29). Výsledky květnového klání byly pro NF překvapením a vzhledem k očekáváním i jistým zklamáním. V celkovém součtu obdržela 191 tisíc hlasů, což v přepočtu na 303 soutěžených obvodů znamenalo jeden a půl procentní zisk (Kimber, 2010).

Ztrátu růstového potenciálu lze pojmut jako vyvrcholení procesu, který byl ovlivněn řadou vnějších i vnitřních okolností. Národní frontě se nepodařilo zbavit profilu neonacistické organizace, na který upozorňovala média, politická opozice i lidsko-právní hnutí.¹⁴ To bylo způsobeno zejména přítomností lidí na vedoucích postech s prokazatelnou neonacistickou minulostí (Tyndall a Webster) a prodejem

¹⁴ Nejvýraznějším oponentem byla Protinacistická liga (Anti-Nazi League – ANL) a magazín *Searchlight*, který přinášel svědectví z nejvyšších pater NF. Nutno podotknout, že oba subjekty jsou neméně aktivní v dnešní době a zaměřují se na Britskou národní stranu pod vedením Nicka Griffina.

publikací popírajících holocaust (Eatwell, *The extreme right in Britain: the long road to "modernization"*, 2004, str. 64). Veřejné mínění taktéž výrazně ovlivnila předsedkyně Konzervativní strany Margaret Thatcherové, jejíž předvolební rétorika oslovila množství nerozhodnutých voličů, kteří by jinak volili Národní frontu (Copsey, 2008, str. 20; Thurlow, 2006, str. 256; Dorey, str. 144).

2.4 Vznik BNP

Za vedení NF před květnovými volbami byl zodpovědný Tyndall, a proto kritika stranické opozice cílila především na něho. Sestupná tendence podpory poskytla argumenty odpůrcům, kteří mohli s poukazem na neúspěch požadovat jeho konečné a definitivní odvolání. Kritici vyzdvihovali známé skutečnosti o násilnickém a neonacistickém vystupování strany, které zapříčinily propad u voleb. Tyndall tuto kritiku vytrvale odmítal a při své vlastní obhajobě neváhal zničit spojení s Websterem, s kterým se znal přes dvacet let.

Jádrem argumentace se ukázalo prohlášení o homosexuální orientaci Webstera, kterou podle Tyndalla využila média a poškodila tak stranu u příznivců. Websterova sexuální orientace byla nicméně v kruzích kolem NF obecně známým faktem a nemohla zapůsobit jako politická „rozbuška“, která by odlákala pozornost od Tyndalla. Celá aféra symbolizující boj o vliv a moc, který probíhal koncem roku 1979, byla pro Tyndalla spíše záminkou k vyvázání se ze zodpovědnosti a založení nové „protestní“ politické strany.

V červnu 1980 Tyndall ustavil Novou Národní Frontu (New National Front – NNF), která měla konkurovat původní NF. Matoucí názvy a mocenské boje nepropěly ani jedné ze zúčastněných stran a celou rasově-populistickou scénu vrátily vývojově o dekádu zpět. Tyndall si s NF navzájem přebírali členy a snažili se protistranu přesvědčit o tom, kdo má vedoucí postavení. Nepodařilo se mu prostřednictvím NNF opětovně ovládnout původní NF a získat zpět ztracený vliv. Jedinou možnou alternativou k politickému důchodu zůstalo založení zcela nové strany, která by navazovala na NF.

Britská národní strana byla Johnem Tyndallem oficiálně založena 7. dubna 1982. Vznikla sloučením několika marginálních a okrajových skupin ultrapravicového spektra

a jedné z frakcí NF. Ideologický rozdíl oproti Národní frontě byl prakticky minimální. Za důležitý rozlišovací znak lze nicméně považovat organizační strukturu a stanovy BNP, které se v průběhu třech desetiletí několikrát změnily.

Všechny výkonné pravomoci se koncentrovaly v rukou jediné osoby - Johna Tyndalla. Vymezení pravomocí vycházelo z Tyndallových negativních zkušeností v NF, kdy princip kolektivního vedení fakticky zabraňoval usurpaci moci jednotlivcem (Copsey, *Contemporary British Fascism. The British National Party and the Quest for Legitimacy*. Second Edition, 2008, str. 27). Prostřednictvím vnitřních mechanismů mohl být jedinec sesazen, k čemuž v polovině sedmdesátých let skutečně došlo. Naopak BNP byla od počátku existence uzpůsobena k autoritativnímu vedení, fakticky omezovala jakoukoliv stranickou opozici a nastavením podmínek pro potenciální kandidáty významně ztěžovala změny na předsednickém postu. Následující roky nebyly pro BNP z mocenského pohledu zdaleka přínosnými a spíše potvrdily dopad politických a celospolečenských změn, ke kterým v osmdesátých letech došlo.

2.4.1 Vývoj v osmdesátých letech

Nástup konzervativní vlády Margaret Thatcherové k moci v roce 1979 do jisté míry předurčil vývoj na ultrapravicové scéně během následujícího desetiletí. Ačkoliv lze identifikovat mnoho dalších příčin úpadku kdysi ambiciózních reprezentantů rasového populismu, nacionalismu a neonacismu, skutečným důvodem propadu byla dogmaticnost, přenechání tradičních témat konzervativcům a v důsledku i ztráta podpory nejnižších společenských vrstev, především dělnické třídy.

Thatcherismus byl ve své podstatě syntézou svobody a pořádku, která odpovídala na neutěšený vývoj britské společnosti v šedesátých a sedmdesátých letech (Evans & Taylor, 1996, str. 288). Ten se odrážel nejenom v podpoře radikálním hnutím, ale pronikal i do populární kultury, kde se téma rozkladu Británie stalo předlohou pro řadu literární děl.¹⁵ Osoba Margaret Thatcherové představovala na politické scéně – bez ohledu na stranickou příslušnost - prototyp silného, dominantního vůdce, který

¹⁵ V překladu nelze nezmínit například tyto esejistické tituly: *Británie v agonii* (Britain in agony), *Kolaps demokracie* (Collapse of Democracy) nebo *Británie proti sobě* (Britain against itself) (Dorey, 2001, str. 160).

Spojenému království navracel ztracenou prestiž a místo ve světě. Důraz na nacionální cítění, které bylo orámováno Falklandskou válkou a sebevědomým vystupováním vůči Evropskému společenství, podstatně ubral na síle stranám typu BNP či zbytkům NF.

Z dlouhodobé perspektivy snížení nezaměstnanosti a protiinflační politika zajistily konzervativcům sympatie nejnižších sociálních vrstev. Veřejné výdaje se v rozmezí let 1979 až 1990 snížily pouze o dvě procenta, což umožnilo zachování výdobytků státu blahobytu (Charmley, 2008, str. 226). Omezování vlivu státu a monetaristické řešení hospodářských problémů přinutily BNP vzdát se korporativistických a protekcionistických ekonomických teorií výměnou za více „tržní“ přístup (Thurlow, 2006, str. 275). V historii BNP to byl spíše ojedinělý moment a je nezbytné ho chápat v kontextu všeobecného přesvědčení o pozitivěch volného trhu a internacionalizace mezinárodního obchodu. Dnešní BNP se naopak k protekcionismu vrací a kritika globalizace je jedním ze stěžejních volebních témat.

V případě BNP měly společenské změny dopad nejen na členství, ale taktéž na volební výsledky. Počet členů osciloval mezi dvěma a třemi tisíci, přitom jen nepatrná část se aktivně účastnila aktivit strany (Eatwell, *The extreme right in Britain: the long road to "modernization"*, 2004, str. 66). V prvních všeobecných volbách konaných v roce 1983 BNP postavila bez výraznějšího úspěchu padesát čtyři kandidátů. Celkově BNP obdržela pouhých čtrnáct tisíc hlasů a na kandidátských zálohách za účast ve volbách ztratila přes osm tisíc liber (House of Commons - Public Information Office, 1984, str. 2).

Nabízí se jediné logické vysvětlení pro účast ve volbách v takovém rozsahu při vědomí minimálních šancí na vítězství. Veřejnoprávní televize BBC byla ze zákona povinna ve vysílacím čase poskytnout prostor politickým stranám, které ve volbách stavěly padesát a více kandidátů. BNP tak se svým poselstvím měla šanci oslovit několik milionů televizních diváků. Tyndallův televizní výstup měl vzbudit nacionalistické cítění a překrýt zakořeněný rasismus, s kterým si většina diváků BNP a Tyndalla (pokud je znala) spojovala. Nicméně kontroverzním prohlášením tykajících se imigrace a přistěhovalců se zcela nevyhnul. Na pozdější tiskové konferenci u příležitosti vydání politického manifestu prohlásil, že „by poslal zpět do vlasti či přesídlil všechny ne-Evropany“ a zdůraznil, že „síla, úspěchy a kvalita života v této zemi [v Británii – pozn. autora] jsou založeny na původní anglo-saské a keltské populaci“ (Times online, 1983).

Největší konkurent NF (stále probíhal boj o vliv a členy) dosáhl dvojnásobného počtu hlasů, ale ani při celkovém součtu se oba subjekty zdaleka neblížily památným výsledkům sedmdesátých let. Momentálně lepší pozice NF ve srovnání s BNP byla pouze dočasná, kdy představovala poslední záchvěv před fatálním rozdělením této strany. Kromě silné pozice konzervativců se na úpadku radikálně-pravicového spektra politiky podílely dlouhodobé nešvary mocenských válek a vzájemného obviňování. Národní fronta se po odštěpení Tyndallova křídla utápěla ve vnitrostranických konfliktech a ideologickém zmatku (sám Webster byl z NF vyloučen v roce 1984). Právě v této době se do popředí dostal mladý radikál Nick Griffin, který upřednostňoval konfrontační a násilnický styl. Griffin byl od počátků přinejmenším přesvědčeným rasistou a skinheadem, který příležitostně svoji nenávisť také směřoval proti Židům. Udržoval kontakty na zahraniční rasistické organizace.¹⁶ Byl ovlivněn četbou Mosleyho spisů a v rámci NF registroval názory popíračů holocaustu. Stal se vedoucím představitelem jedné z frakcí, která se od NF oddělila v roce 1990 a definitivně tak pohřbila naděje na návrat starých časů. Zmatky v NF dokumentuje vzpomínka jednoho z původních členů, který si vybavil celkem pět rozštěpení Národní fronty (Sykes, 2005, str. 127).¹⁷

Tyndall se po debaklu s BNP až do konce osmdesátých let stáhl do ústraní a politicky se angažoval pouze sporadicky, k čemuž přispěl i jednoletý pobyt ve vězení za projevy rasové nesnášenlivosti. Ojedinelé kandidatury zástupců BNP v doplňovacích a místních volbách během tohoto období nestojí za přiblížením. Strana strádala zejména po finanční stránce. Nedostatek prostředků jí neumožnil zajistit si vysílací čas před všeobecnými volbami v roce 1987, protože jednotlivé kandidátní zálohy byly zvýšeny na pět set liber. Rezervní zdroje umožňovaly účast maximálně pětadvaceti kandidátů, což na zajištění vysílacího času zdaleka nestačilo (Copsey, *Contemporary British Fascism. The British National Party and the Quest for Legitimacy. Second Edition*, 2008, str. 41).¹⁸

Určité nebezpečí spočívalo v demotivaci členské základny, ztrátě disciplíny a následném rozplynutí strany, zvláště během Tyndallova pobytu ve vězení. Prakticky až na jeden vážnější spor se Tyndallově podařilo udržet jednotu BNP, která byla pro přežití v osmdesátých letech klíčová. Strana nebyla rozhádaná a ani rozdělaná

¹⁶ Například na americkou organizaci Bílý árijský odpor (White Aryan Resistance – WAR).

¹⁷ Bylo to v letech 1975, 1979, 1983, 1986 a 1989.

¹⁸ Všeobecných voleb se účastnily pouze dva kandidáti.

do soupeřících frakcí. Ve srovnání s rozloženou Národní frontou BNP vkročila do devadesátých let s potenciálem vedoucí představitelky radikální scény.

2.4.2 Vývoj v devadesátých letech

Začátek devadesátých let je celosvětově symbolizován pádem tzv. železné opony a rozpadem Sovětského svazu. Z vnitropolitického hlediska bylo v Británii nejdůležitější událostí sesazení Margaret Thatcherové v listopadu 1990 a korekce ekonomického růstu, který vystřídala krátkodobá recese. BNP přežívala s nepočtenou členskou základnou, která čítala zhruba tisíc aktivistů. Důležité bylo, že BNP po faktickém rozložení NF jako jediná reprezentovala nacionalistické a xenofobní názory na veřejnosti. Omezené finanční i personální zdroje umožňovaly pouze lokální agitace cílené zejména na londýnské správní obvody s nadprůměrným podílem přistěhovalecké populace.

Úsilí BNP směřovalo do centra čtvrti East End se zaměřením na obvod Tower Hamlets. Obyvatelstvo Tower Hamlets tvoří potomci dělníků původně pracujících v místních docích a národnostní komunity, z nichž největšího zastoupení dosahují Bangladéšané. Z celkového počtu 212 tisíc obyvatel je v současné době 97 tisíc jiného původu než britského (Data Management and Analysis group, 2008, str. 7). Historicky byla celá oblast výchozím bodem pro politický extremismus od třicátých let dvacátého století s proměnlivým voličským potenciálem. Podpora extrémistů nebyla v průběhu desetiletí stabilní, protože vyžadovala intenzivní agitaci a společensky kontroverzní téma, které strany jako BNP nebo NF mohly využít ve svůj prospěch. Ne vždy se takové podmínky protnulily.

V sérii místních, doplňovacích a všeobecných voleb konaných v rychlém sledu na začátku devadesátých let se BNP podařilo v lokalitách Millwall, Bethal Green a Spitalfileds v rámci Tower Hamlets upoutat pozornost a vybudovat základy pro pozdější volební úspěch. Svoji mírnou převahu nad NF navíc BNP potvrdila ve všeobecných volbách v roce 1992, kdy na národní úrovni získala sedm tisíc hlasů (NF necelých pět tisíc) (Boothroyd, Summary results of the 1992 elections, 2010). Podpora bílých komunit v deprivovaných přistěhovaleckých čtvrtích v East Endu nebyla jediným faktorem, který ovlivnil obrození BNP. Úspěšným agitačním prostředkem se stala

komunitní kampaň „Práva pro bílé“ (Rights for Whites), která obviňovala Bangladéšany z nedostatku ubytovacích kapacit a zhoršení veřejných služeb. Zároveň například medializovala případy rasově motivovaných útoků a potyček.

Zdůrazňování takovýchto „citlivých“ problémů vyneslo BNP pozitivní pozornost místní komunity a tisku. Výsledkem byl získání mandátu v zastupitelství Tower Hamlets za oblast Millwall v místních volbách v září 1993. Dlouholetý člen BNP Derek Beackon těsnou většinou sedmi hlasů porazil labouristického kandidáta a se stal jedním ze šesti reprezentantů radikální pravice v britské politice ve dvacátém století (Wilks-Heeg, 2009, str. 379). O jeho úmyslech nebylo pochyb, když veřejně prohlásil, že „ho nezajímá, co si Bangladéšané myslí [...], a že „bude reprezentovat pouze bílé lidi“ (Youth Against Racism in Europe, 2010). Zvolení Beackona představovalo pomyslné překročení Rubikonu, které zmobilizovalo občanskou společnost a protifašistické organizace. Tyndall to považoval za nejsensačnější krok vpřed, který kdy BNP udělala (Copsey, Contemporary British Fascism. The British National Party and the Quest for Legitimacy. Second Edition, 2008, str. 51).

Protesty lidsko-právních organizací a jejich potyčky s BNP byly od devadesátých let pravidelnou součástí života v Tower Hamlets, zvláště od doby, kdy do čtvrti přesunula strana svoje ústředí. Byl to právě Beackon, kdo v roce 1992 stál u zrodu polovojenské organizace Combat 18 (dále C18). Tato zjevně neonacistická odnož BNP (číslovka 18 odkazuje na iniciály A[dolfa] H[itlera]) fungovala jako obranná jednotka a měla chránit vedení strany před útoky na manifestačních a agitačních akcích. Jádrem C18 vedl fotbalových chuligán, násilník a neonacista Charlie Sargent, který organizaci ovládl. Aktivita Combat 18, které se rozrostly na razie v gay klubech a násilné útoky, BNP mediálně škodily, zejména v době, kdy zastupovala voliče v Tower Hamlets. Sargentovi se podařilo odlákat zhruba sto členů BNP a situace později vygradovala odtržením C18 (Atkinson, 2007).

Beackon při vykonávání zastupitelské funkce neprokázal žádné politické kvality, často neznal agendu jednání a k rozvoji Millwallu nijak nepřispěl. Na květen 1994 byly naplánovány další místní volby, v nichž BNP mandát neobhájila, ačkoliv Beackon získal o šest set hlasů víc, než v předchozím roce (Boothroyd, Tower Hamlets Borough Council Election Results, 2010). Ani v okolních oblastech Tower Hamlets BNP nezaznamenala výrazný propad. Ale důležitou roli hráli voliči, kteří podcenili situaci v roce 1993, a Labouristická strana v rámci předvolební kampaně takové lidi motivovala k účasti. V její prospěch hrál i fakt, že tradiční voliči konzervativců či

liberálů uvažovali o podpoře labouristů z toho důvodu, aby nebyli zvoleni kandidáti BNP (Whitfield, 1994).

Problémem nadále zůstávala C18, která nabourávala strukturu BNP a vnitřně ji destabilizovala. Tyndall tento problém řešil od podzimu 1993, ale veškeré snahy skončily vzájemným vyhrožováním a obviňováním. Sargent nakonec založil Národní socialistickou alianci (National Socialist Alliance – NSA) s cílem odlákat přívržence BNP, což se mu na krátký čas podařilo. Počet členů BNP viditelně poklesl až na číslo sedm set, z čehož pouze čtyři sta stoupců pravidelně platilo příspěvky (Copsey, Contemporary British Fascism. The British National Party and the Quest for Legitimacy. Second Edition, 2008, str. 68).

2.4.3 Změna kurzu

Strana čelila existenční krizi a pozice Tyndalla přestávala být nedotknutelná, zejména po dvojitém debaklu ve všeobecných a evropských volbách v roce 1997, respektive 1999. Mezitím BNP opustili dva vysoce postavení funkcionáři prosazující cestu „euro-nacionalismu“ Le Penovy francouzské Národní fronty, která byla v příkrém rozporu s konzervativním Tyndallovým přístupem pamatující doby NF. Pod dojmem vítězství v Millwallu nabyli přesvědčení, že jediná cesta k úspěchu začíná u veřejného uznání a oprávněnosti programových cílů.

Modernizační křídlo se v BNP nakrátko sdružilo kolem nově založeného magazínu *Vlastenec* (Patriot). V tomto období se do popředí opět dostal Nick Griffin, který kontaktoval Tyndalla s žádostí o vstup do BNP. Tyndall se zdráhal, ale Griffin si zajistil podporu části členů a nakonec se stal (1996) editorem dlouholetého stranického časopisu *Spearhead*. Griffinova ideologická linie v tomto období odpovídala jeho základnímu přesvědčení a odhalovalo ho v plné hloubce. Například se účastnil setkání s nechvalně proslulým historikem a „revizionistou“ holocaustu Davidem Irvingem, byl trestně stíhán za články propagující rasovou nesnášenlivost a vrcholem jeho tvorby byla publikace konspiračního pamfletu *Kdo jsou manipulátoři vědomí?* (Who are the mindbenders?). V něm Griffin „analyzoval“ pozadí britské mediální sféry a dokazoval propojení vedoucích židovských představitelů televizních kanálů a mediálních skupin (BBC, Channel 4, ITV). Pamflet evokoval dojem, že média na obou stranách Atlantiku

jsou v rukou úzké skupiny lidí, která tento sektor zcela ovládá (Griffin, Who are the mind benders?, 1997).

Do květnových všeobecných voleb v roce 1997 BNP investovala přes šedesát tisíc liber pro zajištění podpory padesáti sedmi kandidátů v Anglii a Skotsku. Pětiminutová televizní upoutávka s Tyndallem v hlavní roli na pozadí jeho projevu zobrazovala „běžné“ výjevy z britského života – obchody nadnárodních korporací (Sony), mešity, arabské školy, opuštěné továrny a doky (The British National Party, BNP Party Election Broadcast 1997, 2010). Video akcentovalo témata přistěhovalectví, nezaměstnanosti, nacionalismu a Evropské unie a obviňovalo konzervativce a labouristy ze zaprodanosti a znehodnocení dědictví předchozích generací. Divák tak měl získat dojem o pravém stavu věcí a zvolením BNP tyto problémy napravit. Zejména ve vztahu k Evropské unii BNP cílila na nerozhodnuté voliče Konzervativní strany a Strany nezávislosti Spojeného království (United Kingdom Independence party – UKIP), ale její úsilí zhatila Strana referenda (Referendum Party – RP) multimilionáře Jamese Goldsmitha, jejímž jediným cílem bylo uspořádání referenda o setrvání Británie v EU.

Zisk pětaticeti tisíc hlasů neodpovídal vynaloženému úsilí a počtu kandidátů, nicméně představoval sedminásobný nárůst od roku 1992 (Morgan, Research paper 01/38. General Election results 1997. House of Commons Library, 2001). Místní (1998) a evropské volby (1999) potvrdily relativní úpadek podpory (v Tower Hamlets pokles o padesát procent) a BNP vykreslovaly spíše jako objekt protestních hlasů.

Ideologické a programové vyhoření potvrzené stagnující popularitou aktivizovalo „modernizační“ křídlo uvnitř strany, ke kterému se připojil Griffin. K jeho umírnění přispěla dvouletá soudní podmínka, která ho odrazovala od projevů xenofobie, ale především pak vliv přátel, kteří ho navedli k Le Penovu stylu politiky. Griffin uvažoval o ovládnutí BNP přinejmenším od konce roku 1997, kdy se „uřekl“ převlečeným reportérům v dokumentárním pořadu ITV o BNP. V dokumentu Griffin mimo jiné popřel a zpochybnil holocaust (The British National Party, 2007). Umírněnost byla v Griffinově případě pouze obalem, pod nímž se skrývalo tvrdé antisemitské a rasistické jádro. Pouze z důvodu vyhlídek na ovládnutí strany bylo toto jádro odsunuto do pozadí a po přelomu tisíciletí díky volebním úspěchům vytlačeno na okraj. Griffinovo přesvědčení se formovalo v mládí a během studentských let strávených v prostředí Národní fronty. Její vliv je patrný do dnešní doby, avšak zaobalený do vlasteneckých a vřelejších frází.

Na jaře 1999 Griffin vyzval Tyndalla na souboj o předsednický post a zároveň v *Patriotu* nastínil vlastní vizi směřování BNP v budoucích letech. V článku předpovídal, že proces globalizace přinese etnickou a rasovou různorodost a hlubší evropskou integraci. Těmito dopady nebude postížena pouze pracující třída, ale nově i tradiční střední třída, která bude dezorientována a frustrovaná z negativních dopadů globálního kapitalismu. Úkolem BNP mělo podle Griffina být oslovení „staré“ levice (zanedbané programem New Labour) a tradiční pravice zklamané úpadkem Konzervativní strany (Copsey, *Contemporary British Fascism. The British National Party and the Quest for Legitimacy. Second Edition, 2008, str. 101*). Vyzyvatel si také zajistil podporu šéfredaktora *Patriotu* Tonyho Lecombr, který v předvečer volby přesvědčoval čtenáře o tom, že Griffin „má důvěru stranických organizátorů“ a že „je [na rozdíl od Tyndalla – pozn. autora] zárukou jednoty a stability strany“ (Lecomber, 1999).

Výsledek předsednické volby přesvědčivou většinou vynesl do čela strany Griffina, který v nadcházejících měsících začal BNP přetvářet vstříc profesionálnímu vedení a celkové modernizaci.

3. POSUN BNP K MODERNIZACI (1999 – 2005)

3.1 Kdo je Nick Griffin?

Pečlivý pohled na životopis nynějšího předsedy BNP odhaluje souvislosti, které pomáhají určit skutečnou podstatu a míru profesionalizace strany. Nick Griffin veřejnosti nepředkládá pravdivé a úplné informace, pouze takové, které ho vykreslují jako úspěšného studenta, vlastence a otce rodiny. Na svých stránkách věnovaných vykonávání mandátu poslance Evropského parlamentu pouze informuje o tom, že absolvoval dvě soukromé školy a vystudoval historii a právo na univerzitě v Cambridge. Politická kariéra pro něj oficiálně začala v roce 1999, kdy se stal vítězem klání o předsednický post. O svých předchozích aktivitách se nezmiňuje, protože by narušovaly auru umírněného politika, kterou si v poslední dekádě pečlivě buduje. Falešnost a skrytou tvář Nicka Griffina pro veřejnost odhalují zejména lidsko-právní

organizace a investigativní novináři, které využívají archivních materiálů a sítě informátorů uvnitř BNP.

Griffin se narodil v roce 1959 a vyrůstal v zemědělské oblasti Suffolku na východním okraji Británie. Pozitivní vztah k venkovu později rozvinul v kampani „Půda a lidé“, kdy se BNP ucházela o podporu mezi zemědělci. Do prvního kontaktu s politikou přišel v patnácti letech, kdy ho na shromáždění Národní fronty vzal jeho otec, sám v té době radní za Konzervativní stranu (Telegraph.co.uk, 2009; Hopenothate.co.uk, 2009). V rámci NF se vypracoval na pozici národního studentského organizátora. Během rozpadu NF a boje frakcí o moc Griffin kolem sebe shromáždil oddané lidi, kteří se považovali za „politické vojáky“ a profesionální agitátory.

Griffinův ideologický vývoj byl zčásti nastíněn v předchozích kapitolách. Byl založen na antisemitismu, popírání holocaustu, agresivním nacionalismu a rasismu, které Griffin od osmdesátých let obhajoval v rámci neofašistické doktríny tzv. třetí pozice. Ta považovala koncepty kapitalismu a komunismu za překonané (v době bipolárního světa) a naopak vycházela z obrany rozmanitosti kultur. Stavěla se do opozice současným teoriím multirasismu a multikulturalismu (Sykes, 2005, str. 128).¹⁹ Proponenti doktríny třetí pozice ve Velké Británii bránili Anglii a anglickost (oslava tradičních anglických svátků, vlastenectví) před cizími vlivy. S tím souvisela i podpora rodinám jakožto základním jednotkám společnosti a prosazování decentralizace vlády na úroveň nejmenších politických jednotek.

Dalším z prvků, které utváří celkový obraz politické dráhy předsedy BNP jsou různorodé zahraniční kontakty na neofašistické organizace, popírače holocaustu a teroristické organizace, které Griffin pěstuje od osmdesátých let v Evropě a v Americe. V tomto směru ho ovlivnilo setkání a politické spojenectví s členem italské teroristické a fašistické organizace Ozbrojené revoluční jádro (Nuclei Armati Rivoluzionari – NAR) Robertem Fiorem. Podle zdrojů měsíčníku *Searchlight* zaměřeného na mapování extrémistických hnutí se Griffin v roce 1986 na pozvání setkal s libyjským vůdcem Kaddáfim, kontaktoval Chomejního v Íránu a výstředního černošského separatistického politika Louise Farrakhana v USA.

Z mimoevropských zahraničních vztahů jsou pro Griffina ty americké zřejmě nejdůležitější. Například v dubnu 2000 (tedy v době probíhající profesionalizace BNP) Griffin přijal pozvání na akci organizace Amerických přátel BNP (American Friends of

¹⁹ Multirasismus odkazuje na anglický pojem *multiracial*.

the British National Party – AFBNP) konanou v Texasu, kde se mimo jiné setkal s Davidem Dukem. Apeloval na americké nacionalisty britského původu, aby se sdružili kolem AFBNP a podpořili britskou BNP v politickém (a finančním) boji. Následně se pak jako příspěvek mezi zúčastněnými vybralo osm set dolarů (American Friends of the BNP, 2000).

Dalším důkazem toho, že Griffin je spjat se scénou ortodoxních antisemitů a falzifikátorů dějin, je jeho účast na Mezinárodní evropsko-americké konferenci v New Orleans v květnu 2005. Zde se potkal s prominentními antisemity a organizátory mezinárodní neonacistické scény (Alas Smith and Graham, 2008; The Anti-Defamation League, 2005). V únoru 2006 vystoupil nedaleko Washingtonu jako hostující řečník na dvoudenní konferenci pořádané americkým pseudovědeckým rasistickým časopisem *American Renaissance* s projevem na téma „Co zbylo ze svobody projevu v Británii“. V něm se zmínil o tom, že „máme [tj. Griffin a BNP – pozn. autora] dost toho příšerného multirasového experimentu, který je na nás uvalen“ a že „lidé budou zabíjeni, než deislamizujeme Evropu“ (Williams, 2006). Jedním z vrcholů Griffinových amerických styků pak bylo anti-islámské přednáškové turné po třech amerických univerzitách v říjnu 2007.

Skrz svého předsedu BNP udržuje kontakty i na evropském kontinentu, zejména ve Francii (Front National), Itálii (skrz Roberta Fioreho), Maďarsku (komunikace se stranou Jobbik), Německu (Nationaldemokratische Partei Deutschlands – NPD) a prostřednictvím Národní strany (a Petry Edelmannové) i v České republice. Četná síť kontaktů umožňuje Griffinovi a prakticky všem stranám se výrazněji formovat, vzájemně se podporovat (nejen finančně) a v případě potřeby utvořit i politický blok. Ostatně i pro tento záměr s ohledem na volby do Evropského parlamentu Griffin svoje kontakty budoval a stále buduje.

Posledním důležitým bodem, který životopis předsedy BNP nezmiňuje, jsou konflikty se zákonem a soudní spory vyplývající z jeho komentářů podněcující rasovou nesnášenlivost. Ještě jako editor BNP občasníku *Runa* (the Rune) byl v roce 1998 obviněn za publikaci antisemitských článků a následně souzen. V rámci obhajoby u soudu mimo jiné prohlásil: „Jsem si dobře vědom toho, klasický názor je ten, že šest milionů Židů bylo zplynováno a zpopelněno. Klasickým přesvědčením také jednou bylo, že Země je plochá. Došel jsem k názoru, že „pohádka“ o vyhlazení je směsí spojenecké válečné propagandy a hysterie“ (Hopenothate.co.uk, 2009).

Griffin se opět naplno „odhalil“ v dokumentu BBC *Tajný agent* (The Secret Agent), kdy se na skrytou kameru hanlivě vyjadřoval o islámu a muslimech, po němž následovala série policejních obvinění s nakonec osvobozujícím rozsudkem. Před soudem se opět objevil v listopadu 2009. Tentokrát však s úmyslem využít soudní přelíčení k zviditelnění vlastní osoby a BNP. V procesu Griffin zažaloval asijského motoristu, který na něj během demonstrace BNP v Burnley dělal hanlivá gesta. Podle Griffina na něj z auta „namířil imaginární zbraň a vyhrožoval mu zabitím“ (Telegraph.co.uk, 2009).

Celou událost je nutné chápat v širších souvislostech. Za BNP byli v posledních volbách do obecního zastupitelstva v Burnley zvoleni čtyři radní (např. Konzervativní strana jich má pouze šest) z celkového počtu čtyřiceti pěti zastupitelských míst. Burnley má desetiprocentní podíl etnických menšin a je na dvacátém prvním místě v žebříčku sociálně nejzanedbanějších oblastí Anglie (Burnley Council, 2008). BNP v městě získala v roce 2003 první zastupitelská místa a dokáže vytěžit z místní situace maximum. Griffin tak v tomto případě využívá soudní proces jako agitaci před blížícími se všeobecnými volbami (květen 2010) s cílem maximalizovat podporu pro BNP a ubránit zastupitelská místa. Je to součást širší strategie cílení stranických kampaní do nuzných oblastí, kde z výše zmíněných důvodů existuje poptávka po „nestandardních“ řešeních.

Předseda BNP se veřejnosti prezentuje jako umírněný, respektovaný politik, který se vzdal nenávistného slovníku z mládí. Při důkladnějším průzkumu je však zřejmé, že se nadále obklopuje pochybnými existencemi a nevyhýbá se setkání s neonacisty nebo „historiky“ popírající holocaust. Mnohem lépe ho však vystihuje titulek článku BBC, který ho na základě této dvojí tváře nazval pravicovým chameleonem (BBC, 2001).

3.2 Po zvolení

Modernizace BNP a z ní vyplývající bezprecedentní úspěchy této strany v prvním desetiletí nového tisíciletí nebyly výsledkem ani zásluhou pouze Nicka Griffina, ale souhrou několika důležitých faktorů. Především je důležité zmínit, že strana po faktickém zeslábnutí NF v politickém systému Británie postrádá podobně programově zaměřeného konkurenta.²⁰ To umožňuje BNP soustředit se na zpochybňování politiky labouristů i konzervativců a získávat tak protestní hlasy od voličů ve vybraných oblastech. Další podstatným faktorem byla z pohledu BNP zásadní změna domácí a mezinárodní situace, která následovala po teroristických útocích na Světové obchodní centrum v New Yorku v září 2001 a v Londýně v červenci 2005. BNP využila negativní odezvu u části veřejnosti ve svůj prospěch a programově se vymezila vůči Islámu a muslimským přistěhovalcům, z čehož se postupně stalo její dominantní programové téma. Nové priority byly podpořeny zvýšeným úsilím o lepší publicitu, vystupováním na veřejnosti, celkové umírněnosti a reorganizaci stranických struktur, zejména nábořem regionálních agitátorů organizujících cílené mikro-kampaně.

Pro Griffinů byla v profesionalizaci a modernizaci vzorem Le Penova Národní fronta, které se podařilo ve Francii v osmdesátých a devadesátých letech mezi veřejností etablovat a následně z toho těžit. Jak bylo zmíněno dříve, Griffin se ještě před svým zvolením připojil k modernizačnímu křídlu BNP reprezentované Markem Deavinem, jenž prosazoval jakýsi model inspirovaný francouzskou Národní frontou. Griffin v podstatě věřil, že podobný úspěch je za určitých podmínek možný i v Británii, záleželo pouze na tom, jak bude celý proces probíhat. Byl to nicméně on, kdo navržené postupy použil v praxi.

První podstatná změna se vztahovala k omezení či úplné eliminaci nesnášenlivých výrazových prostředků, a to nejenom v tiskových a propagačních materiálech, ale i ve veřejných projevech a vystupováních. Úsilí směřovalo k přesvědčení veřejnosti, že BNP je volitelná strana se zájmem o problémy běžných lidí, která se přestala prezentovat jako paranoidní a rasistické sdružení. Zároveň ale bylo nutné uspokojit tvrdé členské jádro. Proto Griffin argumentoval, že „musíme jádro učít pravdě [o sionistickém spiknutí atp. – pozn. autora] [...], ale když se jedná o veřejnost,

²⁰ Pomineme-li monotematickou UKIP, která jako jediná představuje v otázkách Evropské unie pro BNP hrozbu.

zapomeňte na eugeniku, rasové rozdíly, historický revizionismus a sionismus“ (Copsey, *Contemporary British Fascism. The British National Party and the Quest for Legitimacy. Second Edition, 2008, str. 102*). Z pohledu BNP bylo důležité, aby se vyvarovala snadno zneužitelných prohlášení, které mohly být okamžitě namířeny proti ní.

V rozmezí let 1999 a 2000 se obecná programová koncepce transformovala do podoby čtyř základních teoretických pilířů – demokracie (vs. plutokracie), svobody (vs. eurotyranie), bezpečnosti (vs. strach) a identity (vs. multikulturalismus). Na jejich základě se posléze formovala konkrétní programová východiska, která spadala pod jeden z konceptů nebo jich kombinovala více najednou. Vzato z obecného pohledu tento nový přístup znamenal postupnou transformaci extrémistické BNP do podoby moderní populistické strany, která na složité sociálně-ekonomické problémy odpovídá zdánlivě jednoduchým a efektivním řešením, obviňuje vládnoucí elity ze spolčování (tzv. „old gang“) a podněcuje v lidech zášť vůči jasně definovaným skupinám (imigranti, politické strany, uprchlíci apod.) (Betz & Immerfall, 1998).

Proces přerodu byl patrný i v ideologické rovině. BNP upustila od svého dlouhodobého požadavku na povinnou repatriaci všech imigrantů, přesto se k tématu přistěhovalectví nadále staví odmítavě a striktně ho odsuzuje. Nekontrolované přistěhovalectví podle BNP vede „k vyšší kriminalitě, delším čekacím dobám v nemocnici, nižším mzdám, vyšší nezaměstnanosti“, a zároveň má podíl na „přeplněné Británii a vyhaslé britské identitě“. Celý „rasový“ problém je BNP stočen k debatě o kultuře a národní identitě, přičemž manipulativně argumentuje tím, že „domorodí Britové se sami ve své vlastní zemi stanou etnickou menšinou během šedesáti let, pravděpodobně však mnohem dříve“. Dále je argumentace vystavena na tvrzení, „že každý národ má právo udržet si vlastní identitu“ a to, že „Čína má právo zůstat čínskou, Pákistán pákistánským a Indie indickou ještě neznamená, že jakýkoli z těchto národů nesnáší kohokoliv jiného“ (The British National Party, 2010).

S takto na první pohled „logicky“ znějícím tvrzením (bez domýšlení důsledků toho, jak by taková politika vypadala v praxi) BNP oslovuje oblasti s vysokou koncentrací přistěhovalců a zároveň působí na cílovou skupinu lidí, kteří cítí jistou nostalgii po starých časech a mají strach z probíhajících společenských změn ve svém okolí. Je potřeba říci, že současná situace je to jisté míry výsledkem nejednoznačného přístupu vládnoucí Labouristické strany, která otázku imigrace na přelomu tisíciletí podcenila. V tomto ohledu pomohly legitimizaci požadavků BNP hanlivé a bulvární

titulky předních britských deníků, které se hystericky věnovaly problematice situaci s azylanty na jihu Anglie a v jiných oblastech, kde později BNP bodovala s vyšším ziskem hlasů. Tisk (především bulvární *The Sun*, *Daily Mail* a *Daily Express*) se v období zvýšeného přílivu imigrantů na přelomu tisíciletí a po 11. září 2001 při referování lokálních či celonárodních událostí podílel na vytváření negativního obrazu přistěhovalců. A ačkoliv šlo spíše o výjimky, než o pravidlo, byl tento obraz podvědomě přebírán částí britské veřejnosti.

Na začátku tisíciletí strana částečně profitovala z nevýrazné pozice konzervativců, kteří procházeli vnitřní krizí a programovou reformou. Určitý podíl na podpoře BNP zaznamenaly hlasy rozčarovaných konzervativních stoupců a zároveň programová „originalita“ BNP, která vybočovala z neatraktivních (a zdánlivě stále těch opakujících se) návrhů vedoucích politických stran (Renton, *Examining the Success of the British National Party, 1999 - 2003*, 2003).

3.3 Nástroje politického marketingu

Profesionalizace a modernizace strany vyžadovala použití a přístup k moderním prostředkům politického marketingu. Od roku 2000 začala strana vydávat noviny *The Voice of Freedom* a měsíčník *Identity*, které jí umožňovaly formulovat a rozšiřovat vlastní verze „událostí“ a zároveň upozorňovat na kontroverzní témata, která místní či celonárodní tisk nezmiňoval. Časopis *Identity* slouží jako platforma pro stranickou diskuzi a formulaci politik, často se obsírněji vyjadřuje k aktuálním tématům. Stojí za zmínku, že pozici hlavního editora zastává John Bean, o kterém byla řeč v souvislosti s politickými začátky Johna Tyndalla. O grafickou stránku se stará Mark Collet, jinak vedoucí oddělení publicity v BNP. Třicetiletý Collet je členem BNP sedm let a „proslavil“ se zejména účastí v dokumentu *Mladý, Nácek a Hrdý* (Young, Nazi & Proud), kde se na skrytou kameru pochvalně vyjadřoval o Hitlerovi a nacistickém Německu.

Griffin Colleta považuje za talentovaného aktivistu a uvažuje o něm jako o budoucím nástupci v čele strany, samotná změna na předsednickém postu je však záležitostí daleké budoucnosti. Collet byl taktéž obviněn v rámci procesu, který následoval po odvysílání již zmíněného dokumentu *Tajný agent*, ale stejně jako Griffin

byl nakonec zproštěn obvinění. Vedoucí publicity BNP je tedy člověk, který opakovaně podněcoval k nesnášenlivosti a byl v tomto smyslu souzen. Je proto zřejmé, že i přes deklarovanou „umírněnost“ jsou propagační aktivity BNP vedené lidmi, kteří s ní mají dlouhodobé problémy.

Důležitou součástí propagačních aktivit BNP jsou její internetové stránky a další služby, které s nimi souvisí. Z historického pohledu byly extrémistické skupiny mezi prvními, kdo možnosti internetové komunikace pro své vlastní potřeby využíval. Webové prezentace slouží zejména k náboru nových členů, k výběru finančních příspěvků, jako fórum pro „pravdivé“ informace nebo platforma pro „výchovu“ veřejnosti a konkrétních cílových skupin. Spolu s rozvojem informačních technologií získaly webové prezentace na mnohem větší důležitosti, protože dokázaly internetové uživatele oslovit s nápaditějšími a účinnějšími aplikacemi. BNP zprovoznila vlastní internetové stránky v roce 1995, které se prakticky až do nástupu Griffina nijak nevyvíjely. Na přelomu tisíciletí byla registrována nová doména (leden 2000) a v následujících letech se stranická webová prezentace proměnila z pouhé textové struktury do moderní podoby, která dnes zahrnuje interaktivní live-chat, BNP TV, kalendář událostí, diskusní fórum pro členy, internetový obchod a denní celonárodní i regionální zpravodajství.

Součástí je přístup k programovým dokumentům (manifesty, letáky atp.) a k informacím o aktivitách europoslanců BNP Nicka Griffina a Andrewa Bronse. Připočteme-li k tomu prezentace na dalších populárních sociálních sítích – např. videokanal Youtube či Facebook – tak zjistíme, že BNP disponuje četnými nástroji, které ji umožňují obejít mainstreamová média. BNP na svých stránkách nabádá členy k tzv. kybernetické aktivitě, což jinými slovy znamená „využití emailu, chatu, diskusních fór, on-line zpravodajství místních i celostátních novin a sociálních sítí k ovlivnění veřejného mínění a rozhodovacího procesu“ (The British National Party, 2010). BNP klade velký důraz na komunitu a v tomto ohledu jsou uzpůsobeny i její stránky. Registrovaní uživatelé se navzájem propojují mezi sebou, sdílejí odkazy, informují se o zajímavých akcích a mobilizují se v případě nějaké důležité události.

Ve webové prezentaci BNP dále existuje několik výjimek, které zasluhují detailnější rozbor. V prvním případě se jedná o BNP TV, která v rámci strany zastává zpravodajskou pozici. Tato mediální odnož vznikla v září 2006 jako koncept, který „v omezeném čase nabízí skutečnou alternativu k výlevům protibělošského rasismu a politicky korektním marxistům, kteří ovládají mainstreamová média“ (The British

National PartyH, 2008). BNP TV v denních intervalech publikuje stranické novinky (např. předvolební setkání, představení kandidátů) a komentuje celonárodní události – zpravidla s cílem prokázat neschopnost konzervativců, labouristů a liberálů a zároveň nepravdělně produkuje vlastní video záznamy z demonstrací, setkání apod.

Psané zprávy jsou založeny na „senzacích“, nesprávném výkladu faktů a jednostrannosti podporující programové priority BNP nebo očerňující zavedené hlavní politické strany. Například v souvislosti se skandály zneužívání poslaneckých náhrad BNP zveřejnila článek s titulkem *Nechutný lhář David Cameron: Potřeboval jsem 680 liber od daňových poplatníků na vytápění mého domu za 750 tisíc liber*, jindy strana upozorňovala na muslimské kandidátky do parlamentu článkem *Muslimská kolonizace pokračuje: Připravte se na hidžáb a burky* (The British National Party, 2010).

Součástí internetových stránek je reklamní obchod *Excalibur*, skrz nějž BNP získává prodejem upomínkových předmětů (kravaty, hrnky, trička atp.) finanční prostředky a zároveň propaguje sama sebe. V obchodě jsou také k dostání knihy a DVD tematicky zaměřené na britskou historii, národ, rasové otázky, vztah Británie a EU a imigraci.²¹

Nástroje politického marketingu jsou součástí modernizace BNP a předpokladem pro udržitelný růst podpory a počtu členů. Neustále se zdokonalující internetové aplikace nabízí bezpočet možností pro využití a představují pro BNP efektivní prostředek komunikace navenek. Míra využití těchto prostředků (s ohledem na technologickou evoluci) se podstatně liší od dob Tyndallova předsednictví, kdy prakticky jediným periodikem zůstával časopis *Spearhead*, mnohdy sloužící jako tribuna Tyndallovým teoriím a útokům.

²¹ Namátkou například tato: *Význam rasy v civilizaci* (The Importance of Race in Civilization), *Rasa, evoluce a chování: Pohled na historii života* (Race, Evolution and Behaviour: A Life History Perspective), *Chudoba multikulturalismu* (The Poverty of Multiculturalism) nebo *Invaze přistěhovalců: Jak imigrace ze třetího světa ničí svět první a co musíme udělat, abychom ji zastavili* (The Immigration Invasion: How Third World Immigration is Destroying the First World and What Must be Done to Stop It)

3.4 Organizační reforma a cílové skupiny

BNP na přelomu tisíciletí prošla organizační a personální reformou, která měla zefektivnit politickou činnost, získat nové členy a znásobit počet hlasů obdržených ve volbách zejména na místní úrovni. Území Velké Británie bylo rozděleno na třináct oblastí, každá s příslušným oblastním kontaktním místem. Do roku 2002 BNP zaměstnávala třicet osob, které pracovaly v pěti různých odděleních (rozvoj, publicita, služby předsedovi, technická podpora a administrace), což byl v porovnání s pouhými pěti pracovníky v roce 2000 podstatný rozdíl (Eatwell & Mudde, *Western Democracies and the New Extreme Right Challenge*, 2004, str. 70). Stranické spory, volbu předsedy a další procesní záležitosti řeší poradní rada (Advisory Council), která se schází nejméně třikrát ročně. Její pravomoci, složení a funkce jsou přesně definovány ve stanovách (ústavě) BNP, která od roku 2000 do dnešní doby prošla celkem dvanácti úpravami. Je příznačné, že prvního dodatku se dočkala až po zvolení Griffina novým předsedou, který tak projevuje zdánlivé odhodlání řídit se procesními pravidly.

Spolu s rozvojem publicity a posílením řídicího aparátu se aktivity BNP zaměřily nejenom na městské oblasti, ale také na venkov a na jednotlivce, kteří předtím do hledáček strany nezapadali. BNP kolem sebe začala budovat kruh spřátelených organizací, jejichž prostřednictvím oslovovala potenciální voliče. Rozpětí takových skupin (často založených přímo BNP) bylo velmi široké. Například studenty blízké BNP sdružovala Asociace britských studentů (British Student's Association), evropské nacionalisty skupina Přátel evropského nacionalismu (Friends of European Nationalism), zemědělskými otázkami se zabývalo sdružení Země a lidé (Land and People) a britské seniory sdružovala Skupina na podporu důchodců (Pensioners' Awareness Group).

Jakousi elitní organizací se stal Trafalgarský klub (Trafalgar Club), který za roční poplatek 249 liber poskytuje členům speciální „interní“ bulletiny, zdarma účast na výroční slavnostní večeři a kravatu či diář. Klubová příslušnost není podmíněna členstvím v BNP. Trafalgarský klub se snaží přilákat majetnější osoby, případně jedince, kteří si nemohou z pracovních či osobních důvodů dovolit veřejně BNP podporovat. A zejména tuto situaci klub zdůrazňuje, když na internetových stránkách tvrdí, že „vláda v současné době zakazuje členství v BNP, proto je Trafalgar klub skvělou příležitostí jak dát najevo vaše vlastenectví a zároveň si být jistí, že vás z práce nevyhodí fašisté z New Labour“ (The British National party, 2010).

Do dnešní doby spolu s Trafalgarským klubem přetrvávala pouze skupina Země a lidé, které je v rámci BNP internetových stránek věnován samostatný prostor. V předchozích kapitolách bylo naznačeno, že duchovním otcem konceptu Země a lidé je Nick Griffin, který s rodinou obývá farmu ve Walesu. Programové priority jsou na první pohled líbivou směsí ekologicky udržitelných závazků kombinovaných s bojem proti týrání zvířat, masivní investicí do farmářství a vystoupení z EU, respektive ze struktur společné zemědělské politiky. V krátkém časovém úseku dokonce vycházel oběžník *Venkovan* (Countrysider), aby podpořil a propagoval tyto cíle mezi chudšími farmáři. Je evidentní, že mnohá z plánovaných opatření by si vyžádala enormní finanční náklady, BNP se však touto stránkou nezabývá.

V letech následujících po zvolení Griffina předsedou se okruh potenciálních příznivců rozšířil na mladistvé, studenty, rodiny s dětmi a taktéž na skupiny, jejichž rozhořčení například se stoupajícími daněmi či přistěhovalectvím (sousedství etnických komunit) se dalo využít v úzce geograficky vymezených agitačních kampaních. Začátkem tisíciletí se BNP kupříkladu připojila k protestům řidičů dodávek, kteří si stěžovali na růst cen pohonných hmot. Zhruba od roku 2002 se strana snaží oslovit mládež a pro tento účel zřídila odnož Mladá BNP (Young BNP), jejímž prvním předsedou stal absolvent univerzity v Leedsu Mark Collet. Cílené oslovování vycházelo ze zkušenosti začátku devadesátých let, kdy se BNP podařilo s kampaní Práva pro bílé uspět v londýnském Millwallu.

3.5 Reflexe taktiky BNP a vybraných volebních úspěchů

Po přelomu tisíciletí se BNP podařilo významněji uchytit na severozápadě Anglie, kdy během série místních, doplňovacích a všeobecných voleb na sebe upoutala pozornost, která vyvrcholila úspěchem v podobě zvolení třech zastupitelů v roce 2003. Souhra událostí a stranická aktivita si zasluhují větší pozornost, protože vedly k bezprecedentním výsledkům a položily základy nynější taktice BNP, která spočívají ve využití a medializaci lokálních či komunitních problémů a následné propagaci vlastního programu. První náznak volebního potenciálu „reformované“ BNP se projevil při místních volbách na jaře 2000, kdy při všeobecně nízké účasti a nezájmu voličů

strana v celonárodním srovnání v některých okrscích dokázala získat až dvacet čtyři procent hlasů.²²

Ve všeobecných volbách konaných o rok později Griffin kandidoval v Oldhamu. Jeho rozhodnutí kandidovat předcházely „rasové nepokoje“, které město se čtrnáctiprocentní etnickou menšinou postihly na jaře 2001. V tomto případě se silně angažovala místní média, která pro Griffina neúmyslně připravila můstek a BNP, která se na vyvolání nepokojů podílela. Údaje zveřejněné oldhamskou policií o počtu rasově motivovaných útoků, z nichž šedesát procent obětí bylo „bílých“, a medializovaný případ okradeného důchodce asijským gangem přispěl k vytvoření dojmu o neustálém rasovém napětí v Oldhamu. Výsledkem bylo přesvědčení bílého obyvatelstva o tom, že se stalo obětí asijské mafie (Renton, *Examining the Success of the British National Party, 1999 - 2003*, 2003, str. 78).

Za této situace Griffin ohlásil kandidaturu v obvodě Oldham West & Royton (ve zbylých dvou obvodech BNP také kandidovala) a strana zahájila rozsáhlou letákovou kampaň, která navazovala na předchozí aktivity – hospodské schůze, veřejné projevy, pochody apod. Nejmohutnější výtržnosti propukly poslední víkend v květnu (tj. čtrnáct dní před všeobecnými volbami), kdy se po jednom z takových pochodů skupiny pravicových extrémistů (za účasti Národní Fronty, C18, BNP a fotbalových chuligánů) odmítly rozejít a následně se střetly s asijským davem. Situace gradovala do té míry, že mohla ohrozit příznivou reputaci BNP v Oldhamu. Ještě před výbuchem násilí se Griffin snažil BNP navenek od násilí distancovat, když tvrdil, že „ [BNP – pozn. autora] navrhuje vyhnout se konfrontaci a zaměřit se na podstatnou práci [...], většina členů považuje Národní frontu za nedospělou, nezodpovědnou a příliš extrémní“ (Eatwell, *The extreme right in Britain: the long road to "modernization"*, 2004, str. 73).

Střet si vyžádal nasazení policejních těžkooděnců, kteří v průběhu posledního květnového víkendu čelili útoku více než sedmi set zápalných bomb. Protože se konflikt odehrával převážně ve čtvrti obývané asijskou menšinou, část veřejnosti si podvědomě s útoky spojovala přistěhovalce, ačkoliv byly vyprovokovány agresivními podnapilými skupinami sympatizantů NF, C18 a BNP. Časopis *Searchlight* na základě výsledků vlastního šetření potvrdil dvojznačnou roli BNP při rozpoutání výtržností. Podle něj

²² Namátkou: 24% v Tipton Green v Sandwellu, 21% v Burnley, 16% v Dudley a 10% v Oldhamu. Uvedené okrsky (s výjimkou Burnley) se nacházejí v severní, případně severozápadní Anglii v blízkosti větších průmyslových měst (Manchester, Birmingham). Oprávněných voličů bylo řádově několik tisíc a přepočítáno na hlasy BNP dosahovala zisků v řádech pouhých několika stovek.

„BNP prezentovala sama sebe jako oprávněnou formu protestu, jako jakýsi kanál pro frustraci bílé komunity, který odmítal násilí. BNP hrála chytrou hru. Udělala hodně pro rozdmýchání napětí, které se posléze snažila zmírnit, zatímco její příznivci hráli ústřední roli v násilnostech, které vyústily v nepokoje“ (Lowles, BNP kicked off Oldham riots, 2003).

Pochopitelně, že tyto závěry nebyly v den všeobecných voleb v červnu 2001 známy a BNP se „svezla“ na vlně stále existujícího napětí. Griffin zaznamenal zisk šest a půl tisíce hlasů (o pět set míň než konzervativní kandidát), což představovalo šestnáctiprocentní podíl na odevzdaných hlasech (Morgan, General Election results, 7 June 2001. Research paper 01/54. House of Commons Library, 2001). BNP nasadila třicet tři kandidátů, přičemž sedmi z nich se podařilo získat zpět kandidátskou zálohu.²³ Spolu s volebním ziskem Griffina to byl pro BNP (a prakticky celou scénu) bezprecedentní úspěch (Wilks-Heeg, 2009, str. 380).

3.5.1 Následky léta nepokojů

Nutno dodat, že léto 2001 bylo v Británii výjimečné dosud nevídanými výbuchy násilí, ke kterým vyjma Oldhamu došlo také v Burnley a Bradfordu na severozápadě Anglie. V případě Burnley BNP opět těžila ze skutečnosti, že v centru města žila asijská komunita tvořící necelých deset procent obyvatelstva. Ovšem na rozdíl od Oldhamu, kde jednou z příčin nepokojů bylo nevyvážené zpravodajství místních novin, v Burnley nepokoje spustil jiný mechanismus.

Hlavní příčinou nespokojenosti pak byla představa, že Asiaté žijící v zanedbané městské části Daneshouse jsou přednostní příjemci obecních dotací a tudíž objekty tzv. pozitivní diskriminace. Poté, co tento fakt zdůraznil místní nezávislý zastupitel Harry Brooks, se aktivizovala místní buňka BNP, která byla připravena zaujmout místo obhájce bílých usedlíků. Protože na problém upozornil veřejně respektovaný politik, odpor a skrytý rasismus místních obyvatel byl náhle ospravedlnitelný. Místní organizátor BNP Steve Smith zdůrazňoval nespravedlnost obklopující rozdělování peněz a agitoval za rovnocenný přístup, tj. aby i stejnou část

²³ Hranice pro navrácení depositu je zisk nejméně 5% odevzdaných hlasů v daném obvodu.

obdržely zanedbané čtvrtě obývané převážně bílými. Smith si udržel vzhled zapáleného, ale mírného politika, který zdůrazňoval své vlastenectví a dobročinné aktivity (vlastnil místní charitativní centrum). Nakonec získal přes čtyři tisíce hlasů, zanedbatelných jedenáct procent podpory (Morgan, Research paper 01/38. General Election results 1997. House of Commons Library, 2001).

V Burnley nepokoje propukly později, a ačkoliv nebyly přímo inspirovány BNP, podpora této straně při všeobecných volbách při nich určitou roli sehrála (Copsey, *Contemporary British Fascism. The British National Party and the Quest for Legitimacy. Second Edition, 2008, str. 132*). V Bradfordu v hrabství West Yorkshire byly násilnosti výsledkem provokací Národní fronty a následných srážek s asijskými skupinami. BNP zde ve srovnání s předchozími městy dosáhla zanedbatelné podpory čtyři a půl procenta.

Účast BNP na násilnostech v létě 2001 (ať přímá či nepřímá) vynesla tuto stranu na několik měsíců do centra pozornosti médií. Nick Griffin se objevil v publicistickém pořadu *Newsnight*, kde ho zpovídal známý novinář BBC Jeremy Paxman. Tématem sedmiminutové debaty byly události v Oldhamu a Burnley. Význam rozhovoru nespočíval pouze v publicitě, které se BNP v celostátně sledovaném pořadu dostalo, ale také ve stanoviscích Griffina, které měly určující význam pro programovou ideologickou změnu strany a distancování se od minulosti. Předseda v rozhovoru za viníky nepokojů označil muslimy (a nepřímě islám) a obvinil tehdejší labouristickou vládu z vytvoření multirasové společnosti. Paxman citováním Griffinova výroku z roku 1996, že „všichni černí lidé budou navraceni do vlasti i tehdy, pokud se zde [ve Velké Británii - pozn. autora] narodili“, konfrontoval předsedu BNP s důkazem o rasistické podobě strany. Griffin odpověděl, že „neměl na výběr, protože to byla oficiální stranická linie“, ale zároveň se rozhovořil o změně, ke které došlo od chvíle, co nastoupil na předsednický post. Politika povinné repatriace byla Griffinem v pořadu nahrazena dobrovolným přístupem a za jeden z hlavních cílů označeno zastavení přistěhovalectví a uchování kulturního dědictví Británie (BBC, 2001).

Na podzim 2001 se Griffin objevil v dalších televizních a rozhlasových pořadech. Na rozdíl od Tyndalla působil uhlazenějším dojmem, vždy oblečen v kravatě a saku, čemuž odpovídal i tón jeho řeči. Média upustila od dlouhodobého bojkotování BNP, což se neobešlo bez stížností různých zájmových skupin (reprezentující černochoy, asiaty a Židy) a polarizace mediálního prostředí. Zatímco odpůrci tvrdili, že „BNP by neměl být poskytnut prostor ať se děje co se děje“, jiní otevřenost médií obhajovali.

Novinář Rod Liddle v *Observeru* vysvětlil, že „jedinou cestou jak odhalit co vlastně BNP dělá, je vyptávat se jich. Nebojujete s tímto druhem rasismu nebo extremismu tím, že strčíte hlavu do písku“ (Ahmed, 2001).

3.5.2 Vstříc úspěchu v Burnley

Pro Griffina byly všeobecné volby v červnu 2001 důležitým mezníkem, osobně je ale považoval za předeheru pro obecní volby naplánované na květen 2002. Proto BNP v červnu postavila pouhých třicet tři kandidátů, což ji umožnilo soustředit se na vybrané lokality severozápadu Anglie, průmyslové oblasti Sunderlandu a částí Londýna a připravit tak „půdu“ do budoucna. Griffin do přípravy zahrnul v té době inovativní nasazení „spřátelených“ nátlakových platforem a zorganizoval školení regionálních pořadatelů a „profesionálních“ agitátorů, kteří pro stranu pracovali. Do karet mu nahrála zlomová událost, která měla svět poznamenat na dlouhé roky dopředu.

V září 2001 došlo k teroristickým útokům na Světové obchodní centrum v New Yorku, které po celém světě a zvláště v Británii vyvolaly vlny islamofobie a nikterak nepomohly k uklidnění situace po „létu nespokojenosti“. Ačkoliv se vedení muslimské komunity v Británii od útoků distancovalo a vyjádřilo lítost pozůstalým, nezabránilo ojedinělým rasově motivovaným útokům, které ventilovaly nenávist a strach z etnických menšin. Zjednodušující mediální přirovnání, které přistěhovalce a žadatele o azyl podezřívalo z teroristických úmyslů, pochopitelně přetrvávalo zejména mezi lidmi žijícími v sousedství muslimských čtvrtí. Celospolečenské klima přálo BNP, která se proti islámu již dříve vymezila a nyní využívala příležitosti.

V tažení proti islámu použila dříve ustavený *Výbor pro styk s etniky* (Ethnic Liaison Committee), jehož předsedou se stal Brit s tureckými kořeny Lawrence Rustem. Rustemova pozice v řadách BNP byla delikátní zejména v to smyslu, že stranická ústava tehdy neumožňovala členství někomu, kdo nebyl britského nebo příbuzného (evropského) původu. Rustem z tohoto pravidla získal výjimku za dlouhodobou a kvalitně odváděnou práci. Výbor měl navázat kontakt s členy sikhské komunity a veřejně tak popřít obvinění, že BNP je rasistickou stranou. V rámci investigativního pořadu *Panorama* reportéři BBC zjistili, že výbor není ničím víc než reklamním trikem a nástrojem pro zneužívání rozdílů mezi etniky (BBC, 2001).

Další z „papírových“ rolí v rámci BNP zastávala organizace Rodiny proti rasismu přistěhovalců (Families Against Immigrant Racism - FAIR). Úkolem FAIR bylo pomáhat bílým obětem rasově motivovaných útoků a obtěžování. Nejaktivnější byla v Londýně, kde distribuovala několik tisíc letáků. Spíše se však pohybovala na pomezí viditelnosti a její vliv na místní komunity byl přinejmenším diskutabilní.

V říjnu 2001 v jednom z hotelů ve West Midlands proběhlo „výroční školení“ zhruba stovky aktivistů BNP, kteří měli být páteří nadcházející kampaně pro květnové obecní volby. Posluchači si vyslechli základy politické práce a seznámili se „s nezbytnými dovednostmi pro vybudování a řízení moderní BNP“. Podle zjištění reportérů BBC se školení účastnilo i několik osob v minulosti obviněných a souzených za rasovou diskriminaci, což poněkud narušovalo pečlivě budovanou auru zodpovědné a moderní strany (BBC, 2001).

V listopadu 2001 se ve třech okrscích v Burnley konaly doplňovací volby do obecního zastupitelstva.²⁴ BNP se podařilo potvrdit letní trend a ve všech okrscích získat podporu okolo dvaceti procent (řádově stovky hlasů) a ubrat Labouristické straně (Association of Liberal Democrat Councillors, 2001). Nicméně míra podpory neodpovídala aktivitě, kterou kandidáti BNP pro svoje zvolení vynaložili. Časopis *Searchlight* upozorňoval na skutečnost, že „dva týdny před volbami existovaly pouze nepatrné náznaky aktivity BNP“. Úspěch podle něj spočíval spíše v tom, že labouristé voliče zradili svým přístupem k urgentním problémům, a ti na protest volili BNP (Taylor K., 2001). Začínal se projevovat jev, kdy podporu BNP nebylo možno vysvětlit pouhým odkazem na inovativní a profesionálně vedenou kampaň. Neméně důležitou příčinou úspěchu BNP se ukázal stav a úroveň obecních politických struktur ve většině případů složených z labouristů a konzervativců, kteří v inkriminovaných oblastech dlouhodobě podceňovali a zanedbávali sociální politiku a veřejné služby.

Koncem roku 2001 měla BNP zhruba dva tisíce členů, což ji omezovalo nejen finančně (množství vybraných členských poplatků a nízká návratnost fundraisingových kampaní) i organizačně, na druhou stranu to byl třicetiprocentní nárůst v porovnání s předchozím rokem (Copsey, *Contemporary British Fascism. The British National Party and the Quest for Legitimacy. Second Edition*, 2008, str. 139). Do květnových místních voleb v roce 2002 proto z výše uvedených důvodů nasadila šedesát sedm

²⁴ Lowerhouse, Trinity a Rose Hill. Všechny postižené vysokou mírou zanedbanosti, nezaměstnanosti a úpadku.

kandidátů se zjevným cílem zužitkovat předchozí zisky zejména v Burnley a Oldhamu a v dalších oblastech udržet stávající podporu. Aktivisti BNP obcházeli a přesvědčovali registrované voliče, roznášeli letáky a celkově stranu zviditelňovali. Součástí agitačního týmu bylo i několik žen, jejichž přítomnost pomáhala vyvracet možný dojem některých lidí o tom, že BNP je stranou agresivních chlapů v kožených bundách a vysokých botách. Aktivity v předem vytipovaných oblastech a individuální návštěvy voličů byly časově i personálně náročné, na druhou stranu pomáhaly vylepšit obraz strany na veřejnosti a vykreslovat ji jako „starostlivou“ a zodpovědnou organizaci.

Kontaktní kampaň byla nejintenzivnější právě v Burnley a Oldhamu a tato dvě města vzhledem k letním nepokojům stála v centru mediální pozornosti celonárodní tisku. Napjatou atmosféru posílil i úspěch Jean-Marie Le Pena v prvním kole francouzských prezidentských voleb, který nejen ve Francii ale i v celé Evropě působil jako šok. Respektovaná britská média přinášela rozhovory s čelními politickými představiteli o nebezpečí BNP a bulvární deníky *Mirror* a *Daily Express* stranu negativně prezentovaly. *Express* například na titulní stránce zobrazil fotografie pochodujících ruských neonacistů, které dával do spojitosti s hrozbou BNP (Renton, *Examining the Success of the British National Party, 1999 - 2003*, 2003, str. 80). Intenzita mediálního odporu do jisté míry kopírovala opodstatněné obavy z možného úspěchu Griffina a jeho strany.

Květnové volby v roce 2003 byly předělem v novodobé historii BNP a radikální populistické pravice v Británii. BNP se v Burnley podařilo získat tři zastupitelská křesla, přičemž v dalších devatenácti lokalitách podpora dosáhla úrovně mezi deseti a dvaceti procenty, v dalších devíti pak překročila dvacet procent. Vyšší zisky hlasů odrážely tradičně silné oblasti severozápadu a severu Anglie a Londýna a potvrzovaly fakt, že BNP se podařil na lokální úrovni volební průlom.

Nicka Griffina a BNP ovládl optimismus, který byl násoben dalšími úspěchy na lokální úrovni v zimě 2003, kdy v dalších kolech doplňovacích a obecních voleb bylo za BNP zvoleno celkem patnáct kandidátů. Griffin se po jedné z takových vítězných událostí nechal unést a doslova prohlásil, že „tohle je pouze začátek. Nyní máme opěrný bod a lidé vědí, že jsme schopni vyhrát, vystoupí a budou nás volit [...], v roce 2004 budeme hlavní opoziční stranou [myšleno na místní úrovni – pozn. autora]. Toryové a Liberální demokraté jsou vyřizeni. Vyhráli jsme, protože lidem je špatně ze způsobu, jakým s nimi zachází labouristická vláda“ (Lowles, *Time to engage*, 2003).

Bylo by ovšem chybou domnívat se, že BNP nastartovala neohroženou hvězdnou kariéru. Nejvážnější překážku pro jednotu a motivaci strany do budoucna představovala vnitřní opozice, která sporadicky oponovala Griffínovu modernizačnímu kurzu. Nepočetná skupinka se sdružovala kolem osoby bývalého předsedy Johna Tyndalla, který se po přelomu tisíciletí několikrát chystal znovu se ucházet o vedení strany. Jeho pokusy byly nicméně zastíněny stoupající popularitou BNP a fakticky předem odsouzeny k neúspěchu.

Griffin se obklopoval loajálními spolupracovníky, s jejichž pomocí se na základě vykonstruované záminky postupně „zbavoval“ starých kádrů sympatizujících s Tyndallem. Většina takových případů zůstávala řadovým členům neznáma, někdy ovšem neshody vypluly na povrch veřejně a zanechávaly za sebou rozpačitou a demotivující atmosféru, která poukazovala na napjaté vztahy uvnitř strany samotné. Ilustrující je v tomto ohledu potyčka, ke které došlo v létě 2003 na pravidelné letní slavnosti *Red, White and Blue* pořádané BNP za účasti zhruba patnácti set lidí. Jednadvacetiletý zastupitel za Burnley Luke Smith v opilosti napadl stranického organizátora BNP a skleněnou lahví mu způsobil tržná zranění. Celý incident by bylo možné přejít bez povšimnutí nebýt toho, že vrhal světlo na pravý charakter lidí, které vnější okolnosti vyzdvihly do politiky. I přes fenomenální úspěch (v Burnley do konce roku 2003 působilo v jednom období osm zastupitelů BNP) místní buňky nebyly vztahy s vedením BNP ideální. Smith byl později ze strany vyloučen.

3.6 2004 – série voleb a prozření

Volby do evropského parlamentu v roce 2004 byly pro Griffína hlavní událostí roku do takové míry, že svým významem zastínily takřka paralelní primátorské volby, do Shromáždění velkého Londýna a na místní úrovni. BNP se vezla na vlně bezprecedentního úspěchu, což vedlo k optimismu a přeceňování reálných možností v rámci nejvyšších pater stranického vedení. Zejména Griffin v evropských volbách spatřoval jedinečnou příležitost pro zvýšení důvěryhodnosti BNP a zajištění finančních zdrojů plynoucích z europoslaneckých platů a náhrad. Z dvanácti euroregionů ohlásila BNP kandidaturu v jedenácti z nich (vyjma oblasti Severního Irsku).

Griffin se o post europoslance ucházel v regionu North West, který zahrnuje oblasti Burnley a Oldhamu.²⁵ V předvečer eurovoleb prostřednictvím internetových stránek oslovil členskou základnu s oznámením, kde předpovídal „zisk čtrnácti až šestnácti procent hlasů, rekordního počtu zastupitelských míst, zastoupení ve Shromáždění velkého Londýna a v neposlední řadě prolomení se třemi nebo čtyřmi poslanci evropského parlamentu“ (Griffin, *A day to make history*, 2004). Pro tak masivní kampaň, která by pokryla výdaje na televizní spoty, tisk letáků, provoz reklamních vozidel a personální náklady bylo potřeba vybrat minimálně dvě stě padesát tisíc liber (Copsey, *Contemporary British Fascism. The British National Party and the Quest for Legitimacy. Second Edition*, 2008, str. 151).

Mezi největší konkurenty BNP v evropských volbách patřila UKIP, jejímž hlavním a jediným tématem byl vztah Británie k Evropské unie a imigraci. Přebírala tak část agendy BNP, která k EU taktéž zaujímalá striktně odmítavý postoj. V této oblasti se obě strany překrývaly. BNP svoji pozici vůči EU – vyjádřenou heslem *Evropa: návrat k britské nezávislosti* - stavěla na odporu proti jednotné evropské měně na vystoupení Británie z evropského společenství, přičemž ušetřené prostředky (podle BNP čtyřicet tři milionů liber denně) by použila na financování „domácích“ projektů. Zároveň však strana byla „pro co nejlepší vztahy s evropskými státy a věřila, že evropské národy by měly svobodně spolupracovat a obchodovat kdykoliv je to vzájemně výhodné, tj. bez nucení do státní a hospodářské svěřací kazajky – politického sjednocení“ (The British National Party, 2004).

Voliči v průzkumech vyjadřovali největší obavu z kvality veřejných služeb, imigrace a boji proti terorismu. Například tři čtvrtiny všech voličů BNP považovali imigraci za největší problém, následování zhruba polovinou stoupenců UKIP, která měla potenciál k sobě přilákat zklamané voliče Konzervativní strany (Margetts, John, & Weir, 2004, str. 11). Mediální nálepka byla jedním z rozhodujících faktorů, proč se BNP nepodařilo ve volbách výrazněji uspět. UKIP nebyla oproti BNP cílem protifašistických kampaní nejrůznějších organizací²⁶ a sama sebe ve volebních materiálech prezentovala jako „nerasistickou stranu, která vůči imigraci zaujímá přísný postoj“ (Renton, "A day to make history"? The 2004 elections and the British National Party, 2005, str. 76). Aktivita BNP byly podrobeny pečlivému průzkumu z řad investigativních novinářů

²⁵ Mezi další slibné regiony patřily Yorkshire & Humber, North East a South East.

²⁶ Například platformě UNITE against Fascism, která sdružovala celebrity, poslance House of Commons, členy Odborů, apod. UNITE organizovala karnevaly a průvody a distribuovala letáky.

a série článků v *News of the World*, *Sunday Mirror* a v *Searchlight* odhalila veřejnosti lži a diskutabilní minulost některých kandidátů nejen do evropských, ale i lokálních voleb.

BNP předpokládala, že největší podpory se jí dostane v regionech, kde měla zastoupení na místní úrovni, tj. zejména v oblastech North East a North West. UKIP měla šanci uspět zejména v South East a Londýně. Evropské volby v roce 2004 byly specifické v několika ohledech. Testovací korespondenční hlasování v některých regionech zapříčinilo překvapivě vysokou volební účast třicet osm procent v porovnání s pouhými dvaceti čtyřmi procenty v roce 1999. Zároveň to byly první volby, které reflektovaly rozšíření Evropské unie o deset nových členských států. Británie tak v evropském parlamentu přišla o devět křesel. Po sečtení výsledků obě hlavní politické strany – labouristé a konzervativci – ztratily ve prospěch menších stran (a celkovému snížení počtu křesel) celkově čtrnáct mandátů (Mellows-Facer, Cracknell, & Yonwin, *European Parliament elections 2004. Research paper 04/50. House of Commons Library, 2004, str. 11*).

3.6.1 Tvrdý dopad

Griffin ve svém regionu neuspěl a stejně tak dalších sedmdesát čtyři kandidátů.²⁷ Ve srovnání s předešlými předpověďmi, kdy se očekával zisk přinejmenším čtyř mandátů, působil výsledek jako zklamání. Nutno ovšem dodat, že BNP dokázala oslovit přes osm set tisíc voličů, což oproti roku 1999 představovalo osminásobný nárůst (UK Office of the European Parliament, 2010). Zároveň se jí podařilo udržet všechny kandidátské zálohy a obdržela deset tisíc žádostí o členství (Copsey, *Contemporary British Fascism. The British National Party and the Quest for Legitimacy. Second Edition, 2008, str. 155*). Potvrdila se rozhodující role UKIP, které připadlo deset mandátů od nespokojených voličů Konzervativní a Labouristické strany. Výsledky v evropských volbách sice nenaplnily očekávání, ale položily základy pro další léta.

Ve volbách do místních zastupitelství BNP postavila tři sta devět kandidátů. Čtrnáct z nich bylo úspěšných, což ve srovnání představovalo čistý zisk čtyř mandátů a celkově dvacet jedna křesel (Mellows-Facer & Yonwin, *Local elections 2004*).

²⁷ Griffinovi utekl mandát o několik desítek tisíc hlasů.

Research paper 04/49. House of Commons Library, 2004, str. 11). Jak napovídají výsledky, ani v tomto případě BNP nepotvrdila ambiciózní cíle a výrazněji nerozšířila svůj vliv mimo zavedené oblasti. S výjimkou Bradfordu a Epping Forest, které byly svědky zvolení čtyř, respektive tří nových kandidátů, se strana v jiných městech (namátkou Burnley, Sunderland, Blackburn) musela smířit s nulovým ziskem či dokonce ztrátou křesel.

BNP byla viditelně ořesena a obviňovala politické elity ze spiknutí a osoby odpovědné za sčítání hlasů z lajdáctví, jako to předvedl Griffin v televizním rozhovoru, když prohlásil, že „BNP se stala obětí největšího politického překrucování v historii Británie“ (Lowles, *Hope wins over hate!*, 2004). To byl případ i jednoho z kandidátů do Shromáždění velkého Londýna, kterému ke zvolení chybělo šest set hlasů. Příčinou volebního nezdaru nebylo pochopitelně celonárodní spiknutí zabraňující BNP v převzetí moci, ale její samolibý přístup, s kterým se postavila k agitační kampani v určených oblastech. Tentokrát podcenila důležitost individuálního přístupu, volební letáky byly nepřesvědčivé a televizní spot přehnaně urážlivý.²⁸ Do jisté míry celkové výsledky ovlivnily aktivity anti-fašistické opozice a veřejnosti, stejně tak v některých případech důraznější vystupování labouristických a konzervativních kandidátů během místních voleb.

Antifašistický časopis *Searchlight* v rámci povolební analýzy situace v BNP z neúspěchu vinil Griffina, který „selhal jako stranický vůdce“ a zároveň spekuloval, jaký by to mohlo mít dopad na jednotu a morálku strany. Zároveň v euforickém nadšení dodal, že „BNP už nikdy nebude mít lepší příležitost pro prolomení do hlavního politického proudu“ (Lowles, *Hope wins over hate!*, 2004). Události dalších let toto prohlášení vyvrátily, přesto přinutily Griffina, aby stranu opět motivoval. V rozmezí jednoho roku provedl kompletní ideologický audit, na jehož konci mohl veřejnosti a členům nabídnout novou, zdánlivě atraktivnější podobu BNP.

²⁸ Televizní stanice si vynutila právo tento příspěvek před vysláním kvůli jeho závadnosti upravit. Výsledkem byla televizní upoutávka plná šumu a pípání nahrazující hanlivé a urážející výrazy původního znění.

3.7 Všeobecné volby 2005 a přestavba britské demokracie

Více než padesátistránkový manifest s názvem *Přestavba britské demokracie* (Rebuilding British Democracy) je bezpochyby nejobsáhlejším a nejsostifikovanějším politickým programem, který kdy BNP vyprodukovala. Šestnáct kapitol pokrylo otázky Evropské unie, demokracie, multikulturalismu, hospodářství, veřejných služeb, dopravy a dalších, přičemž jako spojovací prvek tu působí nacionalismus a ochrana běžných lidí před nadměrnou státní mocí, kterou BNP demonstruje svým vlastním osudem pronásledované a perzekvované politické strany.

Některá předložená východiska byla recyklovanými postuláty z minulosti, jiná postihovala oblasti, které byly pro BNP vzdálené. V případě postoje k Evropské unii bylo jediným řešením vystoupení Británie z politických a hospodářských struktur, protože jinak nešlo zabránit „konečné likvidace Británie jako státu a národa“, z které BNP obviňovala „politické a liberální mediální elity od dob Edwarda Heatha“ (The British National Party, 2005, str. 5). S tím úzce souviselo i paranoidní uchopení státní moci s centrem v Londýně, jejímž představitelem byla vládnoucí Labouristická strana a Blairův režim, které BNP považovala za totalitní. Manifest předkládal kroky, které by vedly k jejímu „rozebrání“, přičemž BNP „postupně vzdaloval nejen od fašismu, ale zároveň jí zobrazoval jako oběť represe New Labour“ (Copsey, Changing course or changing clothes? Reflections on the ideological evolution of the British National Party 1999-2006, 2007, str. 73).

Mezi takové kroky patřilo zrušení zákonů „omezujících“ svobodu projevu, odstranění korespondenčního hlasování s výjimkou pro nemocné a staré, zákaz uveřejňování volebních průzkumů tři týdny před volbami a v neposlední řadě zrušení občanských průkazů (ID card). BNP navrhovala nové organizační uspořádání vlády, které by zamezovalo vládnutí elity a navrátilo moc zpět do rukou obyčejných lidí. Existoval by pouze jakýsi „pan-Britský“ parlament se sídlem na Isle of Man uplatňující pouze hospodářské a zahraničněpolitické pravomoci.

O zbytek by se staraly již existující regionální parlamenty včetně nově zřízeného pro region Anglie. Jako další záchranu před mocí totalitního státu BNP prosazovala návrh na zavedení modelu „ozbrojeného občanství“, který si vypůjčila ze Švýcarska. Díky tomuto zákonu by všichni absolventi vojenské služby měli povinnost doma uchovávat standardní útočnou pušku s dostatečným množstvím střeliva a užívat ji

v případě obrany před represivními kroky státu, násilnými zločinci a vojenské invazi cizí mocnosti. Je ovšem otázkou, jestli by takové opatření skutečně bezpečnost zvýšilo.

Mezi stěžejní oblast manifestu patřila témata imigrace a multikulturalismu, kterým se BNP věnuje prakticky od svého založení v roce 1982. Žadatelé o azyl a imigranti podle BNP způsobují „chudnutí Británie, zvyšují zločinnost, závislost a zhoršují úroveň vzdělanosti“ (The British National Party, 2005, str. 13). Strana navrhovala okamžité zastavení imigrace a deportaci všech nelegálních přistěhovalců. Jako další krok by následovala tzv. dobrovolná repatriace nabízená již usazeným přistěhovalcům a jejím potomkům zpět do původní vlasti za finanční pomoci vlády. Všechna opatření měla společný cíl – zachování britské identity a kultury a v neposlední řadě i zvýšení národní bezpečnosti v „éře globálního terorismu“.

Na programové teze o přistěhovalcích úzce navazovala kapitola věnovaná multikulturalismu, který BNP odmítala s poukazem na „absurdní pověru prosazovanou kapitalisty, liberály, marxisty a teology o lidské rovnosti“ (The British National Party, 2005, str. 17). Griffin uznal fakt, že návrat před rok 1948 nebyl možný, proto navrhl novou podobu multikulturalismu.²⁹ Podle BNP by znamenal biologickou a kulturní separaci s etniky žijícími odděleně, přesto s vzájemně prolínající se kulturou. Ovšem pouze za podmínky, že každé z etnik bude vždy držet pospolu, jinak „různorodost nepředstavuje nic jiného než odrazový můstek do nicoty“. I přes snahu o umírněné vystupování nesly v sobě návrhy BNP zárodky rasismu a sociálního darwinismu. BNP se sice profilovala jako strana britského nacionalismu, přesto upřednostňovala „obrození“ zejména anglického národa, které mělo inspirovat obdobný proces u Skotů, Walesanů a Irů.

To vysvětluje, proč je BNP nejvíce aktivní v Anglii a celkový příklon k anglickosti (folklor, oslavy atp.) (Copsey, *Changing course or changing clothes? Reflections on the ideological evolution of the British National Party 1999-2006*, 2007, str. 78). Praktické dopady nového multikulturalismu by například znamenaly odvolání již zmiňovaného zákona o rasových vztazích (postihující rasovou diskriminaci), nařízení a kvót upravující zastoupení menšin ve státní správě nebo zrušení vládních agentur a komisí dohlížejících na etnické problémy a stížnosti.

Z ekonomického pohledu manifest nepřinášel revoluční změny, pouze potvrzoval dosavadní vzdor BNP vůči kapitalismu *laissez-faire*, ekonomickému

²⁹ V roce 1948 zakotvila v Británii první loď, která do země přivážela imigranty z Karibiku. Uvedený rok je obecně chápán jako počáteční datum rostoucího přistěhovalectví.

liberalismu a „mezinárodnímu socialismu“. Strana tuto pozici nazývala ekonomickým nacionalismem, přičemž za hlavní úkol vlády považovala „ve prospěch národa aktivně řídit ekonomiku“ (The British National Party, 2005, str. 34). Jinými slovy přesunout výrobu zpět do Británie, podpořit domácí průmysl, zlepšit podmínky dělníkům, zvýšit platy a celkově se postarat o blaho celé společnosti zrušením daně z příjmu a přesunováním a úpravou příjmových položek státu.

Do všeobecných voleb v květnu 2005 BNP se o přízeň voličů ucházela v celkem sto devatenácti obvodech, téměř čtyřikrát víc než v roce 2001. Modernizovaná ideologie v podobě manifestu *Přestavba britské demokracie* a zvýšený počet kandidátů nakonec vyústil v zisk sto devadesáti tří tisíc hlasů v porovnání se čtyřiceti sedmi tisíci v roce 2001 a rekordní návrat třiceti čtyř kandidátských záloh (Mellows-Facer, General Election 2005. Research paper 05/33. House of Commons Library, 2006, str. 45).³⁰ Všeobecné volby sloužily BNP k otestování nového programu na voličích v předem vybraných lokalitách. Cílem tedy nebylo získat poslanecké křeslo, ale připravit půdu pro místní volby v roce 2006. (Copsey, Contemporary British Fascism. The British National Party and the Quest for Legitimacy. Second Edition, 2008, str. 165) Výsledky některých obvodů – zejména Barking, Dewsbury, Dudley North a Burnley - naznačovaly růstový potenciál.

³⁰ Limit pro navrácení zálohy představoval 5% hlasů v daném obvodě.

4. Vývoj 2006 – 2009

Z příkladů zmíněných v předchozích kapitolách je zřejmé, že nejsilnější zbraní BNP jsou místní volby a intenzivní kampaň, která ji umožňuje vytěžit z konkrétních společenských problémů maximum a prosazovat vlastní politiku „nápravy“. Koncept pečlivého výběru lokací a cílené propagace v kombinaci s těžkopádnými politickými konkurenty je fungujícím receptem, který straně zajistil nejen volební úspěch. Obdobný postup BNP zvolila pro místní volby konané v květnu 2006, od kterých si slibovala další posílení svého zastoupení v politických a administrativních strukturách.

Předchozí ideologický posun umožnil BNP větší flexibilitu a zvětšil manévrovací prostor pro oslovení širšího publika potenciálních voličů. Hlásání etnického nacionalismu umožnilo straně vymezit se nejen proti tradičnímu nepříteli islámu a muslimům, ale v souvislosti s přílivem pracovní síly z nových členských států EU i vůči východoevropským národům. Jestliže obraz „polského instalatéra“ vzbuzoval obavy dělnické třídy o dostatek práce, byla BNP mezi prvními, která ochranu pracovních míst prosazovala. Červencové teroristické útoky v Londýně Griffinově proti-islámské rétorice poskytly nechtěnou publicitu, která byla znásobena jeho a Colletovou účastí u soudu v únoru 2006, od něhož oba vyšly s částečně osvobozujícími rozsudky.³¹

Rozsah a průběh volební kampaně ukazoval, že náboženská a imigrantská otázka byly nakonec odsunuty do pozadí. BNP před volbami publikovala dvanáctibodový manifest, jehož převážná část se překvapivě nevěnovala hrozbám islamizace Británie, ale návrhům v oblasti korupce, bezpečnosti provozu, vzdělání nebo revitalizaci městské zeleně. Jasně a důrazně vymezení pozice v celospolečenské debatě o rostoucím přistěhovalectví, dopadům multikulturní politiky a islamofobii umožnilo BNP získat počáteční pozornost veřejnosti. Na komunální úrovni se strana snažila nabídnout pestrý program poskytující jednoduchá populistická řešení, která vyzdvihovala práva bílých obyvatel.

Kromě prosazování ekologicky příznivé dopravy zavedením nízko-emisních vodíkových autobusů, rušením dopravních kamer kontrolujících rychlost nebo odmítáním zpoplatnění odklizení komunálního odpadu BNP taktéž navrhovala zrušení

³¹ Proces souvisel s obviněními z podněcování rasové nenávisti, kterého se měli obvinění dopustit během natáčení dokumentu *Tajný agent*.

výuky „asijských“ jazyků a jejich nahrazení angličtinou v nebritských třídách, instalování bezpečnostních kamer zachycujících vandalismus a v neposlední radě i osvětové programy informující bílé oběti rasově motivovaných útoků o právu takový případ nahlásit na policii a vyžadovat jeho vyšetření (The British National Party, 2006).

Kampaň byla vedena v tradičním duchu intenzivního šíření letáků a individuálních rozhovorů, zpravidla založených na obcházení jednotlivých domů. Ačkoliv se BNP ucházela o tři sta šedesát zastupitelských míst v rámci celé Anglie, nejvíce pozornosti věnovala oblastem, kde již v minulosti zaznamenala úspěch či přinejmenším nadprůměrnou podporu. Největší aktivitu tak koncentrovala do londýnského East Endu, Burnley, Bradfordu, Sandwellu a Dudley, tj. převážně na západě a severozápadě Anglie. BNP zároveň otestovala zcela nový postup, kdy v rámci předvolební rozšiřovala mezi komunitami nepravdivé informace a lži o etnických menšinách, zpravidla ve spojitosti se zneužíváním finančních výhod a sexuálními skandály.

Opět zde roli sehrála (bulvární) média, která v předvečer voleb zveřejňovala průzkumy favorizující v některých oblastech BNP, čímž této straně poskytla nebývalý prostor. Serioznější deníky a týdeníky kritizovaly dosavadní přístup hlavních politických stran a jejich selhání v komunální sféře. Například *The Spectator* čtrnáct dní před volbami v jednom z komentářů rozebíral „centralistický“ (ve smyslu uniformní) postoj Labouristické strany k problémům každodenní politiky a místo něj navrhoval specifický „přístup, který by bral na vědomí velmi rozdílné potřeby jednotlivých oblastí a dával voličům pocit jistoty nad kontrolou veřejných služeb“ (The Spectator, 2006). Vlnu „zájmu“ o BNP neúmyslně spustila tehdejší ministryně pro zaměstnanost Margaret Hodge (zvolená do parlamentu za Barking a Dagenham), když do médií vyjádřila obavu z toho, že osm z deseti jejích voličů bude volit BNP, protože „cítí, že jim nikdo [rozuměj Labouristická strana – pozn. autora] nenaslouchá“ (BBC, 2006). Ministerské výroky strhly na celou oblast nebývalou vlnu pozornosti a zároveň spustily aktivity BNP, která do té doby obvodu nevěnovala speciální péči.

Počet zastupitelů BNP po květnovém kole zvýšila o třicet tři, celkově na rekordních padesát tři. Svoji výjimečnost potvrdil obvod Barking a Dagenham, kde BNP ziskem jedenácti míst zaznamenala nebývalý úspěch a záhy se stala druhou nejsilnější stranou a hlavní opoziční silou vůči labouristům (Mellows-Facer, Local elections 2006. Research paper 06/26. House of Commons Library, 2006, str. 3). Z historické perspektivy představovaly výsledky opětovný bezprecedentní nárůst,

kterého do té doby žádná z extrémních stran nedosáhla. V tomto ohledu BNP dávno zastínila Národní frontu sedmdesátých let, ačkoliv v síle členské základny nadále zaostávala. Okolnosti umožňující takto překvapivé vítězství jsou do jisté míry charakteristické pro většinu zisků BNP a zasluhují bližší vysvětlení.

4.1 Sociální a politický kontext

BNP si cíleně vybírá oblasti, kde se střetávají tři společensko-politické faktory. Podle týdeníku *The Economist*, který v jednom z povolebních článků situaci v londýnské oblasti analyzoval, BNP vyhledává tzv. mikroklima charakteristické třemi předpoklady. Zaprvé, bílé obyvatelstvo je v populaci zastoupeno častěji a je chudší, než je průměr pro danou lokalitu. Zadruhé, vybraná čtvrť zpravidla sousedí s oblastí s vysokým zastoupením etnik (v sousedním obvodu Barking a Dagenhamu je pouze třicet čtyři procent obyvatel „bílých“) a v neposlední řadě hlavní opoziční strany nemají v těchto lokalitách vybudovanou efektivní strukturu (The Economist, 2006). Přirozenou opoziční funkci labouristické straně vykonávají nezávislí kandidáti, kteří jsou z finančních, časových i personálních důvodů oproti organizované BNP v nevýhodě.

Od roku 1997 Labouristická strana prosazovala rasovou rozmanitost a otevřeně projevovala zájem o odhalování a boj proti rasismu. Snaha vyvrcholila přijetím zákona o lidských právech (Human Rights Act) v roce 1998 a zákona o rasových vztazích (Race Relations Act) v roce 2000. Obecné přesvědčení politických elit ilustruje závazek tehdejšího ministra vnitra Jacka Strawa za vytvoření „opravdové multikulturní Británie, osvobozenou od rasismu a s různorodostí jako základním kamenem moderní společnosti“ (Back, Keith, Khan, Shukra, & Solomons, 2002, str. 447). S rostoucí mírou přistěhovalectví a následným tlakem na kvalitu veřejných služeb, které mnohdy nereflektovaly překotný demografický vývoj, se v deprivovaných oblastech vytvořilo pnutí, které poskytlo vhodné podhoubí pro taktiku BNP.

V případě Barkingu a Dagenhamu vládní administrativa poskytovala prostředky na veřejné služby na základě zastaralých demografických údajů (tj. proporčně mnohem nižší, než měly ve skutečnosti být), což vedlo k jejich zhoršení a následné nespokojenosti obyvatel. V podstatě pak zbývá jen malý krok k závěru, že „tyto změny [demografické, příliv přistěhovalců – pozn. autora] vedou k omezenému přístupu

k sociálnímu bydlení či snižování průměrné hodinové mzdy [...] a na celý problém je pak mnohými nahlíženo místo systémového selhání jako na rasovou záležitost“ (Lowles & Cruddas, *Demography, race and class New Labour and the BNP*, 2006). Barking a Dagenham je součástí širší oblasti Londýna a do roku 2006 bylo dostupné bydlení z osmdesáti procent pořizováno majetnějšími příslušníky etnických menšin, přičemž samotný obvod trpěl nedostatkem ubytovacích kapacit. BNP tento proces překroutila a založila kampaň na tvrzení, že „zastupitelstvo dává africkým přistěhovalcům padesát tisíc liber na pořízení vlastního bydlení“. Podle *The Economist* tak „voliči příchod černochů zaznamenali a předpokládali, že je zastupitelstvo subvencuje“ (The Economist, 2006). Nespokojenost s labouristickou administrativou vyústila v odklon části voličů ke kandidátům BNP kritizující New Labour a navrhuující adekvátní řešení.

Postup BNP v Barkingu a Dagenhamu do role hlavní opoziční síly byl umožněn především rezignací konzervativců a liberálních demokratů na politický boj v obvodech vyznačujících se silnou labouristickou podporou. V souvislosti s dlouhodobým úbytkem stoupenců a pozastavením aktivit na regionální úrovni řada možných konkurentů skomírala, či v případě konzervativců „bez známky nové krve doslova vymřela“ (Wilks-Heeg, 2009, str. 388). V roce 2003 konzervativci v Burnley (tj. v době „slavného“ úspěchu BNP) kandidovali pouze ve čtyřiceti procentech případů, v roce 2006 v Barkingu a Dagenhamu z padesáti dostupných mandátů získali pouze jediný (Mellows-Facer, *Local elections 2006. Research paper 06/26. House of Commons Library*, 2006, str. 20). Nástup BNP byl zčásti umožněn celkovým ústupem labouristické strany z regionální politiky, která mezi lety 1999 až 2007 jen v Anglii ztratila z celkového počtu osmi tisíc tři tisíce zastupitelů. Ve vztahu k oblastem Burnley, Barking a Dagenhamu, Epping Forrest a Sandwellu se pro BNP otevřel prostor, který přes mnohdy intenzivní kampaně antifašistických organizací dokázala vlastní taktikou a „přijatelným“ programem využít.

Zajímavé výsledky ukázala studie Human Rights Centre, která analyzovala socioekonomické pozadí voličů BNP. Stoupenec se rekrutují z nižší střední a manuálně pracující třídy. Podle studie mají tito lidé pouze základní kvalifikace, což vede k předpokladu, že „nedostatek vzdělání je mnohem významnější cestou k podpoře extrémní pravice než chudoba či sociální deprivace“. Obecně vzato podpora BNP taktéž vyplývá z obav, které pro dělnickou třídu reprezentují imigranti a žadatelé o azyl jakožto symboly frustrací a nástrah každodenního života. Vysoký podíl imigrantů

v dané oblasti není podmínkou pro úspěch (studie dokázala, že s rostoucím podílem klesá podpora BNP), rozhodující je jejich nedaleká přítomnost a obavy obyvatel z toho, že jejich domov nebo Británie je jimi „přebírána“. Studie zároveň potvrdila, že v nezanedbatelných případech se dá hlas pro BNP považovat za protestní poté, co voliči v minulosti vyzkoušeli několik možných alternativ (John, Margetts, Rowland, & Weir, 2006).

Každý případ, kdy BNP získá mandát, je unikátní, a proto je nutné ho posuzovat individuálně a v kontextu specifických společenských a politických podmínek. Výše zmíněná charakteristika nabízí ucelený a komplexní pohled, který pro takové posouzení poskytuje odrazový můstek.

4.2 2007 - 2009 – a co dál?

Volební zisky dodávaly BNP sebevědomí a stanovovaly stále ambicióznější cíle, které měly udržet stranický kolos v pohybu a růstu. Na podzim 2006 byli Griffin a Collet zbaveni zbylých obvinění z podněcování rasové nesnášenlivosti a mohli se naplno věnovat aktivitám související s volbami do lokálních samospráv v květnu 2007, které měly sloužit jako barometr podpory pro další blížící se milníky – volby do Shromáždění velkého Londýna v květnu 2008 a evropského parlamentu v červnu 2009.

Strategie BNP pro toto období spočívala jednak v prohloubení agitačních aktivit ve čtvrtích, kde stranickým kandidátům mandát unikl o desítky hlasů a také ve vyhledání nových oblastí, kde byla politická opozice slabá a socioekonomické podmínky umožňovaly „příznivé“ přijetí politického programu. Griffin si od tohoto postupu sliboval navýšení reprezentace přinejmenším o padesát zastupitelů (Copsey, *Contemporary British Fascism. The British National Party and the Quest for Legitimacy. Second Edition*, 2008, str. 169). Předseda BNP během této doby kolem sebe zformoval výzkumnou skupinu, s jejíž pomocí projektoval vyhlídky strany sahající i za rok 2010. Podle *Searchlightu* se jednalo o „ideologickou revoluci s cílem intelektuálně podepřít oportunistické rasové antimuslimství a hrubost, jejímž výsledkem mělo být oslovení střední třídy“ (Lowles, *The men who are creating a new BNP ideology*, 2007).

Ekonomickou oblast měl na starosti Alan Goodacre, který se podílel na sepsání volebního manifestu *Přestavba britské demokracie*. Jeho aktivity se neomezovaly pouze na hospodářskou politiku, ale měly daleko širší rozptyl. Goodacre působil jako editor několika islamofobních internetových stránek, což ho dovedlo k napsání dopisu do *Jewish Chronicle*.³² V něm upozornil čtenáře, že „BNP antisemitismus dávno odsoudila, nepopírá holocaust [...] a je jedinou stranou, která to s bojem proti islámofašismu myslí opravdu vážně“ (Lowles, *The men who are creating a new BNP ideology*, 2007). Mimo to stál Goodacre v pozadí krátkodobé iniciativy, která zkoumala možnosti vytvoření pan-evropské sítě radikálních pravicových stran s názvem *Patriae Europa*.

4.3 Hrozba ropné krize

Externím spolupracovníkem skupiny byl taktéž Andrew McKillop, který v civilním životě působí jako konzultant v oblasti obnovitelných zdrojů a zabývá se sledováním celosvětových zásob fosilních paliv. McKillopovy publikace inspirovali Griffina k rozvinutí teorie o ropné krizi, ke které by podle něj mělo dojít v momentě vyčerpání padesáti procent celosvětových zásob ropy a poklesu zbývající produkce. V souvislosti s hospodářským nástupem Číny a Indie poptávka po ropě převyšuje nabídku, což podle Griffina povede „nestabilitě třetího světa, islámské radikalizaci a masivnímu nárůstu přistěhovalců, které zaplaví Západ“ (Copsey, *Contemporary British Fascism. The British National Party and the Quest for Legitimacy. Second Edition*, 2008, str. 170).

Budoucnost celého světa trpícího nedostatkem ropy nebyla hlavním motivem, proč BNP téma vyzdvihovala. Umožnilo jí to vyslat veřejnosti signál, že „není monotematickou stranou, která si nepřeje být vnímána jako protipřistěhovalcká nátlaková skupina“. BNP sebe samu do jisté míry chápala jako průkopníka důležitých společenských otázek. Na internetových stránkách se v této souvislosti prezentovala jako „jediná politická strana věnující se dopadům ropné krize. Jsme vedoucími této záležitosti stejně, jako jsme byli v diskuzích o azylantech a přistěhovalcích. Když jsme o imigrantech mluvili před patnácti, deseti či pěti lety, byli jsme ignorováni, pranýřováni a odsuzováni. Dnes jsme stále pranýřováni a odsuzováni, ale už ne

³² Nejstarší periodicky vycházející židovské noviny v Británii založeny v roce 1841.

ignorování. Přistěhovalectví je jednou z věcí, které voliče znepokojují nejvíce a ostatní politické strany nyní chtějí s BNP držet krok“ (The British National Party, 2007).

BNP sama uznávala, že v nejbližších deseti či patnácti letech kromě několika městských či regionálních zastupitelstev na nejprestižnější politickou metu – Westminster – nedosáhne. Na druhou stranu ovšem argumentovala zkorumpovaností systému, který „nezvládne utišit rostoucí počet Britů otrávených zradou britské ekonomiky [vina Labouristické strany – pozn. autora], komunit, kulturou a způsobem života“. Proto je povinností BNP „zavázat se k opravdovému poslání – totiž v nejbližších čtyřiceti letech zajistit v zemi politickou moc, jinak Británie přestane existovat“ (The British National Party, 2007).

Publicita spojená s „ropnou krizí“ měla mimo jiné podpořit obraz BNP jako zodpovědné a prorocké strany, které není lhostejná budoucnost společnosti a Británie a zároveň oslovit „náročnější“ voliče.

4.4 Zpátky na zem

Květnové volby do okresních a obecních zastupitelstev v roce 2007 byly pro BNP výjimečně přinejmenším ve třech ohledech – změně taktiky, počtu kandidátů a rozdílu mezi očekávaným a reálným výsledkem. Určitou předzvěst pro květnový termín vyslaly tři výsledky březnových doplňovacích do zastupitelstev v Bede (okolí Birminghamu) a Calderdale (severozápad Anglie) a Burnley, z nichž v posledních dvou BNP měla donedávna zastoupení. Ve všech třech obvodech prohrála, nicméně v Bede zaznamenala rekordní podporu.³³

Pro maximalizaci zisku BNP opustila model zacílení na několik čtvrtí s menším počtem kandidátů a místo toho zvolila celoplošné zastoupení s 879 kandidáty. Umožnilo ji to zúčastnit se nejen zmíněných místních voleb, ale souběžně i klánit do velšského shromáždění a skotského parlamentu. Rozsah pokrytí dvojnásobně překonal údaje z roku 2006. BNP se zaměřila na tradiční dělnické regiony West Yorkshire, East Lancashire, West Midlands a Essex a nové oblasti East Midlands, Skotska a Walesu.

³³ BNP skončila druhá za Labouristickou stranou a získala více hlasů než konzervativci a liberálové dohromady.

Časopis *Searchlight* považoval z hlediska výsledků devadesát tři obvodů za rizikové, přičemž odhadoval, že ve třetině z nich BNP uspěje.

Ve srovnání s rokem 2006, kdy se straně podařilo uspět v třiceti třech případech, *Searchlight* zdůrazňoval, že „BNP drží pouhý zlomek zastupitelských míst v zemi [...] a v tomto ohledu je mnohem důležitější podíl BNP na odevzdaných hlasech, který průměrně činil devatenáct a půl procenta“ (Lowles, *The BNP fields record number of candidates in long-term drive for Europe*, 2007). Masivní nárůst kandidátů taktéž souvisel s přípravou na blížící se volby do evropského parlamentu a snahou BNP zmapovat vlastní potenciál. Volební kampaň BNP neprobíhala spořádaně, neboť stejně jako v několika předchozích případech musela například přepracovat televizní příspěvek určený tentokrát pro velšské diváky. BBC zprvu odmítla video odvysílat, protože v něm byl vysoký představitel severovelšské policie, který velel policii při jednom z nepokojů v roce 2003, označen za „nejvíce politicky korektního policistu v Británii“ (Mulholland, 2007). Kromě obligátních tezí o vystoupení z EU, deportování a zastavení imigrace šla BNP do voleb s návrhem na zastavení nábory zahraničních doktorů a sester do Národní zdravotnické služby (National Health Service – NHS), kteří „neumí anglicky a nebudou moci účinně komunikovat s křehkými, zranitelnými a starými pacienty“ (Unite Against Fascism, 2007).

Reálný výsledek květnových voleb co do počtu úspěšných zastupitelů byl pro Griffina zklamáním. Předvolební stranické odhady uveřejňované v médiích hovořily dokonce o stovce nových zastupitelů (Doward & Wander, 2007). Realita se od zbožných přání diametrálně lišila; BNP byla úspěšná v pouhých jedenácti případech s celkovým čistým přírůstkem jednoho zastupitele oproti předchozímu stavu. Ačkoliv získala poměrně vysoký průměrný podíl odevzdaných hlasů, v klíčových oblastech zaznamenala porážku, ale například zastoupení ve velšském shromáždění ji uniklo o necelé dva tisíce hlasů (Young, *Local and Mayoral Elections 2007. Research paper 07/47. House of Commons Library*, 2007, str. 3).³⁴

Pokles podpory BNP (a počtu zastupitelů) byl do jisté míry vyvrcholením soustavných protifašistických kampaní *Naděje, ne nenávisť* (Hope not hate) časopisu *Searchlight* (za mediální pomoci *Daily Mirror*) nebo aktivit organizací jako je Spojení proti fašismu (Unite Against Fascism – UAF), kterým se podařilo zapojit i mediálně známě osobnosti. Labouristická strana se z porážek v roce 2006 poučila a v dotčených

³⁴ Podíl osciloval mezi 11 až 19 procenty.

oblastech zintenzivnila agitování. Výsledkem bylo, že BNP tentokrát ubrala hlasy konzervativcům, kdežto labouristé si vůči BNP polepšili.

Chabé květnové představení mělo dopad i na integritu strany a odhalilo vnitřní opozici, tzv. Reformní skupinu (Reform group) nesouhlasící se způsobem Griffina vedení. Griffin poprvé v historii čelil (nepočítaje marginální neshody a odchody jednotlivých aktivistů) souboji o předsednický post. Kandidaturu ohlásil reprezentant Reformní skupiny Chris Jackson (aktivní v BNP od konce osmdesátých let), který v jejím zastoupení vyjmenovával Griffiny nedostatky. Šlo zejména o diktátorský styl předsednictví, chyby v personální politice a spravování financí (Lowles, Griffin faces leadership bid, 2007). Jackson neměl reálnou šanci na zvolení, ale protože byl podpořen několika zastupiteli a organizátory, počet hlasů, který nakonec obdržel, sloužil jako měřítko stranické opozice. Griffin ve své obhajobě zdůrazňoval především dosažené úspěchy v modernizaci strany a argumentoval, že „Jacksonovo předsednictví by znamenalo návrat do politické doby kamenné“ (Griffin, BNP Leadership Election: Candidates' Statements, 2007).

Konec roku 2007 byl svědkem dalšího rozkolu, když více než šedesátka členů a aktivistů BNP v rámci strany založila frakci Opravdová BNP (Real BNP), která obviňovala vedení z „arogance, lži a neschopnosti“. Podle vyjádření vedení BNP „šlo pouze o periodické období pnutí, které je charakteristické pro historii strany“ (Hardy, 2007). Celý rozkol, který *Searchlight* popsals „jako nejvážnější krizí od roku 1982“, skončil vyhazovem minimálně čtrnácti lidí a „stávkou“ desítek stranických organizátorů (Lowles, The BNP combusts, 2008). Krize vysílala do okolí signál o nekonzistentnosti BNP a zůstávalo otázkou, jestli stranu poškodí v místních volbách a do Shromáždění velkého Londýna na jaře 2008.

4.5 Směr Londýn a Evropa 2008 - 2009

Spolu se zástupci do Shromáždění velkého Londýna v květnu voliči v hlavním městě Británie vybírali i nového starostu. BNP svého kandidáta Richarda Barnbrooka představila už na podzim 2007. Barnbrook začínal jako labouristický aktivista, ale později se přidal k BNP, kde v posledních několika letech prokázal své schopnosti. „Zasloužil“ se zejména o bezprecedentní úspěch BNP v Barking a Dagenhamu v roce 2006, kdy se stal jedním z jedenácti zvolených kandidátů a následně celou skupinu zastupitelů na radnici vedl. Jakožto bývalý učitel výtvarné výchovy představuje v rámci BNP umírněnější tvář, která je pro veřejnost v mnoha ohledech přijatelnější. Barnbrook byl později dosazen i do čela kandidátky pro volby do Shromáždění.

Květnové události měly reálnou pozici strany ve veřejném životě Británie postavit na nový základ. Šlo o to, jestli byla vnitřní krize natolik vážnou, aby v konečném součtu potvrdila stagnaci z roku 2007 nebo aby neměla, jakožto čistě interní a utajená záležitost, na uvažování voličů žádný vliv. Výjimečnost londýnského „bojiště“ spočívala v kulturní a národnostní rozmanitosti a tradičně specifickém přesvědčení jeho obyvatelstva, které se oproti ostatním částem Británie dle tvrzení *Searchlightu* více profiluje jako společensky liberálnější a tolerantnější (Lowles, *Let's vote for our London*, 2008). Úspěch BNP v Londýně by jejím směrem přitáhl opět o něco více mediální pozornosti a položil základy další důležité metě – mandátu v evropském parlamentu. Tato „žebříková taktika“ jde ruku v ruce s cílem BNP etablovat se v povědomí veřejnosti jako plnohodnotný nezkorumpovaný reprezentant zájmů obyčejných Britů a jejich země. Důležitost nadcházejícího střetnutí si uvědomovala i protifašistická opozice, která se zaměřila na motivaci veřejnosti a zvýšení volební účasti.

Nízký počet voličů by naopak nahrával BNP jako v roce 2004, kdy ji křeslo ve Shromáždění uniklo řádově o stovky hlasů.³⁵ Podstatná část volebního manifestu BNP nabízela jednoduchá řešení problémů obyčejných Londýňanů a pokrývala oblasti dopravy, daní, bezpečnosti, olympiády a bydlení. Například v otázce veřejné dopravy by strana v metru zavedla klimatizaci, prodloužila provozní hodiny, snížila jízdné a zároveň zvýšila bezpečnost pasažérů, případně by zastavila diskriminaci bílých při přidělování městských domů (The British National Party, 2008).

³⁵ Volební účast pouhých 36%.

Strana se také snažila během kampaně opakovaně přesvědčit okolí o tom, že není rasistická a antisemitská. V této souvislosti zacílila s anti-islámským poselstvím zejména na židovské čtvrtě a oblasti využívající tradičních rozporů mezi těmito komunitami. Pro dodání prvků důvěryhodnosti do aktivit zapojila svou jedinou židovskou radní Pat Richardsonovou, která měla být spojovacím článkem s židovskými komunitami. Richardsonová svoje členství v BNP odůvodňovala slovy, že „není nikdo jiný, kdo by mluvil proti islamifikaci naší země [Británie – pozn. autora]“. Angažovanost Richardsonové vyvolala odmítavou reakci Výboru zástupců britských židů (Board of Deputies of British Jews) a Londýnského židovského fóra (London Jewish Forum), kteří kampaň považovali za „jedovatou, ale poukazující na zvyšující se kvalifikaci a specializaci [volebních nástrojů BNP – pozn. autora]“ (Taylor M. , 2008).

Pochopitelně neexistovala šance, že Barnbrook by byl zvolen starostou Londýna, ale jeho kandidatura posunovala stranu opět o něco blíže do náručí médií. V konkurenci hlavních politických sil v celkovém pořadí skončil až na pátém místě, přesto v součtu obdržel necelých dvě stě tisíc hlasů (Young, 2008, str. 7).³⁶ Daleko lepší výsledek zaznamenal Barnbrook (a BNP) v paralelních volbách do Shromáždění, kdy se straně podařilo prolomit (i přes zvýšenou volební účast) povinnou pětiprocentní hranici opravňující jí k zisku jednoho mandátu.³⁷

Tento politický úspěch BNP vynesl Barnbrooka na stránky novin, které se pokoušely rozkrýt jeho minulost a budoucí úmysly. Svoji politiku s odkazem na „důkladný průzkum městských financí“ nastínil okamžitě po vyhlášení výsledků. V jeho případě nešlo o zprůhlednění financování, ale o lepší alokaci a rozdělení těchto prostředků. V souladu s dlouhodobou politikou BNP o preferenčním zacházení s menšinami doslova řekl, že „pokud je Londýn tak skvělý ve svém multikulturalismu a rozmanitosti, proč tedy dochází k tomu, že menšina dostává velký díl peněz placený většinou, která dotuje toto město [Londýn – pozn. autora]“ (BBC, 2008). Podle deníku *Independent* sice Barnbrook představoval „nejprominentnějšího, přímo zvoleného zástupce jakého kdy krajní pravice měla“, který ovšem v rozhovoru nastiňoval blížící se

³⁶ Pro plynulost textu zde nezmiňuji princip volby známý jako *supplementary vote system*, kdy voliči mohou z nabídky zvolit dva kandidáty s označením preference (první a druhá). Barnbrookův výsledek je součtem první a druhé preference a ve srovnání s rokem 2004 se jedná o nárůst zhruba 80 tisíc hlasů.

³⁷ Systém volby je založen na *additional member system*, který celkový počet mandátů rozděluje mezi kandidáty na základě principu *first-past-the-post* a strany (případně nezávislé), kteří překročí onu pětiprocentní hranici.

konec demokratického procesu a vize o „veřejném násilí v ulicích Británie“ (Logan, 2008).

Ačkoliv stál Londýn v centru stranické pozornosti a byl pro rok 2008 prioritou, místní volby konané v Anglii a Walesu nebyly z tohoto důvodu opomenuty. BNP nominovala šest set čtrnáct kandidátů (řádově o několik desítek kandidátů méně než v roce 2007), ale pouze z toho důvodu, že v některých obvodech, v předešlém roce soutěžených, nyní volby neprobíhaly. V momentě oznámení výsledků se nepotvrdilo, že londýnské události byly co do podpory BNP výjimkou. V rámci celého regionu Anglie se BNP podařilo zvítězit v třiceti sedmi případech, z čehož deset mandátů představovalo čistý přírůstek (Tetteh, 2008, str. 10). Počet reprezentantů Griffinovy strany na lokální úrovni se ustálil na počtu padesáti pěti.

4.6 Evropské volby 2009

V předchozích kapitolách se hovořilo o dlouholeté snaze BNP překonat bariéru ignorace a vkročit do vyšších pater politiky. Každý volební úspěch a získaný mandát posouval stranu k tomuto cíli blíže, přesto na svém kontě dosud neměla nic, co by bylo dostatečně mediálně zajímavé a zároveň všeobecně respektované. Do jisté míry tím mohlo být místo člena Shromáždění Velkého Londýna, ale případný zisk mandátu poslance evropského parlamentu by tento dosavadní vrchol mnohonásobně přebil. Evropské volby jsou pro BNP poslední metou, kterou musí z jejího pohledu překročit, aby mohla v budoucnu reálně pohlížet na zastoupení ve Westminsteru. Griffin se v minulosti opakovaně vyjadřoval o jejich důležitosti nejen z finanční stránky, ale také ze strategického pohledu. Europoslanec BNP mohl v parlamentu navazovat nové kontakty a být „viděn“, pro nerozhodnuté lidi by to byl další důvod, proč začít podporovat BNP.

Nutno dodat, že Britové mají k Evropské unii přinejmenším rozporuplný vztah pramenící z jejich geografické i historické role v evropských a celosvětových dějinách. Z pravidelných průzkumů zkoumající zájem o evropskou integraci vychází Britové jako nejméně nadšeni, což mimo jiné potvrzují dlouhodobě klesající účasti při volbách do evropského parlamentu. Ty jsou často zrcadlem momentální oblíbenosti domácí vlády, kterých se účastní taktéž monotematické strany založené z přesvědčení o nutnosti vystoupení Británie z EU (namátkou Strana referenda a UKIP). Jako výraz nezájmu

nebo nespokojenosti lidí s domácí situací dochází k tomu, že tyto jinak okrajové strany obdrží nezvykle vysoký počet hlasů, které promění v poslanceké mandáty (například opět UKIP v roce 2004). Podobný vzorec bylo možné očekávat i v roce 2009. BNP měla k úspěchu vydatně nakročeno.

Vlastní volební kampaň BNP zahájila počátkem května 2009 tiskovou konferencí, na které oznámila, že se bude ucházet o šedesát devět nabízených křesel. Z tohoto počtu Griffin (poněkud nadsazeně) předpovídal, že má strana šanci vyhrát až sedm míst. Za průřezová témata strana určila vystoupení Británie z EU a imigraci. K přistěhovalcům Griffin na konferenci dodal, že „ne všichni imigranti jsou teroristi, ale všichni teroristi jsou přistěhovalci nebo jejich přímí potomci“ (BBC, 2008).

BNP se opět stylizovala do pozice osvícené strany, která byla ve srovnání s ostatními nositelkou změny. Vymezovala se nejenom proti konzervativcům a labouristům, ale i liberálům a UKIP, o které Griffin v předmluvě volebního manifesta prohlásil, že „byla ubohým selháním, způsobujícím této zemi nic než ostudu a rozpaky“ (The British Natinal Party, 2009, str. 2). Projekt evropské integrace a struktury Evropské unie strana považovala za nadnárodní konstrukt, který Británii omezuje a podřizuje ji Unii v oblastech zemědělské a zahraniční politiky, přistěhovalectví a hospodářských otázkách. EU podle BNP omezuje britský způsob života, protože „evropské harmonizační zákony zabraňují nakupování či prodávání jablek na libry, benzín na galony a lahvové pivo či limonádu na pinty. Většina britského národa upřednostňuje tradiční imperiální míry a váhy a není spravedlivé, aby nám zahraniční politici a evropští byrokraté uložili francouzský metrický systém“ (The British Natinal Party, 2009, str. 7). Jediným účinným řešením byla podle BNP ochrana britských zájmů a dokazování, že EU je „proděravělá korupcí a podvody“. BNP se zároveň zavázala, že se v případě úspěchu spojí s nacionalisty z jiných států a zvýší tak svoji efektivitu při prosazování výše zmíněného programu.

4.6.1 Se štěstím do Evropy

V rámci evropských voleb měla tentokrát BNP lepší výchozí pozici. Potenciálnímu úspěchu nahrával volební systém poměrného zastoupení, který předem ze soutěže nevyklučuje kandidáty malých stran, navíc v roce 2004 Nicku Griffinovi utekl mandát o pár desítek tisíc hlasů. Strana za sebou měla v rozmezí posledních několika let neopomenutelné výsledky na místní úrovni a mediálně jí pomohl úspěch ve Shromáždění velkého Londýna. Přesto v předvolebních celonárodních průzkumech BNP sotva dosáhla na pětiprocentní hranici, která zdaleka nezaručovala získání europoslaneckého mandátu. Předvolební náladu veřejnosti ovlivnila kauza se zneužíváním poslaneckých náhrad, která v zemi s udržovanou politickou kulturou způsobila pozdvižení. Média spekovala, do jaké míry se tento skandál promítne do volební účasti či se projeví v růstu menších stran. Například *The Economist* s odkazem na rok 2004 (a UKIP) a systém poměrného zastoupení sázel na druhou možnost (*The Economist*, 2009). Pokud by část voličů na protest volila menší strany, bylo by tak pravděpodobné, že dosáhnou „pomsty“ na konzervativcích a labouristech.

Největší pozornost BNP věnovala regionům North West (v čele s Nickem Griffinem), West Midlands a Yorkshire and Humber. Důvěra v tyto regiony spočívala na relativně nadprůměrné podpoře, které se straně během posledních místních voleb dostávalo. *Searchlight* předpovídal, že zatímco většinu „protievropských“ hlasů obdrží konzervativci a částečně UKIP, BNP půjde do voleb s odlišnou strategií. Její součástí bylo „kombinování pozice vystoupení z EU s opozicí vůči námezdním pracovníkům, kteří se v Británii již usadili“ (*Searchlight*, 2009). A tak zatímco se agenda UKIP zaměřovala více na institucionální otázky, BNP oslovovala pracující třídu v průmyslových oblastech, která se cítila existenčně ohrožena.

V konečném součtu BNP obdržela 943 tisíc, nárůst o 135 tisíc hlasů oproti roku 2004 (Mellows-Facer, Cracknell, & Lightbown, *European Parliament Elections 2009. Research Paper 09/53*, 2009, str. 7). Ve dvou regionech (North West a Yorkshire and Humber) obdržela vždy jeden mandát. Při rozebírání výsledků je nutné vzít v potaz metodu přepočítávání hlasů a alokaci mandátů pro daný region. Například v obou vítězných případech dostala BNP méně hlasů, než v roce 2004, ale kvůli nízké volební účasti a chabé agitaci labouristů se dokázala skrz nutnou hranici pro zvolení prosmyknout (*The Economist*, 2009). V dalších regionech získala BNP průměrně více

hlasů, ale vzhledem k počtu dostupných mandátů v konkurenci ostatních stran na křeslo nedosáhla.

Vítězství dvou kandidátů BNP, Nicka Griffina a Andrewa Bronse, média dávala do kontrastu s úpadkem a vnitřním pnutím Labouristické strany, která v eurovolbách skončila za UKIP až na třetím místě. Zejména mezi čelnými labouristy převládal pocit, že výsledky potvrdily znechucení voličů z vládní politiky a skandálů, ke kterým došlo v nedávné době (Porter & Bingham, 2009). Griffin měl na věc poněkud jiný pohled. Úspěch BNP vysvětloval „starostlivostí voličů o vzrůstající přistěhovalectví, kteří chtějí azylanty pryč z Británie a skandály, které jsou pouhou špičkou ledovce [...], přičemž zvolením dvou europoslanců BNP se Gordonův [Gordon Brown, ministerský předseda Velké Británie – pozn. autora] čas naplnil“ (Wainwright, 2009).

Zdolání „euromety“ v britské politice dodalo BNP na vážnosti a přinutilo ostatní strany, aby se začaly vážně zaobírat podstatou poselství, s kterým Griffin cílí na frustrované voliče a veřejnost. Národní fronta obdobný výsledek nezaznamenala, přitom k jejímu nepřímému propojení s přítomností došlo zajímavým způsobem. Druhý vítězný kandidát Andrew Brons na začátku osmdesátých let působil ve funkci předsedy NF a jeho politické začátky sahají až do šedesátých let, kdy vstoupil do neonacistického hnutí NSM pod vedením Colina Jordana. Brons se na politické scéně objevil znovu na přelomu tisíciletí a do BNP vstoupil v roce 2005. Bronsova politická minulost mimo jiné dobře ilustruje fakt, že pod povrchem umírněných obecných frází a proklamací v BNP stále přežívá ideologické dědictví extrémistických hnutí, za jehož úspěchem stojí vyvrcholení celospolečenských a politických problémů poslední dekády.

Závěr

BNP v novodobé historii překonala dosavadní úspěchy svých předchůdců a zcela zřetelně se zapsala do politických dějin Velké Británie dvacátého prvního století. Její současná pozice je výsledkem dlouhodobých mocenských bojů na radikálně pravicové scéně, z kterých se dokázala poučit a využít je ve svůj prospěch. S minulostí je spjata nejenom prostřednictvím předsedy Nicka Griffina, který se na scéně pohybuje od sedmdesátých let, ale i ideologickým podobenstvím s hnutími či stranami, které v rychlém sledu v poválečném období vznikaly jen proto, aby se po krátké době opět rozplynuly.

Pravicový radikalismus v Británii však sahá mnohem dál a je možné ho vystopovat až na začátek dvacátého století. Od té doby nabral mnoho podob, povětšinou formovaných excentrickými osobnostmi – vzpomeňme v této souvislosti například na Oswalda Mosleyho – a kontextem doby, kdy se s většími či menšími úspěchy vynořoval jako alternativa pro voliče zavedených politických stran. Kromě historické tradice navazovala BNP na minulost programovým zaměřením, které v základních obrysech vycházelo z omílaných schémat konspiračních teorií, antisemitismu, pseudovědeckého rasismu, imitací nacionálního socialismu a v neposlední řadě z vymezování se vůči „starému gangu“.

Jakkoliv byl tento postoj konzistentní, nepřinášel v případě BNP sebemenší naději na výraznější úspěch a kromě krátkodobého vzestupu na začátku devadesátých let v Tower Hamlets spíše stranu vytlačoval do vyhnanství. Právě v době, kdy balancovala na hranici finanční i personální existence se předsedovi Johnu Tyndalovi ve volbách na předsedu postavil absolvent univerzity v Cambridge Nick Griffin.

Role Griffina je v historii a nynější pozici BNP naprosto klíčová. V radikálních kruzích nebyl neznámou osobou a příslušel spíše k tvrdšímu jádru, což dokazují jeho zachovalé písemné projevy a mládí strávené u Národní fronty. Právě zkušenost z NF, která kvůli vnitřní dezintegraci promrhala slibný potenciál, sehrála jednu z rolí při Griffinem zahájené modernizace a profesionalizace BNP. Ta spočívala především v oproštění se od minulosti a přebudování ideologických východisek do podoby čtyř základních témat – demokracie, svobody, bezpečnosti a identity, která odpovídala na hrozby vlády plutokracie (resp. starého gangu politických stran), tyranie (v podobě EU), terorismu a politiky multikulturalismu.

Griffinovým cílem bylo vybudovat stranu po vzoru francouzské Národní fronty a dosáhnout přinejmenším podobných úspěchů zejména na úrovni regionální vlády, které by sloužily jako odrazový můstek do vyšších pater politiky. K tomu bylo zapotřebí stranu zbavit nejen pozůstatků minulosti, ale taktéž změnit oslovování a přístup k veřejnosti, agitační taktiku a organizační strukturu. Jedním z nejdůležitějších nástrojů, který BNP využívá, je internet a sociální sítě, jejichž prostřednictvím mobilizuje příznivce a propaguje svoje programové body.

Jak nicméně vyplývá z předešlých kapitol, bylo by chybou domnívat se, že o vzestup BNP se zasloužil pouze Nick Griffin. Do celého procesu vstoupily vnější události a kontext doby – rostoucí přistěhovalectví a demografické změny, ke kterým v různých oblastech Británie docházelo, teroristické útoky v New Yorku a Londýně a počínající eroze nejnižších stupňů místních samospráv. BNP taktéž po útocích využila strachu veřejnosti z islámu a přistěhovalců a na repatriaci imigrantů vystavěla jeden z pilířů svého programu.

První úspěchy začaly přicházet v momentě, kdy se BNP zaměřila na mikroregiony v sousedství přistěhovaleckých čtvrtí zpravidla zasažené sociální deprivací, relativní chudobou a nadprůměrnou nezaměstnaností. Podstatou agitace v takovém případě bylo rozdmýchání konfliktu a jeho následné využití k očernění hlavních politických stran a prezentace vlastních řešení, zpravidla založených na zrušení pozitivní diskriminace, „výhodnějšímu“ přerozdělování státních podpor a líbivých návrzích populistického charakteru. To je prvopočátek rostoucího úspěchu BNP v poslední dekádě – přesvědčit cílovou skupinu, že strana má zájem o jejich starosti a že je na rozdíl od konzervativců či labouristů chce řešit. Neméně podstatnou roli hraje i fakt, že důrazem na „identitu“, nacionální cítění a odpor k EU představuje alternativu ke konzervativcům a k UKIP.

BNP rozšířila okruh potenciálních voličů. Zprostředkovaně zakládá různé spolky a zájmové skupiny, jejichž prostřednictvím oslovuje „náročnější“ voliče. Trafalgarský klub nebo skupina Lidé a země cílí na jedince se specifickým zájmem či společenským postavením a přitahují je blíže k BNP. Výsledkem je zvyšující se počet členů BNP a opět přijatelnější dojem navenek. Takto vybudovaný agitační a organizační systém umožňuje BNP identifikovat oblasti s příslibem voličské základny, aktivně v nich působit a přitom rozvíjet aktivity i v méně exponovaných regionech.

Z některých analyzovaných volebních výsledků vyplývá, že nadprůměrné zastupitelské zisky v některých oblastech souvisí s dalším podstatným jevem současné

Británie – klesající ochotou lidí stát se součástí veřejného života a účastnit se politiky, např. členstvím v politické straně. Důsledkem je, že zavedeným stranám významně poklesla členská základna a pro lokální politiku nezůstává lidských zdrojů. Tento závěr neplatí pochopitelně v celonárodním měřítku, ale lze ho aplikovat a použít jako vysvětlení pro specifické případy (např. Barking a Dagenham), kdy BNP v lokálních volbách kandidovala jako jediná opoziční strana s vyšším počtem kandidátů a získala protestní hlasy od voličů, kteří nechtěli volit labouristy. Dochází tedy k tomu, že díky přijatelnějšímu a bohatšímu programu má BNP potenciál převzít status protestní strany, tak jak se tomu stalo ve volbách do evropského parlamentu v červnu 2009.

Po detailním pohledu na personální strukturu strany je nicméně patrné, že BNP i přes úmysl odpoutat se od pochybné minulosti neustále sklouzává do polohy radikální strany a do jisté míry popírá vše, čemu sama chtěla zamezit. Prokazatelné styky Nicka Griffina na americké rasové teoretiky a neonacistickou scénu a evropské kontakty na neofašistické a nacionálně-populistické strany podkopávají pečlivě budovaný dojem umírněnosti a legitimacy. Pod maskou „etnického zachránce Británie“ se stále skrývá dědictví minulosti a nedemokratické vystupování a projevy. Ty byly například mnohokrát zachyceny v investigativních televizních dokumentech, kdy se reportérům podařilo proniknout do blízkosti nejvyšších stranických představitelů. Rozporuplná tvář současné BNP se zrcadlí i v osobách kandidujících ve volbách – např. minulost zvoleného MEP Andrew Bronsona a mnoha dalších.

Závěry jednotlivých kapitol jsem shrnul do tabulky, která zobrazuje okolnosti při kterých a z jakého důvodu k modernizačnímu procesu u BNP došlo. Schéma je následující:

Výchozí faktory	Kontext	Současné trendy
Ideologické dědictví předválečného a poválečného fašismu v povědomí společnosti a politických elit	Úspěchy ultrapravice v Evropě	Zisky v místních a evropských volbách
Fragmentace ultrapravicového spektra britské politiky		
Silná pravicová vláda Margaret Thatcher	Nástup New Labour koncem 90. let ve Velké Británii	Nárůst členů BNP
Slábnoucí vliv prvního předsedy	Nástup informačních technologií, internetu a sociálních sítí	Celkové zviditelnění BNP
Neúspěšné oslovování veřejnosti		
Úzce zaměřený politický program, antisystémovost	Benevolentní imigrační politika	Postupná akceptace BNP jako relevantní politické síly ve Velké Británii

Výchozím faktorem je specifické společenské a politické prostředí, do kterého BNP vstoupila a vyrovnávala se s ním. Mezi hlavní znaky pak především patří roztržiténost ultrapravicového spektra a množství malých stran, které si navzájem konkurovaly, v neposlední řadě pak vnitropolitický vývoj a neúspěšné oslovování veřejnosti způsobené především neexistující komunikační strategií a programovou vyhraněností.

Kontext doby je charakterizován nástupem Labouristické strany v roce 1997 a zejména pak přístupem politických elit k rostoucímu přistěhovalectví a demografickým změnám v některých regionech Velké Británie. Současně došlo k velkému rozšíření informačních technologií, které BNP využila při agitaci a oslovování veřejnosti. Současným trendem je postupující modernizační proces v rámci strany samotné, který je podpořen nárůstem členů, zviditelněním a volebními zisky, které BNP katapultovaly do hledáček médií a v neposlední řadě i do zastupitelských a europoslaneckých křesel.

Právě pro výše uvedené skutečnosti nelze zcela podléhat klamavému dojmu, že zisk mandátů z poslední doby a rostoucí podpora u voličů tuto stranu automaticky posouvá do první politické ligy mezi trojicí největších hráčů. V politickém systému Velké Británie nadále představuje marginální sílu, přesto by neměla pozbýt pozornosti odborné veřejnosti. Analyzováním procesu modernizace je možné odhalit skutečné směřování a úmysly BNP, do budoucna však těžiště výzkumu spočívá v detailním rozboru volební taktiky této strany vsazením do kontextu společenských i politických

podmínek v konkrétních obvodech a regionech. Jen tak je možné zahájit sérii opatření vedoucí k omezení vlivu populistické radikální pravice v Británii a navrátit důvěru lidí ve schopnost velkých stran odpovídat na výzvy globalizovaného a rychle se měnícího světa.

Resumé

The British National Party managed to exceed any electoral success of her predecessors and considerably influenced the political environment and debate in Britain during the last decade of the twenty first century. Personal roots of the BNP date back to early sixties and strictly speaking her ideological concept follows tendencies of anti-semitism, economic nationalism and conspiracy theories mainly promoted before and during the interwar period by Joseph Chamberlain or Oswald Mosley and later by the National Front.

For most of the time in 1980s and 1990s the BNP, chaired then by John Tyndall, was a marginal radical right wing player and except the eye-opening local election victory in Tower Hamlets she slowly headed towards disintegration. The subsequent leadership contest in 1999 proved to be a decisive and key event in party's history. The new leader, Cambridge graduate Nick Griffin, challenged Tyndall with the concept of professionalization and ideological modernization taking examples from the French National Front of Jean-Marie Le Pen.

The process itself focused on improving canvassing techniques and refurbishing core ideological programme (repatriation of immigrants, etc.) and in fact moved the party to a more populist stance that rests upon four framework areas of security, identity, freedom and democracy which are interconnected in manifestos and brochures. Moreover, after the 11/9 attacks in New York in 2001 and London in 2005, the BNP further exploited growing islamophobia among general British public to deliver her message.

This policy among others addresses specific target groups of predominantly white manual working class and lower middle class people in socially deprived areas who often feel betrayed by current government and threatened by growing influx of immigrants in their neighbourhood. Another reason for explaining party's electoral gains is the relative decline of main political parties at local level (related to decreasing membership) and lack of will to carry out necessary reforms of deficient public services.

As a result BNP recorded unprecedented growth at local level with 54 elected councillors (plus one in Greater London Assembly) during past several years and even managed to get two representatives elected in the European parliament in 2009.

Seznam zkratek

AFBNP	American Friends of the British National Party
BNP	British National Party
BUF	British Union of Fascists
C18	Combat 18
FAIR	Families Against Immigrant Racism
FN	Front National
GBM	Greater Britain Movement
IRA	Irish Republican Army
LEL	League of Empire Loyalists
NAR	Nuclei Armati Rivoluzionari
NF	National Front
NHS	National Health Service
NLP	National Labour Party
NNF	New National Front
NP	National Party
NPD	Nationaldemokratische Partei Deutschlands
NSA	National Socialist Alliance
NSM	National Socialist Movement
RP	Referendum Party
UAF	Unite Against Fascism
UKIP	United Kingdom Independence Party
UM	Union Movement
WUNS	World Union of National Socialist
YNF	Young National Front

Použitá literatura

Primární:

Elektronické:

BBC. (Červen 2001). *Nick Griffin v Jeremy Paxman on Newsnight*. Získáno 20. Březen 2010, z Youtube: <http://www.youtube.com/watch?v=YawVS9BanAg&feature=related>

British Cabinet. (21. Květen 1961). *Commonwealth Migrants Memorandum by the Lord Chancellor*. Londýn, Velká Británie.

Griffin, N. (9. Červen 2004). *A day to make history*. Získáno 27. Březen 2010, z The British National Party:

http://web.archive.org/web/20040609172748/www.bnp.org.uk/news/2004_june/news_june19.htm

Griffin, N. (12. Červenec 2007). *BNP Leadership Election: Candidates' Statements*. Získáno 10. Duben 2010, z Altermedia UK: http://uk.altermedia.info/general/bnp-leadership-election-candidates-statements_1666.html

The British National Party . (21. Leden 2010). *BNP Party Election Broadcast, 1997*. Získáno 27. Únor 2010, z Youtube:

http://www.youtube.com/watch?v=0vcR47iI0UM&feature=PlayList&p=43094E03337831A6&playnext=1&playnext_from=PL&index=18

The British National Party. (12. Duben 2007). *Nick Griffin, Cook Report, 1997*. Získáno 1. Březen 2010, z Youtube: <http://www.youtube.com/watch?v=6X8QQwU00Jk>

The British National Party . (2008). *BNPtv: About*. Získáno 18. Březen 2010, z The British National Party: <http://tv.bnp.org.uk/about/>

Programové dokumenty:

Griffin, N. (1997). *Who are the mind benders?* Získáno 27. Únor 2010, z The British National Party: http://www.thebnp.org/who_are_the_mind_benders.htm

The British National Party. (2004). *What we stand for* . Získáno 27. Březen 2010, z The British National Party :
<http://web.archive.org/web/20040602220804/www.bnp.org.uk/policies.html#europe>

The British National Party. (24. Duben 2005). *Rebuilding British Democracy. British National Party General Election 2005 Manifesto*. Welshpool, Velká Británie.

The British National Party. (2006). *Council Election Manifesto 2006*. Herts, Velká Británie.

The British National Party. (2007). *Peak Oil and the BNP*. Získáno 10. Duben 2010, z Peak Oil - A crisis facing the entire planet: <http://bnp.org.uk/peakoil/index.htm>

The British National Party. (2008). *London 2008. British National Party GLA Manifesto*. Londýn, Velká Británie.

The British Natinal Party. (2009). *2009: Manifesto for the European Elections*. Velká Británie.

The British National Party. (2010). *Cyberactivism*. Získáno 18. Březen 2010, z The British National Party: <http://bnp.org.uk/resources/cyberactivism/>

The British National Party. (2010). *The British National Party: Democracy*. Získáno 30. Leden 2010, z The British National Party: <http://bnp.org.uk/policies/democracy/>

The British National Party. (2010). *The British National Party: Economy*. Získáno 29. Leden 2010, z The British National Party: <http://bnp.org.uk/policies/economy/>

The British National Party. (2010). *The British National Party: Immigration*. Získáno 13. Březen 2010, z The British National Party: <http://bnp.org.uk/policies/immigration/>

The British National Party. (26. Duben 2010). *The Islamic Colonisation of Britain Continues: Get Ready for Hijabs and Burkas in Parliament*. Získáno 2. Květen 2010, z The British National Party: <http://bnp.org.uk/2010/04/the-islamic-colonisation-of-britain-continues-get-ready-for-hijabs-and-burkas-in-parliament/>

The British National party. (2010). *Trafalgar Club* . Získáno 18. Březen 2010, z The British National Party: <http://bnp.org.uk/how-to-help/trafalgar-club/>

Tyndall, J. (1970). *Six principles of British nacionalism: Nationalism — policy and faith*. Získáno 9. Únor 2010, z Aryan unity: <http://www.aryanunity.com/sixprincip1.html>

Sekundární:

Monografie:

Betz, H.-G., & Immerfall, S. (1998). *The new politics of the right*. Basingstoke: Macmillan Press. ISBN: 9780312213381

Copsey, N. (2008). *Contemporary British Fascism. The British National Party and the Quest for Legitimacy. Second Edition*. Basingstoke: Palgrave Macmillan. ISBN-10: 0230574378

Dorey, P. (2001). *British politics since 1945*. Oxford: Blackwell Publishers. ISBN: 9780631190752

Eatwell, R., & Mudde, C. (2004). *Western Democracies and the New Extreme Right Challenge*. Oxon: Routledge. ISBN: 9780415369718

Evans, B., & Taylor, A. (1996). *From Salisbury to Major: continuity and change in conservative politics*. Manchester: Manchester University Press. ISBN: 9780719042911

Fielding, N. (1981). *The National Front*. Londýn: Taylor & Francis. ISBN: 9780710005595

Hainsworth, P. (1992). *The Extreme Right in Europe and the USA*. Londýn: Pinter Publishers. ISBN: 9780312122249

Hansen, R. (2000). *Citizenship and immigration in Post-War Britain: the institutional origins of a multicultural nation*. Oxford: Oxford University Press. ISBN: 9780199240548

Charmley, J. (2008). *A History of Conservative Politics since 1830*. Basingstoke: Palgrave Macmillan. ISBN: 9780333929742

Chmelík, J. (2001). *Extremismus a jeho právní a sociologické aspekty*. Praha: Linde. ISBN: 9788072012657

Ignazi, P. (2006). *Extreme Right Parties in Western Europe*. Oxford: Oxford University Press. ISBN: 9780199291595

Macklin, G. (2007). *Very Deeply Dyed in Black: Sir Oswald Mosley and the Resurrection of British Fascism after 1945*. Londýn: I.B.Tauris. ISBN: 9781845112844

Mareš, M. (2003). *Pravicový extremismus a radikalismus v ČR*. Brno: Barrister & Principal. ISBN: 9788086598451

Miles, R., & Phizacklea, A. (1979). *Racism and political action in Britain*. Londýn: Routledge. ISBN: 9780710000354

Mudde, C. (2007). *Populist radical right parties in Europe*. Cambridge: Cambridge University Press. ISBN: 9780521616324

Pugh, M. (2009). Britain and its Empire. V R. Bosworth, *Fascism* (stránky 489-506). Oxford: Oxford University Press. ISBN: 9780199291311

Sykes, A. (2005). *The radical right in Britain: social imperialism to the BNP*. Basingstoke: Palgrave Macmillan. ISBN: 9780333599242

Taylor, S. (1979). *The National Front: Anatomy of a political movement*. V R. Miles, & A. Phizacklea, *Racism and political action in Britain* (stránky 124-146). Londýn: Routledge. ISBN: 9780710000354

Thurlow, R. (2006). *Fascism in Britain: from Oswald Mosle's blackshirts to the National Front*. Londýn: I.B. Tauris. ISBN: 9781860643378

Woodbridge, S. (2004). Purifying the Nation: Critiques of Cultural Decadence and Decline in British Neo-Fascist Ideology. V J. V. Gottlieb, & T. P. Linehan, *The Culture of Fascism: Visions of the Far Right in Britain* (stránky 129-146). Londýn: I.B. Tauris. ISBN: 9781860647994

Elektronické:

Novinové články, videa a blogy:

Ahmed, K. (9. Září 2001). *BBC slammed for airing racist 'political porn'*. Získáno 20. Březen 2010, z The Observer:

<http://www.guardian.co.uk/uk/2001/sep/09/otherparties.media>

Alas Smith and Graham. (7. Únor 2008). *Nick Griffin, Simon Darby and the Holocaust denying Nazis in America*. Získáno 11. Březen 2010, Alas Smith and Graham: <http://alassmithandgraham.blogspot.com/2008/02/nick-griffin-simon-darby-and-holocaust.html>

American Friends of the BNP. (2000). *American Friends of the BNP*. Získáno 11. Březen 2010, z <http://web.archive.org/web/20010312173817/www.americabnp.net/april.htm>

Association of Liberal Democrat Councillors. (2001). *Local Authority Byelection Results - November 2001*. Získáno 20. Březen 2010, z <http://gwydir.demon.co.uk/byelections/le0111.htm#2203>

Atkinson, G. (2007). *Combat 18*. Získáno 26. Únor 2010, z Metareligion:
http://www.meta-religion.com/Extremism/White_extremism/Combat_18/combat_18.htm

BBC. (2001). *Annual College*. Získáno 20. Březen 2010, z Under the skin of the BNP:
http://news.bbc.co.uk/hi/english/static/in_depth/programmes/2001/bnp_special/activities/annual.tsm

BBC. (2001). *Ethnic Liaison Committee*. Získáno 20. Březen 2010, z BBC: Under the skin of the BNP:
http://news.bbc.co.uk/hi/english/static/in_depth/programmes/2001/bnp_special/activities/elc.stm

BBC. (29. Červen 2001). *Nick Griffin: Right-wing chameleon*. Získáno 2. Květen 2010, z BBC: http://news.bbc.co.uk/2/hi/uk_news/1412785.stm

BBC. (16. Duben 2006). *Minister says BNP tempting voters*. Získáno 2. Březen 2010, z BBC News: http://news.bbc.co.uk/2/hi/uk_news/politics/4913164.stm

BBC. (3. Květen 2008). *BNP wins seat in London Assembly*. Získáno 17. Duben 2010, z BBC: http://news.bbc.co.uk/2/hi/uk_news/politics/7381633.stm

BBC. (11. Květen 2008). *BNP starts Euro election campaign*. Získáno 17. Duben 2010, z BBC: http://news.bbc.co.uk/2/hi/uk_news/politics/8043831.stm

Boothroyd, D. (2010). *Summary results of the 1992 elections*. Získáno 26. Únor 2010, z United Kingdom Election Results: <http://www.election.demon.co.uk/ge1992.html>

Boothroyd, D. (2010). *Tower Hamlets Borough Council Election Results*. Získáno 26. Únor 2010, z United Kingdom elections Results:
<http://www.election.demon.co.uk/thbc/mlw.html>

Doward, J., & Wander, A. (8. Duben 2007). *Far right to fight record number of council seats*. Získáno 10. Duben 2010, z The Observer:
<http://www.guardian.co.uk/politics/2007/apr/08/uk.thefarright>

Hardy, J. (19. Prosinec 2007). *BNP divided after leadership row*. Získáno 10. Duben 2010, z BBC: <http://news.bbc.co.uk/2/hi/7152657.stm>

Hopenothate.co.uk. (2009). *The Real BNP*. Získáno 11. Březen 2010, z Hopenothate.co.uk: <http://www.hopenothate.org.uk/the-real-bnp/Profile-of-Nick-Griffin.php>

Kimber, R. (13. Únor 2010). *Party Vote and Lost deposits - UK General Election, May 1979*. Získáno 17. Únor 2010, z Political Science Resources: politics and government around the world: <http://www.politicsresources.net/area/uk/ge79/partycand.htm>

Lecomber, T. (Září 1999). *August 1999 editorial of the Patriot Magazine*. Získáno 27. Únor 2010, z Stormfront: <http://www.stormfront.org/forum/showthread.php?t=138336>

Logan, R. (1. Červen 2008). *Richard Barnbrook: The art-school liberal who now won't allow blacks in his party*. Získáno 17. Duben 2010, z The Independent: <http://www.independent.co.uk/news/people/profiles/richard-barnbrook-the-artschool-liberal-who-now-wont-allow-blacks-in-his-party-837840.html>

Mulholland, H. (24. Duben 2007). *BNP forced to change election broadcast*. Získáno 10. Duben 2010, z Guardian.co.uk: <http://www.guardian.co.uk/politics/2007/apr/24/thefarright.media>

Porter, A., & Bingham, J. (8. Červen 2009). *European elections 2009: BNP successes 'horrific' say main parties*. Získáno 24. Duben 2010, z Telegraph.co.uk: <http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/europe/eu/5474602/European-elections-2009-BNP-successes-horrific-say-main-parties.html>

Searchlight. (2009). *The European election: the BNP threat*. Získáno 24. Duben 2010, z Hope not Hate: <http://www.hopenothate.org.uk/2009/BNP-threat-european-elections.ph>

Taylor, M. (10. Duben 2008). *BNP seeks to bury antisemitism and gain Jewish votes in Islamophobic campaign*. Získáno 17. Duben 2010, z Guardian : <http://www.guardian.co.uk/politics/2008/apr/10/thefarright.race>

Telegraph. (20. Červenec 2005). *Obituaries - John Tyndall*. Získáno 2. Leden 2010, z Telegraph: <http://www.telegraph.co.uk/news/obituaries/1494381/John-Tyndall.html>

Telegraph.co.uk. (6. Listopad 2007). *Enoch Powell's 'Rivers of Blood' speech*. Získáno 12. Únor 2010, z Telegraph.co.uk: <http://www.telegraph.co.uk/comment/3643823/Enoch-Powells-Rivers-of-Blood-speech.html>

Telegraph.co.uk. (8. Červen 2009). *Nick Griffin: profile of BNP leader*. Získáno 11. Březen 2010, z Telegraph.co.uk: <http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/europe/eu/5474620/Nick-Griffin-profile-of-BNP-leader.html>

Telegraph.co.uk. (2. Listopad 2009). *BNP's Nick Griffin 'racially abused for being white' court told*. Získáno 12. Březen 2010, z Telegraph.co.uk: <http://www.telegraph.co.uk/news/uknews/crime/6486929/BNPs-Nick-Griffin-racially-abused-for-being-white-court-told.html>

The Anti-Defamation League. (25. Květen 2005). *David Duke's European American Conference: Racists Gather in New Orleans*. Získáno 12. Březen 2010, z ADL : http://www.adl.org/learn/extremism_in_the_news/White_Supremacy/new_orleans_052005.htm

The Economist. (11. Květen 2006). *The New Localism. Why the far right scored in Barking and Dagenham*. The Economist.

The Economist. (28. Květen 2009). *Testing the water*. The Economist.

The Economist. (11. Červen 2009). *Britain is not about to go fascist, but the BNP's success is worrying all the same*. The Economist.

The Spectator. (22. Duben 2006). *How to beat the BNP*. Získáno 2. Duben 2010, z http://findarticles.com/p/articles/mi_qa3724/is_200604/ai_n16523054/?tag=content:col1

Times online. (4. Červen 1983). *Times archive*. Získáno 20. Únor 2010, z Tyndall's race policy: <http://archive.timesonline.co.uk/tol/viewArticle.arc?toDate=1985-12-31&fromDate=1785-01-01¤tPageNumber=1&resultsPerPage=10&sortBy=default&offset=0&viewName=&addFilters=&removeFilters=&addCat=&queryKeywords=Tyndall%27s+race+policy§ionId=1040&curr>

Unite Against Fascism. (20. Duben 2007). *The BNP attack on migrant workers would lead to apartheid in Britain's public services, say anti-fascists*. Získáno 10. Duben 2010, z Unite Against Fascism: <http://www.uaf.org.uk/news.asp?choice=70428>

Wainwright, M. (8. Červen 2009). *EU elections: BNP's Nick Griffin wins seat in European parliament*. Získáno 24. Duben 2010, z Guardian.co.uk: <http://www.guardian.co.uk/politics/2009/jun/07/european-elections-manchester-liverpool>

Whitfield, M. (19. Duben 1994). *Local Council Elections 1994: BNP scare could help Labour in Millwall*. Získáno 26. Únor 2010, z The Independent: <http://www.independent.co.uk/news/uk/politics/local-council-elections-1994-bnp-scare-could-help-labour-in-millwall-1370987.html>

Youth Against Racism in Europe . (2010). *Stop the Nazi BNP!* Získáno 26. Únor 2010, z Youth Against Racism in Europe : <http://www.yre.org.uk/history.html>

Studie a odborné články:

Back, L., Keith, M., Khan, A., Shukra, K., & Solomons, J. (2002). *New Labour's White Heart: Politics, Multiculturalism and the Return od Assimilation*. *The Political Quaterly*, stránky 445-453.

Bonnett, A. (Září 1998). *How the British Working Class Became White: The Symbolic (Re)formation of Racialized Capitalism*. *Journal of Historical Sociology*, Vol. 11, No. 3, stránky 316-339.

Burnley Council. (2008). *Burnley Snapshot 2008 - Facts nad Figures Update*. Burnley, Velká Británie.

Copsey, N. (2007). *Changing course or changing clothes? Reflections on the ideological evolution of the British National Party 1999-2006*. *Patterns of Prejudice*. Vol. 41, No. 1, stránky 61-82.

Data Management and Analysis group. (Říjen 2008). *GLA Demography Update*. Londýn, Velká Británie

Eatwell, R. (1992). *Why has the Extreme Right failed in Britain?* V P. Hainsworth, *The Extreme Right in Europe and the USA* (stránky 175-192). Londýn: Pinter Publishers.

Eatwell, R. (2004). *The extreme right in Britain: the long road to "modernization"*. V R. Eatwell, & C. Mudde, *Western Democracies nad the New Extreme Right Challenge* (stránky 62-80). Oxon: Routledge.

Gerstenfeld, P. B., Grant, D. B., & Chiang, C.-P. (2003). *Hate Online: A Content Analysis of Extremist Internet Sites*. *Analyses of Social Issues and Public Policy*, Vol. 3., No. 1, stránky 29-44.

Harteveldt, v. F. (1983). *Race and Political Parties in Britain, 1954-1965*. *Phylon*, Vol. 44, No. 2, stránky 126-134.

House of Commons - Public Information Office. (1984). *General elections results 9 June 1983*. Londýn, Velká Británie.

John, P., Margetts, H., Rowland, D., & Weir, S. (2006). *The BNP: the roots of its appeal*. Essex, Velká Británie.

Lowles, N. (Červenec 2003). *BNP kicked off Oldham riots*. Získáno 10. Duben 2010, z Searchlight: <http://www.searchlightmagazine.com/index.php?link=template&story=251>

Lowles, N. (Červen 2007). *Griffin faces leadership bid*. Získáno 10. Duben 2010, z Searchlight: <http://www.searchlightmagazine.com/index.php?link=template&story=200>

Lowles, N. (Červenec 2004). *Hope wins over hate!* Získáno 27. Březen 2010, z Searchlight: <http://www.searchlightmagazine.com/index.php?link=template&story=1>

Lowles, N. (Únor 2008). *Let's vote for our London*. Získáno 17. Duben 2010, z Searchlight: <http://www.searchlightmagazine.com/index.php?link=template&story=218>

Lowles, N. (Leden 2008). *The BNP combusts*. Získáno 10. Duben 2010, z Searchlight: <http://www.searchlightmagazine.com/index.php?link=template&story=252>

Lowles, N. (Květen 2007). *The BNP fields record number of candidates in long-term drive for Europe*. Získáno 10. Duben 2010, z Searchlight: <http://www.searchlightmagazine.com/index.php?link=template&story=197>

Lowles, N. (Březen 2007). *The men who are creating a new BNP ideology*. Získáno 8. Duben 2010, z Searchlight : <http://www.searchlightmagazine.com/index.php?link=template&story=194>

Lowles, N. (Leden 2003). *Time to engage*. Získáno 15. Únor 2010, z Searchlight <http://www.searchlightmagazine.com/index.php?link=template&story=17>

Lowles, N., & Cruddas, J. (Červen 2006). *Demography, race and class New Labour and the BNP*. Získáno 3. Duben 2010, z Searchlight: <http://www.searchlightmagazine.com/index.php?link=template&story=166>

Margetts, H., John, P., & Weir, S. (10. Zář 2004). *Latent Support for the Far-Right in British Politics: The BNP and UKIP in the 2004 European and London Elections*. Paper to PSA EPOP conference. Oxford, Velká Británie.

Mellows-Facer, A., Cracknell, R., & Yonwin, J. (23. Červen 2004). *European Parliament elections 2004. Research paper 04/50. House of Commons Library*. Londýn, Velká Británie.

Mellows-Facer, A., & Yonwin, J. (24. Červen 2004). *Local elections 2004. Research paper 04/49. House of Commons Library.* Londýn, Velká Británie.

Mellows-Facer, A. (10. Březen 2006). *General Election 2005. Research paper 05/33. House of Commons Library.* Londýn, Velká Británie.

Mellows-Facer, A. (10. Květen 2006). *Local elections 2006. Research paper 06/26. House of Commons Library.* Londýn, Velká Británie.

Mellows-Facer, A., Cracknell, R., & Lightbown, S. (17. Červen 2009). *European Parliament Elections 2009. Research Paper 09/53. House of Commons Library.* Londýn, Velká Británie.

Morgan, B. (18. Červen 2001). *General Election results, 7 June 2001. Research paper 01/54. House of Commons Library.* Londýn, Velká Británie.

Morgan, B. (21. Březen 2001). *Research paper 01/38. General Election results 1997. House of Commons Library.* Londýn, Velká Británie.

Renton, D. (2005). "A day to make history"? *The 2004 elections and the British National Party.* Patterns of Prejudice, Vol. 39, No. 1, stránky 25-45.

Renton, D. (2003). *Examining the Success of the British National Party, 1999 - 2003.* Race & Class, stránky 75-85.

Taylor, K. (Prosinec 2001). *BNP exploit riot hit town.* Získáno 20. Březen 2010, z Searchlight: <http://www.searchlightmagazine.com/index.php?link=template&story=112>

Tetteh, E. (12. Červen 2008). *Local elections 2008. Research paper 08/48. House of Commons Library.* Londýn, Velká Británie.

Wilks-Heeg, S. (2009). *The Canary in a Coalmine? Explaining the Emergence of the British National Party in English Local Politics.* Parliamentary Affairs, Vol. 62, No. 3, stránky 377-398.

Williams, D. (Duben 2006). *BNP leader embraced by top US nazis* . Získáno 12. Březen 2010, z Searchlight:

<http://www.searchlightmagazine.com/index.php?link=template&story=162>

Young, R. (17. Červenec 2007). *Local and Mayoral Elections 2007. Research paper 07/47. House of Commons Library*. Londýn, Velká Británie.

Young, R. (20. Květen 2008). *London elections 2008. Research paper 08/47. House of Commons Library*. Londýn, Velká Británie.

Seznam příloh

Příloha č. 1: Srovnání voličské základny (mapa)

Přílohy

Příloha č. 1: Geografické rozložení 54 zastupitelů BNP k dubnu 2010 (mapa)

Zdroj: vlastní, <http://www.hopenothate.org.uk/the-real-bnp/BNP-councillors.php>

Poznámka: Jedna hvězdička může reprezentovat i několik zastupitelů BNP na téže radnici. Nejsilnější zastoupení má BNP v oblasti Londýna a severozápadě Anglie (Leeds, okolí Manchesteru)